

# **PUTOVÁNÍ PO STOPÁCH Dona Boska**

**Deník poutníka**



**Duchovní obnova**

# Itálie 2010

Milý poutníku,

po celoroční přípravě během projektu „Rok s Donem Boskem“ se konečně vydáváme do míst, o kterých jsme zatím jen četli, která jsme viděli na fotkách nebo si o nich učinili představu v naší fantazii.

Cílem našeho putování je ponořit se do několika rovin:

- historické poznání míst a života Dona Boska
- vývoj osobnosti a duchovní život Dona Boska
- zamyšlení se nad sebou a nad vlastní životní cestou ve světle života Dona Boska
- prohloubení našeho osobního vztahu ke Kristu a upevnění se, příp. nasměrování, v naší životní cestě
- prožitek chlapské party při společném poznávání, modlitbě, zábavě, rozhovorech

Letošní program je zaměřen takto:

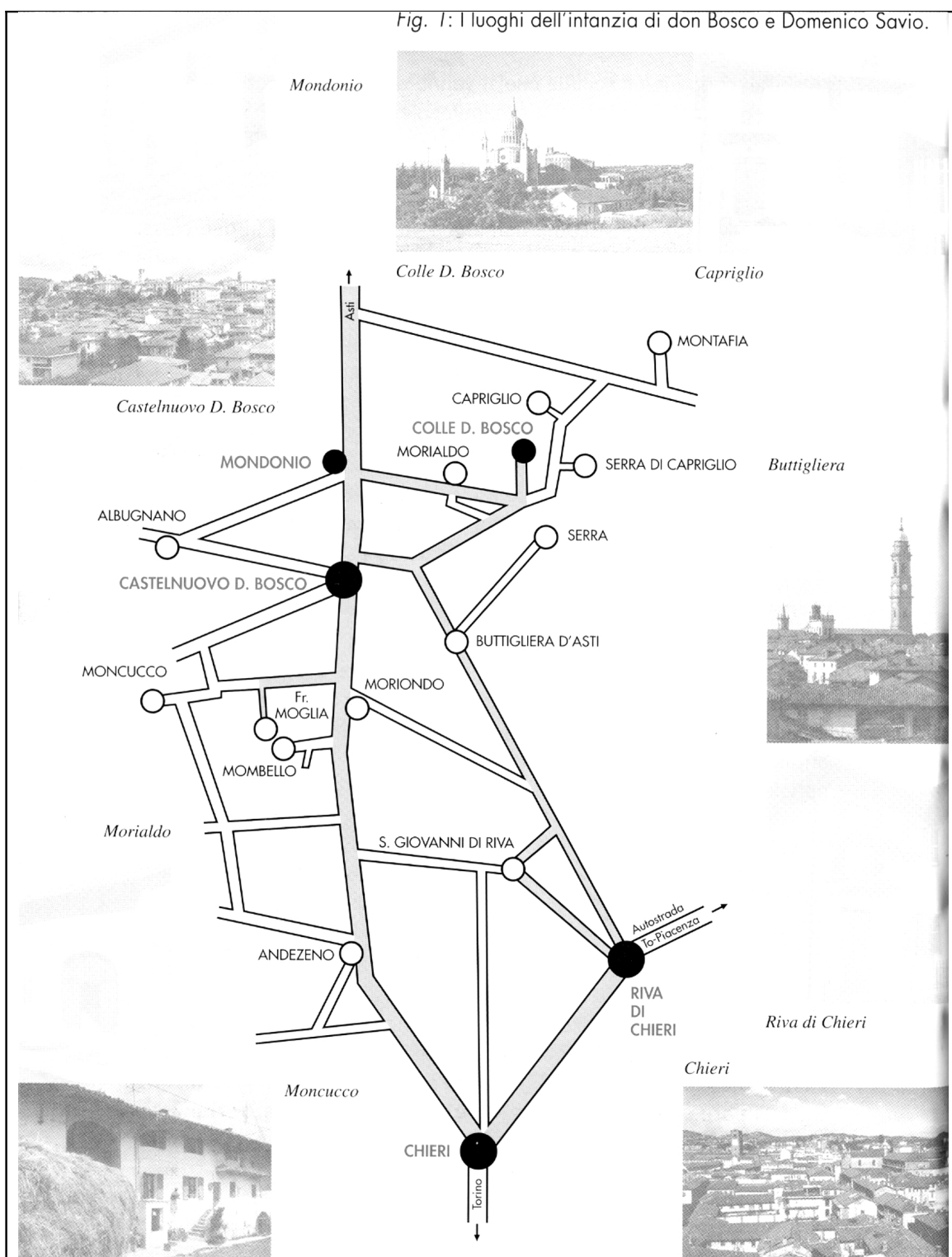
- v pondělí a úterý se seznámíme s dětstvím Dona Boska, jeho rodným krajem a důležitými osobami v jeho životě (matka Markéta, don Calosso, don Cafasso, Dominik Savio)
- ve středu pojedeme do Turína, kde navštívíme Valdoko (místo vzniku salesiánské kongregace a srdce salesiánského díla) a Crocettu (salesiánskou univerzitu).
- ve čtvrtek se vydáme do hor obdivovat krásy alpské přírody
- v pátek navštívíme opět Turín
- v sobotu navštívíme městečko Chieri, kde Don Bosko navštěvoval střední školu, rozhodoval se o svém povolání a studoval v semináři.

## Pout' do Itálie "Po stopách Dona Boska 2010" – harmonogram

Den	Dopoledne	Odpoledne	Večer
Ne 29.8.			Sraz v Praze-Kobylisích, odjezd
Po 30.8.	cesta	<u>Colle DB</u> – domek, bazilika, čas na ztišení	mše, večerní modlitba na kopečku, se svíčkama a vyprávěním o DB
Út 31.8.	Pěšky do <u>Capriglia</u> , muzeum matky Markéty <u>Butigliera</u> <u>Cascina Moglia</u>	<u>Mondonio</u> -Dominik Savio <u>Castelnuovo</u> -farní kostel, mše v rodném domku G. Cafassa	Pěšky návrat z Castelnuova přes <u>Morialdo</u> , modlitba růžence mezi vinicemi
St 1.9.	<u>Turín</u> DB-Valdocco	Consolata, <u>Crocetta</u> -prohlídka oratoře a školy (nešpory v kapli)	<u>Superga</u> – výhled na Turín
Čt 2.9.	Celodenní výlet do hor – autem asi 2 hod. na sever od Turína, směr Aosta.		18.00 – Ivrea, salesiánský dům (nešpory)
Pá 3.9.	<u>Turín</u> -ostatní: Valsalice, katedrála, centrum	František z Assisi, 2.oratoř Dona Boska (S.Luigi u Porta Nuova)	Večerní Turín
So 4.9.	<u>Chieri</u> – střední škola, seminář, katedrála	Chieri-caffé Pianta, jezuitský kostel, zmrzlina, vyhlídka z pevnosti, oratoř	Colle DB – poslední večer, slavnostní zakončení, poselství
Ne 5.9.	Mše sv., odjezd	cesta	Příjezd do ČR

# A. Dětství a dospívání (1815-1831)

## Colle don Bosco a okolí



Don Bosco se narodil 16. srpna 1815 na samotě Becchi, která tvoří část vesnice zvané Morialdo. Spolu patří pod Castelnuovo d'Asti, v provincii Asti, diecéze Turín. Dnes se toto místo nazývá Colle Don Bosco (návrší Dona Boska) se nachází ve výšce 259 m nad mořem.

Ocitli jsme se v srdci Piemontu, uprostřed hornatého kraje nazývaného Monferrato. Obytné části tu jsou umístěny téměř vždy na kopci různých vršků, shromážděných okolo farního kostela. V převážné míře je to zemědělské území, země vinic, obilnin, kukuřice, akátových lesů.

### **1. Cascina Biglione (rodný dům dona Boska)**

Děda dona Boska, Filippo Antonio (1735 – 1802), původem z Chieri, se v roce 1793 přistěhoval do Becchi jako nádeník na statek Biglione. Tento dům byl v roce 1957 zbourán. Na jeho místě dnes stojí bazilika sv. Dona Boska. Až v roce 1972, díky studiím, které udělal Secondo Casalle, vyšlo najevo, že právě na tomto místě se narodil Jan Bosko.

Byl to dům ve tvaru L, přičemž v jedné části bydlelo služebnictvo a druhá část sloužila jako letní sídlo pro majitele statku. V části pro služebnictvo bydlel Filippo Antonio se svými syny, mezi kterými byl i Francesco Luigi (1784 – 1817), don Boskův otec. Jejich úkolem bylo spravovat majetek statku, který se rozléhal na 12 ha.

Francesco Luigi Bosco se oženil ve 21 letech s Margheritou Cagliero a spolu s ní měl dvě děti. Antonio Giuseppe a Teresa Maria. V roce 1811 mu zemřela manželka a rok na to, 6.6. 1812, se oženil s Margheritou Occhiena, s kterou měl další dva syny: Giuseppe Luigi a Giovanni Melchioro, budoucí don Bosko.

Právě v tomto domě byl Jeníkův otec zasažený zápalom plic a zemřel 11.5. 1817, ve věku 34 let.

Toto je první nezapomenutelná Jeníková vzpomínka:

*„ Neměl jsem ještě ani dva roky, když nás milosrdný Bůh navštívil velkým neštěstím. Můj otec byl v plné síle, v nejlepší věku a usiloval nám dát dobrou křesťanskou výchovu. Jednou po návratu z práce celý zpocený neuváženě vešel do chladného sklepa. Dostal prudkou horečku. Byl to příznak těžkého zápalu plic. Veškeré léčení bylo zbytečné. Po několika dnech ho nemoc přemohla. V posledních hodinách přijal svaté svátosti a kladl mé matce na srdce, aby důvěřovala Bohu. Umřel ve 34 letech. Bylo to 12. května 1817.*

*Na tyto dny se mi zůstala jedna vzpomínka. Je to první vzpomínka mého života. Všichni vycházeli z místnosti, kde mi zemřel otec, ale já jsem nechtěl jít s nimi. Maminka mi říkala:*

- *Pojď Jeníku, pojď se mnou.*
- *Když nejde otec, tak nepůjdu ani já – odpověděl jsem*
- *Ubohé dítě, už nemáš otce.*

*Po těch slovech se maminka rozplakala, vzala mě za ruku a vyvedla mě ven. I já jsem se pustil do pláče, ale jen proto, že jsem viděl plakat svoji maminku. V tom věku jsem ještě nedovedl pochopit, jak velkým neštěstím je ztráta otce. Tato událost zasáhla rodinu velikým zármutkem.“ (MŽPM str. 14-15)*

### **2. La Casetta (Domeček)**

Na stejném návrší Becchi, asi tak 200 metrů od statku Biglione, se nachází skupina domů, ve kterých bydlely čtyři rodiny (Graglia, Cavallo, Bechis a Ronco). Spolu tvořily část nazývanou Canton Cavallo. Francesco Luigi Bosco 8. února 1817, tři měsíce před tím než zemřel, tu koupil za 100 lir (cena jednoho vola) jeden skromný dům. Ke koupi tohoto domu ho vedla informace, že Biglione měl v úmyslu prodat statek. To se skutečně stalo v roce 1818, kdy celý majetek byl prodán rodině Chiardi. Toto souviselo s velkou ekonomickou krizí, ve které se nacházel celý Piemont. Když zemřel otec Francesco Luigi, matka Margherita dále bydlí na statku Biglione spolu se svou tchyní (matkou Františka Boska) a se syny až do půli listopadu, kdy jim vypršela dohoda o službě na tomto statku. Zatím dům, který Francesco koupil, se snažila opravit a definitivně se sem přestěhují 13. listopadu 1817.

V těchto prostorách bydleli spolu matka Markéta, tchyně Margherita Zucca (+ 11. 2. 1826), Antonín, Josef a Jeník až do roku 1831. V tom roce se oženil bratr Antonín. Matka Markéta přenechala svoji místnost Antonínovi a jeho manželce a přestěhovala se k dětem. V tom stejném roce se bratr Josef přestěhoval jako sluha na statek Sussambrino, kam ho po Antonínově svatbě následovala i matka Markéta a Jeník, který právě v tom čase chodil do školy do Castelnuova. Tam zůstali bydlet 9 roků. Rok před tím se matka Markéta rozhodla rozdělit majetek mezi jednotlivé syny. Don Bosko o tom píše:

*„Maminka viděla, jak se trápím. Jelikož neměla žádnou naději, že by s mým studiem souhlasil Antonín, kterému bylo už přes dvacet let, rozdělila si s ním majetek po mém otci. Byla zde však jedna velká nesnáz: já i Josef jsme byli nezletilí, což představovalo dlouhá jednání spojené se značnými*

částkami peněz. Přesto se maminka rozhodla. V rodině jsme zůstali tři: maminka Josef a já. Babička před několika lety zemřela. (MŽPM 32)

Antonín si za několik roků postavil dům, který stál naproti „Domečku“, na místě, kde nyní stojí kostel Panny Marie Pomocnice (rok 1915). I bratr Josef v roce 1839 postavil v blízkosti Antonínova domu svůj dům. „Domeček“ tak zůstal neobydlený, sloužil jako stáj a kůlna na nářadí.

Don Boskovi synovci prodali „Domeček“, Antonínův a Josefův dům a též několik pozemků salesiánům. V roce 1901 don Michal Rua, první nástupce dona Boska nechal poprvé upravit Domeček.

### **Domeček rodiny Boskových: pracovitost a víra**

Místo, před kterým se nacházíme, účinně připomíná skromný původ Dona Boska. V *Pamětech (překl. Můj život pro mladé: vzpomínky zakladatele salesiánů)*, kde vypráví s odstupem mnohých let (píše je v letech 1873 až 1875) události svého dětství, už od prvních řádek ukazuje na důležité prvky salesiánské identity.

#### **2.1. Důvěra v Boha, prostota a výchovná obětavost**

O svých rodičích nám říká: „Byli rolníci. Na denní chléb si vydělávali poctivou prací.“ (MŽPM 14) Zajímavé je, že práce a spořivost vyvolávají heslo „práce a zdrženlivost“, nejednou použito světcem pro vystižení asketických prvků salesiánské spirituality jako ústřední vlastnosti vzoru křesťanského života pro mládež a pro lid.

Potom zaznamenává tři momenty, ve kterých jeho matka, Markéta, bere na sebe příkladnou roli salesiána.

Ten první představuje charakteristický způsob, jak se postavit k výzvám života. Je uveden vzpomínkou na „duchovní závět“ jeho otce: „V posledních hodinách přijal svátosti a kladl mé matce na srdce, aby důvěřovala Bohu. Zemřel ve třiačtyřiceti letech. Bylo 12. května 1817.“ Tady nám Don Bosco nabízí jeden ze základních interpretačních klíčů ke svým *Pamětím*. *Důvěra k Bohu* – oproti spoléhání se pouze na lidské síly – se stane postojem, který mu umožní realizaci oratoriánské povolání navzdory obtížím všeho druhu. Když pokračujeme v četbě, vidíme, že tento výraz je převzatý od matky a uvedený v činnost. V následujících měsících bylo obyvatelstvo zasaženo těžkou neúrodou a hladem. Markéta po vyčerpání všech zásob dává peníze jednomu sousedovi, aby sehnal pro jejich rodinu jídlo:

„Prochodil mnoho trhů, ale nesehnal nic. Nedalo se nakoupit ani za ty nejvyšší ceny. Čekali jsme na něho s úzkostí. Vrátil se až druhý den večer s prázdnýma rukama. Vzpomínám na velký strach, který jsme pociťovali, protože již toho dne jsme skoro nic nejedli. Maminka se pokoušela klepat na sousední domy a něco si vypůjčit, ale nikdo nám nebyl schopn pomoci. Neztratila však odvalu a řekla nám: – Když tatínek umíral, řekl mi, abych měla důvěru v Boha. Proto si klekneme a pomodlíme se. – Po krátké modlitbě vstala a dodala: – V krajním případě je třeba použít krajních prostředků.“ (MŽPM 15)

Rozhodne se tedy porazit tele, aby „utišila hlad své vyčerpané rodiny“: „krajní východisko“ a velmi riskantní volba pro venkovské smýšlení, protože se tím předčasně obětuje jistý zdroj pro budoucnost. Ale toto rozhodnutí bylo přijato v atmosféře modlitby jako odpovědný projev *důvěry v Boha*. A to je přesně to, co nám Don Bosco chce ukázat: v obtížných situacích, i v těch nejtěžších, musí salesián přijmout toto stanovisko. Text pokračuje popisem Markétina jednání v následujících měsících:

„V onom těžkém roce maminka velice trpěla a namáhala se. Krizi se nám podařilo překonat jedině díky neúnavné práci, neustálému šetření do posledního halěře a občasně nečekané pomoci.“ (MŽPM 16)

Kdo zná osobnost Dona Boska, pozná z tohoto sledu vyprávění postoj, který ho charakterizuje. Tváří v tvář životním výzvám ví, že je nezbytné zachovat si vnitřní klid („niente ti turbi“–nic at' tě nezneklidňuje), zatímco se usiluje o jakékoli řešení, které je v lidských silách. Potom je třeba s důvěrou v Boží Prozřetelnost a s odvahou, která vychází z víry, dělat rozhodnutí, třeba i „radikální“. K různým situacím je pak možné přistupovat s duševní silou a v obětavém duchu, s neúnavnou pracovitostí a ve stylu střídmosti a hledání podstaty. Tento duchovní a operativní postoj představuje jeden z nejdynamičtějších základů dějinného úspěchu osobnosti a díla Dona Boska.

Druhá scéna obsažená v *Pamětech* zdůrazňuje vznešený plán vychovatele jako osoby absolutně a laskavě zasvěcené péči o vychovávané, která je schopna zřeknout se jakékoliv odměny a osobního zájmu, aby zůstala věrná svému úkolu. Při nabídce „velice výhodného sňatku“, manželství, které by ji bylo vysvobodilo z chudoby, Markéta volí odmítnutí, aby nemusela opustit své děti. „Říkali jí, že by děti byly svěřeny dobrému poručíkovi, který by se o ně ve všem staral. Velkorysá žena však odpověděla: – Poručík je přítel, ale já jsem matka svých dětí. Ani za všechno zlato světa bych je nikdy neopustila.“ (MŽPM 16)

Následně příběh shrnuje výchovu Matky Markéty a ukazuje její přednosti: „Její největší starostí bylo dát dětem náboženské vzdělání, vychovat je k poslušnosti a k tomu, aby se nebály práce a námahy.“ (MŽPM 16)

Třetí situace, zařazena jako závěr vyprávění snu v devíti letech, uvádí komentáře členů rodiny. Jedná se o tři různé způsoby přijetí faktů, které mají „třeba jen náznak nadpřirozenosti“: bratři jej vykládají ironicky, povrchně; babička představuje realistický a racionální přístup („Snům se nemá věřit“); ale matka odhaluje typický rys pozorného vychovatele, který je schopen přijmout sebemenší znamení ohlašující budoucí vývoj chlapcova povolání: „Kdo ví, zda nemáš být knězem.“ (MŽPM 18)

## 2.2. Markéta, učitelka vnitřního života

O něco dále v *Pamětech* nabírá vyprávění důvěrnější odstíny a ukazuje, že maminka měla v Janově životě rozhodující pastorační úlohu. Zapojuje se do synova prvního svatého přijímání se zvláštní pozorností jak v dlouhodobé přípravě (“Pocitivě mě připravovala a dělala vše, co jen mohla. V postní době mě každý den posílala na katechismus.”), tak ve vytváření příznivých vnějších i vnitřních podmínek pro účinné přijetí svátosti:

„Během postu mě maminka přivedla třikrát ke zpovědi. Opakovala mi: – Jene, Bůh ti dává velký dar. Snaž se dobře chovat a upřímně se zpovídat. Pros Pána za odpuštění a slib mu, že se polepšíš. Slíbil jsem. Zda jsem to i dodržel, to ví jen Bůh.“ (MŽPM 25)

Don Bosco dává události mnohostranný význam. První svaté přijímání jako sociálně-náboženský rituál začátku a přechodu, jako příznivé podmínky k systematickému získávání nových znalostí nezbytných k osvícené křesťanské víře (díky katechismu), jako výhradní chvíle pro etickou formaci. Představuje ho v jeho primárním smyslu jako hluboký náboženský prožitek, který podporuje osobní přilnutí k hodnotám, vede k první vědomé konverzi srdce a k obezřetnějšímu duchovnímu životu. Autor zdůrazňuje výchovnou moudrost matky v doprovázení ke správnému pochopení eucharistického tajemství a v přípravě syna na svátost smíření, která spojí lítost srdce, upřímné zpytování svědomí a slib polepšení. Především vyprávění odhaluje výchovné strategie, které vymyslela, aby vytvořila vhodné vnitřní podmínky a opředla událost neobyčejnou svátečností:

„V předvečer mi maminka pomohla s modlitbou, dala mi ke čtení dobrou knihu a rady, které dokáže pro své děti vymyslet jen skutečně křesťanská matka. [...] Toho rána mi nedovolila s nikým promluvit. Doprovodila mě k posvátnému stolu, modlila se se mnou přípravné modlitby i poděkování [...]. Nechtěla, abych se toho dne zabýval jakoukoli manuální prací. Čas jsem věnoval četbě a modlitbě. Vícekrát mi opakovala tato slova: – Můj synu, dnešek byl pro tebe velkým dnem. Jsem si jista, že se Bůh stal pánem tvého srdce. Slib mu, že se budeš snažit být po celý svůj život dobrý. K svatému přijímání chod' často, ale nikdy ne s hříchy ve svědomí. Zpovídej se vždy upřímně. Snaž se být vždycky poslušný. Chod' s radostí na katechismus a poslouchej Boží slovo. Pro lásku Boží se vyhýbej všem, kdo vedou neslušné řeči. Jsou jako mor.“

Na žádnou z těch rad jsem nikdy nezapomněl a snažil jsem se je zachovávat. Zdá se mi, že jsem se od toho dne stal alespoň trochu lepším. Dříve jsem pocítoval velký odpor k poslouchání a k přijímání rozhodnutí druhých. Pokud mi někdo dával příkaz nebo radu, vždy jsem mu odmítl.“ (MŽPM 25-26)

Intenzita tohoto vyprávění obnovuje klima duchovní důvěrnosti mezi matkou a synem a zároveň zdůrazňuje aspekty, které jsou milé duchovní pedagogice našeho Světce (docílí toho opakováním jejích doporučení ohledně upřímné zpovědi, lítosti a slibu). Je vidět, že zde vychází najevo poselství přesahující pouhou vzpomínku na dávný osobní zážitek. Nacházíme podobné texty v jiných spisech Dona Boska, jako například v životopise Dominika Savia a Františka Besucca: ale v těch je pozornost čtenáře směřována k příkladnosti chlapců. V *Pamětech* však převažuje formační role matky, která je popisována

jako vzor osobního doprovázení a duchovního vedení. Utváří se výchovný vztah schopný upevnit - pomocí rozumu, náboženství a laskavosti - intenzivní komunikační spojení, které zasáhne mysl, srdce i svědomí syna. Od výchovného umění se přechází k duchovnímu vedení a osobnímu svědectví. Markéta se jeví jako vzor toho typu rodinné pastorace, který inspiruje Dona Boska pro formační metodu Oratoře.

### **3. Josefův dům (casa di Giuseppe)**

Josef se oženil v roce 1833 s Mariou Calosso a spolu s ní měl 10 dětí. Po devíti letech života na statku Sussambrino koupil pozemek a postavil dům, ve kterém bydlel se svojí rodinou až do své smrti (1862).

V prvním poschodí Josef rezervoval jednu místnost pro dona Boska, který ji používal vždy, když přicházel do Becchi (místnost „Z“). V místnosti, který je označená „R“ byl seník, kde spali chlapci z oratoře, přicházející spolu s donem Boskem na podzimní výlety.

V přízemí domu se nachází muzeum zemědělského života.

### **Kaple Panny Marie Růžencové.**

Jednu z místností v přízemí Josef upravil na kapličku, kterou don Bosko zasvětil Panně Marii Růžencové. Kaplička byla otevřena 8. října 1848. V této kapličce 3. 10. 1852 Michal Rua a Guiseppe Rocchietti přijali klerické roucho. V této kapličce se 2. 10. 1854 modlil Dominik Savio krátce před svým prvním setkáním s don Boskem.

### **4. Kostel Panny Marie Pomocnice**

Kostel byl postavený v letech 1915 – 1918 na návrh don Pavla Albery, druhého nástupce dona Boska. Don Albera měl trojitý důvod: 1. oslavit stoleté narozeniny don Boska, 2. oslavit stoleté ustanovení liturgického svátku Panny Marie Pomocnice, který zavedl papež Pius VII. po návratu ze zajetí Napoleona, 3. vzývat pokoj pro celý svět, který byl v tom čase ohrožený světovou válkou. Neogotická stavba podle projektu salesiána koadjutora Giulia Valottiho.

### **5. Památník „Jeník na laně“**

První monument byl zhotovený v roce 1929. Nyní je nahrazen novým bronzovým sousoším. Připomíná momenty, kdy Jeník přitahoval pozornost chlapců uměleckými kousky, po kterých následovala modlitba a příběh.

*„V létě to bylo jiné a náročnější. Ve svátečních dnech za mnou chodili chlapci z blízkých domů i z dalekých osad. Pořádal jsem představení, při kterých jsem předváděl naučená čísla.*

*Chodíval jsem na jarmarky a trhy, abych viděl komedianty a kejklíře. Pozorně jsem sledoval jejich kousky a triky. Po návratu domů jsem je zkoušel tak dlouho, dokud jsem je nedokázal také. Musel jsem riskovat pády, kotrmelce i přemety. Nebudete mi věřit, ale v jedenácti jsem uměl kouzlit, dělal jsem salto mortale, chodil po rukou, skákal a tančil na laně jako profesionální cirkusák.*

*Každé sváteční odpoledne se konalo představení. V Becchi je louka s několika stromy. Jedním z nich byla mohutná zimní hruška. Na ni jsem upevnil lano, napjal je a přivázal k druhému stromu. Vedle jsem postavil stolec s kouzelnickou brašnou. Na zem jsem prostřel koberec pro prostá cvičení.*

*Když bylo všechno připraveno a mnoho diváků dychtivě čekalo na začátek představení, vyzval jsem všechny k modlitbě růžence a ke zpěvu nějaké zbožné písně. Pak jsem si stoupl na židli a pronesl kázání. Zopakoval jsem homilii, kterou jsem slyšel na ranní mši, nebo vyprávěl něco zajímavého, co jsem slyšel nebo četl. Po kázání a krátké modlitbě jsem začal s představením. Kazatel se proměnil v profesionálního cirkusáka. Dělal jsem salta mortale, chodil po rukou a prováděl další odvážné cviky. Pak jsem začal kouzlit. Polykal jsem mince a pak je nacházel na špičkách nosu diváků. Rozmnožoval jsem barevné kuličky, vajíčka, proměňoval jsem vodu ve víno, zabil a na kousky rozsekal kohoutka a znovu ho vzkřísil, až vesele zakokrhal.*

*Nakonec jsem vyskočil na provaz a s jistotou po něm kráčet jako po chodníku: skákal jsem, tančil, stavěl se na ruce a nohy vykopával do vzduchu. Nebo jsem zavěšený za nohy létal hlavou dolů. Po několika hodinách jsem byl vyčerpaný a představení jsem ukončil, krátce jsme se pomodlili a diváci se rozešli domů. (MŽPM 23-24)*

## **6. Místo, které připomíná don Boskův sen z devíti let.**

„V té době jsem měl sen, který se mi vryl na celý život do paměti. Zdálo se mi, že jsem nedaleko domu, na velice prostorném dvoře. Bavilo se tam mnoho chlapců. Někteří se smáli, jiní si hráli, mnozí kleli. Jakmile jsem uslyšel jejich rouhání, vrhl jsem se na ně. Chtěl jsem je umlčet pěstmi i slovy.

V tom se objevil vznešený muž v krásném oblečení. Byl celý zahalen do bílého pláště. Tvář mu tak zářila, že se do ní nedalo ani podívat. Oslovil mě jménem a přikázal mi, ať se postavím do čela chlapců. Dodal:

- Musíš si z nich učinit přátele dobrotou a láskou, ne bitím. Dej se s nimi do řeči a vysvětli jim, že hřích je něco špatného, zatímco přátelství s Pánem je vzácné dobro.

Zmatený a vystrašený jsem odpověděl, že jsem jen chudý a nevzdělaný chlapec a že nedovedu hovořit k takovým uličníkům o náboženství.

V tom okamžiku se chlapci přestali rvát, vykřikovat a klít, a všichni obstoupili toho, který mluvil. Ani jsem nevěděl, co říkám, když jsem se zeptal:

- A kdo jste, že mi přikazujete nemožné věci?
- Právě proto, že ti připadají nemožné, řekl, musíš je učinit možnými tak, že poslechněš a budeš se učit.
- A kde bych se měl učit?
- Dám ti učitelku. Pod jejím vedením se člověk stává moudrým, bez ní se však i moudrý stává ubohým hlupákem.
- A kdo vlastně jste?
- Jsem synem té, kterou tě tvá matka naučila zdravit třikrát denně.
- Maminka mi vždycky říká, abych se bez jejího dovolení nebavil s lidmi, které neznám. Řekněte tedy, jak se jmenujete!
- Zeptej se na mé jméno mé matky.

V tom okamžiku jsem vedle něj spatřil vznešenou paní, oděnou pláštěm zářícím do všech stran, jako by byl celý posetý třpytivými hvězdami. Když viděla můj stále větší zármutek, pokynula mi, ať se přiblížím, laskavě mě vzala za ruku a řekla:

- Podívej!

Když jsem se ohlédl, všichni ti chlapci zmizeli. Namísto nich zde bylo velké množství kůzlat, psů, koček, medvědů a mnoho dalších zvířat. Vznešená paní mi řekla:

- Toto je tvé pole, zde musíš pracovat. Staň se pokorným, statečným a silným, a co vidíš, že se nyní stane s těmito zvířaty, musíš udělat pro mé syny.

Znovu jsem se podíval a místo divokých zvířat se objevili krotcí Beránci, kteří poskakovali a pobíhali okolo pána a paní a radostně pobekávali na jejich počest.

Tehdy jsem se ve snu rozplakal. Řekl jsem té paní, že těm věcem vůbec nerozumím. Ona mi položila ruku na hlavu a řekla:

- Až přijde čas, všechno pochopíš.

Jen to řekla, vzbudil mě jakýsi ruch a všechno zmizelo.“ (MŽPM 17-18)

## **7. Památník matky Markéty**

Jeho autorem je Enrico Manfirini. Byl zhotovený v roce 1992 z bronzu.

## **8. Chrám ke cti Dona Boska**

Během druhé světové války slíbil hlavní představený salesiánů don Ricaldone a členové jeho Rady postavit velký kostel na počest sv. Jana Boska v blízkosti “Domečku”, aby Bůh chránil salesiánské dílo ve světě. Projekt byl uskutečněn v době hlavního představeného Renata Ziggioottiho. Kvůli úpravám terénu byl zbořen statek Biglione-Damevino aniž by se zjistilo, že právě tento dům byl místem narození Jana Boska.

Budovu navrhl inženýr Enea Ronca a projekt přepracoval architekt a salesián Giovanni Rubato. Byla postavena mezi červnem 1961 a březnem 1966. Dolní kostel byl vysvěcen 15. srpna 1965, v den stopadesátého výročí narození Světce. V horním chrámu byly zahájeny bohoslužby až v roce 1984, u příležitosti 22. generální kapituly.

Mozaiky na venkovní fasádě chrámu byly zrealizovány firmou Bernasconi podle návrhu Maria Boganiho:

- don Bosko, který s láskou dobrého Pastýře přijímá poutníky.
- Jan, který je obklopený chlapci pod starostlivým dohledem matky Markéty.
- Valdocco, místo hry, radosti. Maria jako matka a učitelka, která doprovází a vede don Boska ve všech jeho činech.



## 8.1. Dolní kostel

Když vstoupíte, vaši pozornost přirozeně upoutá hlavní oltář a zadní obraz. Jsou od malíře Maria Càffara Roreho (1910-2001) a jejich tématem je: Don Bosco a podzimní vycházky.

Za presbytářem, na místě, kde stával rodný domek Světce, je umístěna urna s vypodobením těla Dona Boska, jehož součástí je relikvie jeho pravé ruky. Obrazy Boganiho znázorňují svatbu rodičů Dona Boska (civilní svatbu odlišenou od církevní, jak bylo v napolónské době zvykem); Křest Jana a staré hospodářství, kde se narodil; smrt Františka Boska a stěhování do chudého domku v Becchi.

Chrám byl vystavěn ještě před liturgickou reformou a prostor je rozčleněn do různých bočních kaplí s vitrážemi představujícími některé světce spojené se salesiánskou tradicí.

Když postupujeme z presbytáře dále do hlavní lodi, po levé straně jsou to: sv. Luigi Gonzaga (představovaný Donem Boskem jako vzor mladistvé svatosti) se sv. Ignácem a Pannou Marií; oltář Nejsvětější Svátosti s obrazem od Maria Càffara Roreho představujícím sv. Františka Saleského a postranní vitráže se svatými turínskými otci: Giuseppem Cafassem a Giuseppem Benedetto Cottolengem; sv. Jan Křtitel (oslavovaný na Valdoku jako svátek Dona Boska); sv. Marie Dominika Mazzarellová a sv. Cecílie, patronka hudby. Na pravé straně směrem od presbytáře nacházíme: oltář sv. Dominika Savia; kapli pro sbor s varhanami, vedle ní dvě vitráže představující sv. Josefa se Svatou Rodinou a blahoslavenou Lauru Vicuňu; sv. Jana Evangelistu (oblíbeného Donem Boskem, protože byl mladý a miláček Páně); Dona Boska obklopeného chlapci; Ježíše na kříži s patrony Itálie, Františkem z Assisi a Kateřinou Sienskou. Zadní stěnu vyplňuje barevná fotografická reprodukce Poslední Večeře od Leonarda v životní velikosti. Originál se nachází v kostele Santa Maria delle Grazie v Miláně. Byl to dar společnosti ILFORD ze Saronny (Varese).

## 8.2. Horní kostel

Dnešní zařízení bylo doplněno u příležitosti jubilea roku 2000 díky štědrosti jednoho původního dobrodince z Castelnova Don Bosco.

Na vchodu najdeme fresky, které znázorňují tváře různých národů, aby tím byl zdůrazněn světový rozměr díla Dona Boska.

Vnitřek je celý obložen bukovým dřevem. Oblouky desek podepřené dvaceti šesti svislými trámy připomínají obraz Církve, archy spásy pro lidstvo.

Přední stěně dominuje socha Krista Spasitele ve slávě vzkříšení. Je vysoká 8 m, rozpětí rukou 6 m a váží 3000 kg. Vytvořil ji z lipového dřeva Corrado Piazza z Ortisei (Val Gardena). Její umístění ve středu přední stěny připomíná, že hlavním cílem mise Dona Boska je vést mladé ke Kristu, "vznešenému muži v krásném oblečení", jak jej popisuje ve snu z devíti let. (*MŽPM 17*)

Když pokračujeme vnitřkem kostela směrem k oltáři, po pravé straně od vchodu nalezneme reprodukci sv. Consoláty, patronky turínské diecéze (dílo Piera Ribezza) a řadu nízkých reliéfů ve dřevě, které tvoří *Cestu Světla* (obrazy VIII-XIV). Tak jako Křížová cesta nám pomáhá meditovat nad umučením a smrtí Pána, tak *Cesta Světla* povzbuzuje křesťana ve snaze proniknout do zářivého tajemství Vskříšení.

Na pravé straně směrem k oltáři jsou umístěny tři velké obrazy od Maria Boganiho. Ústřední kompozici dominuje sen v devíti letech; spodní obrazy se snaží popsat první kroky k uskutečnění snu: Bartoloměj Garelli a Don Bosco; Pinardiho kaple s Donem Boskem, který přistupuje k chlapcům.

Na levé desce malíř znázorňuje Dona Boska jako zakladatele řeholních kongregací, které se věnují výchově. Vidíme ho v popředí obklopeného chlapci. V pozadí jsou vyobrazeni pokračovatelé výchovné mise: Salesiáni a Dcery Panny Marie Pomocnice. Nahoře jsou sv. Dominik Savio, blahoslavená Laura Vicuňa a sv. Zeferino Namuncurà, kteří připomínají výsledky salesiánské výchovné činnosti.

Pravá tabule připomíná citovou vazbu mezi Donem Boskem a mláďými: vítězně ho nesou do valdocké oratoře po jeho uzdravení z těžké nemoci. Don Bosco, který se zasvětil spáse mladých, zvláště těch nejchudších, Don Bosco pohnut apoštolskou láskou, Don Bosco, který se vyrovnal svým současným svatým pastýřům, Don Bosco podporovaný svými dobrodinci (zde je představují sv. Giuseppe Cafasso, sv. Giuseppe B. Cottolengo, teolog Luigi Borel a markýza Giulia Barolová).

Tato trojice maleb je doplněna bronzovou skupinkou od sochaře Riccarda Cordera, která znázorňuje laskavost, základní bod preventivního systému: Matka Markéta hladí syna-kněze, který zároveň přijímá chlapce.

Tato znázornění jsou osvětlena skrze vitráže zhotovené salesiánem Luigim Zontou. V nich převládá motiv akátových listů, kterých je v okolních lesích hojně. Ale každý má svůj zvláštní význam: jejich témata jsou eucharistie a mariánská úcta (Neposkvrněné Početí a Panna Marie Pomocnice: lilie, koruna, slunce, měsíc a hvězdy).

Na pravé straně presbytáře je v jedné schované kapli uložena Nejsvětější svátost a vybízí k adoraci. Po straně stojí bronzová socha Panny Marie (dílo R. Cordera) vyjadřující mateřskou dobrotu Matky Páně a její mocnou přímluvu.

Nalevo od presbytáře můžeme obdivovat další Boganiho malby. Na jedné z nich je vystižena Don Boskova stavba kostelů: je zřetelný štít Panny Marie Pomocnice v Turíně, Srdce Páně v Římě, sv. Františka Saleského a Jana Evangelisty. Nad nimi je mateřská a milující Panna Maria Pomocnice, kterou Don Bosco vždy považoval za pravou "ekonomku" těchto svých děl. Kopule sv. Petra v horní části poukazuje na Světcův vztah k církvi a věrnost papeži.

Nalevo je připomínka misionářského úsilí Dona Boska. Velká loď představuje vyslání prvních misionářů (1875). Nahoře jsou v základních rysech vystiženy národy, ke kterým byli salesiáni posláni. V popředí poznáme některé slavné misionáře: kardinál Giovanni Cagliero na koni, svatí mučedníci Luigi Versiglia a Callisto Caravario a don Vincenzo Cimatti.

Na pravé vitráži jsou znázorněni mladí, adresáti salesiánského díla; na levé je znovu připomenut sen v devíti letech se symboly slunce (Boží zásah), ruky (Mariino vedení), vlků a beránků.

Zde se také nachází veliké varhany od firmy Pinchi (Foligno), slavnostně uvedeny v provoz v jubilejním roce 2000.

Cestou zpět ke vchodu vidíme další zastavení *Cesty Světla* (obrazy I-VII) a obraz Panny Marie Czestochowe (dílo salesiána Henryka Kaszyckiho), který byl darem Jana Pavla II u příležitosti jeho návštěvy na Colle Don Bosco (1988).

Na zadní stěně chrámu, právě nad vchodovými dveřmi, znázornil Mario Bogani příběh učedníků putujících do Emaus v různých okamžicích: setkání se Vzkříšeným; večeře, ve které se Pán dává poznat při lámání chleba; vyprávění Petrovi a ostatním. Petrův oděv má stejnou barvu jako oděv tajemného Poutníka; znamení moci, kterou Kristus předal prvním apoštolům. Umístění tohoto obrazu má svůj význam: kdo se setkal s Ježíšem v Eucharistii, je poslán, aby to hlásal bratřím.

Rozeta nahoře představuje čtyři evangelisty a salesiánský znak s apoštolským programem: "*Da mihi animas, caetera tolle*". Převažuje červená, barva lásky.

## **9. Institut „Bernarda Semeria“.**

Institut byl postavený na podnět don Pietra Ricaldoneho, čtvrtého nástupce dona Boska, v letech 1938 – 1943. Stavbu financoval advokát Pietro Bernardi, strýc P. Semeria, barnabity, slavného spisovatele a kazatele.

## **10. Misijní muzeum**

Materiál vystavený v muzeu byl shromážděn salesiánskými misionáři a vystavený poprvé v Římě v roce 1925, při příležitosti padesátého výročí první misijní výpravy. V roce 1941 byla podstatná část materiálu přenesena na Colle. Poslední úprava muzea byla provedena v roce 2000.

# Morialdo

## Morialdo: kaple sv. Petra

Kaple v obci Morialdo připomíná důležité okamžiky dospívajícího Jana Boska a malého Dominika Savia. V domě u kostela žil v letech 1829 - 1830 don Giovanni Calosso. Do stejného domu pak po 15 letech přijde don Giovanni Zucca (1818 - 1878) jako vesnický kaplan a učitel. Don Zucca byl v semináři spolu s Donem Boskem.

### **a) Don Calosso uvádí Jana do duchovního života**

Ve svých *Pamětech* Don Bosco přikládá velkou důležitost setkání s donem Calossem, které se odehrálo na začátku listopadu 1829 (po pracovní zkušenosti na statku Moglia). Don Bosko vzpomíná na toto setkání se zvláštním dojetím:

*„Jakmile jsem začal chodit k donu Calossovi, hned si získal mou důvěru. Vyprávěl jsem mu, co dělám, a dokonce mu svěřil i své myšlenky. Tak mi mohl správně radit. Poprvé jsem pocítil jistotu, že mám stálého vůdce a věrného přítele své duše. První věc, kterou mi zakázal, byly kající skutky nepřiměřené mému věku. Povzbudil mě, abych raději často chodil ke zpovědi a k svatému přijímání. Naučil mě každý den chvilku rozjímat, či spíše něco duchovního číst.*

*Ve svátečních dnech jsem celá volná čas trávil s ním. Ve všední dny jsem mu chodíval ministrovat, kdykoli jsem jen mohl. V té době jsem začal zakoušet radost z duchovního života. Doposud jsem žil příliš materiálně, skoro jako stroj, který něco dělá a neví proč.*

*V polovině září začaly hodiny italštiny. Studoval jsem celou gramatiku a cvičil jsem se ve slohových pracích. Na Vánoce jsem měl již v rukou gramatiku latinskou. O Velikonocích jsem začal překládat z latiny do italštiny a z italštiny do latiny.*

*Po celou tu dobu jsem nikdy nepřestal s letními představeními na louce a zimními ve stáji. Příběhy dona Calossa stejně jako jeho slova mi pomáhaly posílit má „kázání“.*

*Byl jsem šťastný. Zdálo se mi, že se mi splnila všechna přání. Nové neštěstí a těžké utrpení však všechny mé naděje zbořily. (MŽPM 27-28)*

Don Bosko našel v donu Calossovi otce, po kterém tolik toužil a který si vzal na starost jeho vzdělání a formaci. Toto přátelství pomohlo dospívajícímu Jeníkovi proniknout hlouběji do duchovního života. Když čteme pozorně rozhovor při jejich setkání, které se odehrálo v obci Buttigiera, nemůžeme si nevšimnout, že se podobá mnohým dalším rozhovorům, které později vede Don Bosco s mladými. Tak jako don Calosso, i náš Zakladatel měl dar „vidět“ a potkávat dospívající, mlvit s nimi jasným, laskavým a ohleduplným způsobem a otevřít tak jejich mysl a jejich srdce vzájemné empatické komunikaci.

Přístup starého kněze k mladíkovi, intenzivní pouto otcovství-synovství, které se postupně vytváří, důvěřivá odevzdanost žáka, který mluví a poslouchá s plně otevřeným srdcem, to všechno jsou klasické znaky duchovního doprovázení. Také výsledky, které na sobě pozoruje sám Jan, nám ukazují, jaký dopad měla událost na jeho duši: „V té době jsem začal zakoušet radost z duchovního života. Doposud jsem žil příliš materiálně, skoro jako stroj, který něco dělá a neví proč.“

Ve vztahu mezi donem Calossem a Janem Boskem se vytvářejí podmínky pro autentický a uspokojivý začátek duchovního života doprovázený probuzením svědomí, které dříve spalo. Bylo to životní spojení mezi laskavým a přijímajícím otcem a šťastně milovaným synem, který cítí v hloubi duše pronikavou radost z narození se Bohu a sobě. *Potěšení* z duchovního života, které patnáctiletý chlapec zažívá, je znamením toho, že prochází opravdovým prohloubením vlastní duše, ve které se probouzejí životní síly. Ve formaci dona Calossa je také prvek učení a výstrahy: „První věc, kterou mi zakázal, byly kající skutky nepřiměřené mému věku. Povzbudil mě, abych raději často chodil ke zpovědi a k svatému přijímání. Naučil mě každý den chvilku rozjímat, či spíše něco duchovního číst.“ Nejedná se však o nějaké poučování nebo pouhou morální výuku, ale o směřování chlapce k „hlubším vodám“.

V duchovním dialogu je Janovi umožněno svěřit se se vším, co prožívá ve svém životě. Vyznává nejen hříchy, ale také nálady, plány, sny a náklonnosti, protože vnímá silnou lásku otce, který ho přijímá a vybízí k důvěře. Za jeho pomoci může sám poznat své skryté touhy, očistit je, vybrušovat a směřovat k Bohu. V tom nachází uspokojení, pokoj a silnou radost, zažívá jakési vnitřní osvícení, které ho otvírá nevídané chuti k životu.

Je zjevné, že Don Bosco nám tohle všechno vypráví, aby nás - své učedníky - poučil. To, co se dočteme v *Pamětech* není jediným textem, ve kterém odhaluje svůj způsob formační asistence a vytváření vztahu v duchovním doprovázení. Povzbudivé životopisy Dominika Savia, Michaela Magone a Františka Besucca (dopsané deset let před *Paměti*) jsou zajímavými ukazateli vzájemného působení vychovatele a vychovávaného, které se projevuje hned od prvního setkání a které vytváří příznivé podmínky k duchovnímu růstu. S pastorační inteligencí a výchovnou intuicí Don Bosco navazoval vztahy, které měly ze začátku pomoci překonat předsudky a nedůvěru a posléze vytvořit vzájemné pouto důvěry a sympatie. Jeho první rozhovory s chlapci byly zdánlivě obecné, ale povzbuzující, aby mu pomohly poznat člověka, se kterým mluví. Zajímal se o osobní příběh chlapce a jeho rodiny, o jeho povahu, potíže a touhy. Snažil se také pochopit nějakou jeho základní potřebu a s ohleduplností se nabízel, že mu s ní pomůže. Tato ochota, o to více účinná, že ji málokdo očekával, byla vždy doprovázena intenzivní a vyrovnanou láskou, kterou dokáže vyjádřit jen opravdu zralý člověk a kterou může ihned pocítit i dítě.

Ostatní následovalo později, když daný chlapec pronikl do prostředí plného hodnotných vztahů, životní energie a úsilí, jak tomu bylo ve valdocksé oratoři. Tam mohl lépe poznávat své svědomí se svými světlými i stinnými stránkami, své potřeby a hluboké touhy. Tam ho důvěra ke svému příteli-vychovateli vedla ke spontánní důvěrnosti, k otevření svého srdce bez odporu či strachu, k hlubší a plnější odevzdanosti. Duchovní průvodce tak mohl prolomit jeho vnitřní horizonty a ukázat mu kroky a cesty k vyšším rozměrům duše, a to právě v odpovědi na Boží výzvy.

Životopisy třech chlapců tak jako text citovaný v *Pamětech* podtrhují tento výsostný okamžik, ve kterém dospívající člověk začíná vnímat realitu v novém světle: náboženské hodnoty a zkušenosti, které dříve byly jen povrchní nebo mechanické, nyní získávají smysl a vůni, najednou je člověk schopen darovat se totálně Bohu a začít svou duchovní pouť.

Don Bosko přežil několik měsíců pokojného období, studia a práce u don Calossa. Našel v něm duchovního otce, který mu pomáhal křesťansky vyžrávat a jít cestou povolání, které mu ukázal Bůh ve snu z devíti let. Jeho naděje však skončila náhlou smrtí don Calossa 21 listopadu 1830. Don Bosko takto vzpomíná na tuto smutnou chvíli:

*„Jak jsem již řekl, smrt dona Calossa pro mě byla hotovou pohromou. Plakal jsem a nikdo mě nebyl schopen utiшит. Přes den jsem na měj myslel a v noci se mi o něm zdálo. Zašlo to tak daleko, že se má matka vážně obávala, zda nejsem nemocen, a poslala mě na určitou dobu k dědečkovi a babičce do Capriglia.*

*Tehdy jsem měl další sen. Viděl jsem nějakou osobu, která mi přísně vytykala, že jsem svou nadějí vložil spíše do lidí, a ne do dobroty Boha, našeho Otce“.* (MŽPM 32).

## **b) Setkání klerika Cafassa s Janem Boskem**

Během jednoho liturgického svátku, pravděpodobně v roce 1830 se Jeník před kostelem sv. Petra poprvé setkal s klerikem Cafassem:

*„Boží prozřetelnost mi v těchto letech poslala do cesty dalšího dobrodince, dona Josefa Cafassa z Castelnuova d Asti. Bylo to o druhé říjnové neděli, kdy obyvatelé Morialda slavili Mateřství Panny Marie, patronky své osady. Každý byl veselý a měl plné ruce práce. Na lukách se přádalo množství her a představení, přišlo spousta kejklířů a kouzelníků.*

*Daleko od her a představení jsem spatřil klerika, opírajícího se o dveře kostela. Byl malé postavy, jiskřivých očí a dobrácké tváře. Jeho vzezření ve mně vyvolávalo zvědavost a obdiv. Přiblížil jsem se k němu a řekl:*

- *Velebný pane, nechcete se podívat na některé představení? Řekněte, kam byste chtěl, a já vás doprovodím.*

*Zavolal mě k sobě a velice vlídně se zeptal na můj věk a studia, zda jsem byl u prvního svatého přijímání, chodím-li ke zpovědi a na katechismus. Rád jsem mu odpověděl a pak jsem zopakoval svou nabídku:*

- *Chcete vidět nějaké představení?*

- *Můj drahý příteli, odpověděl, představeními kněží jsou liturgické obřady. Čím více lidí se jich s láskou účastní, tím větší radost z nich kněží mají. Naší zábavou je mše svatá, svaté přijímání a zpověď. Z nich se rodí ta nejhlubší radost. Čekám, až otevrou kostel a budu moci jít dovnitř.*

*Přemohl jsem trochu strach a odpověděl:*

- *Co říkáte, je pravda. Ale všechno má svůj čas: je čas zajít do kostela i čas se bavit.*

On se začal smát a řekl mi slova, která byla programem jeho života:

- *Kdo se stane knězem, dává se Pánu a ze všech věcí na světě ho zajímá pouze to, co je k Boží slávě a dobru duší“.* (MŽPM 31-32)

### **Dům, ve kterém žil Dominik Savio**

V tomto domě, který patřil rodině Viale, od listopadu 1843 do února 1853 bydlel Dominik Savio. Rodina Savio se sem přistěhovala z S. Giovanni Riva, když měl Dominik jeden rok. Pak se přestěhovali do Mondonia. Tyto přesuny byly motivované hledáním pracovních možností. Otec byl kovář a matka krejčová.

Za zmínku stojí slavnost prvního sv. přijímání, která byla ve farním kostele v Castelnuovo 8. dubna 1849. Dominik si tehdy udělal známé předsevzetí, kterým zůstal věrný po celý život. Když se Dominik setkává s D. B. 2. 10. 1854 – přišel už z Mondonia!

### **První svaté přijímání Dominika Savia**

Tento kostelík je také svědkem začátku křesťanského života Dominika Savia. Jeho rodina žila v letech 1843 - 1852 v jednom domě v této vesničce. Maminka ho brzy začala vodit do kostela. Dojemné svědectví o tom podává don Zucca, který ho vídal ještě jako malé dítě: “přicházet do kostela v doprovodu matky”, a byl fascinován “vážností jeho tváře” a jeho “umírněnost”. Když byly dveře kostela ještě zavřené, malý Dominik “klečel před vchodem a se skloněnou hlavičkou a s nevinnými ručičkami na prsou se horlivě modlil, dokud někdo dveře neotevřel.” Vzpomíná na jeho radost z ministrování na každodenních mších již od svých pěti let:

*“Byl mladý a také malé postavy, nemohl nosit misál; a bylo zajímavé pozorovat, jak se přibližuje k oltáři, stoupá si na špičky a snaží se ze všech sil natáhnout ruce, aby dosáhl na podstavec. Když mu kněz nebo někdo jiný chtěl udělat největší radost na světě, nesměl misál odnést sám, ale přiblížit mu podstavec, aby na něj klouček dosáhl a mohl ho nést na druhou stranu oltáře.”*

Ale v Dominikově *Životopise* Don Bosco věnuje velký prostor jeho prvnímu svatému přijímání. Představuje nám ho jako rozhodující moment pro duchovní život dítěte, osobní a přesvědčené spojení s Ježíšovou láskou. Navzdory jeho útlému věku (7 let) ho kaplan a ostatní kněží museli pustit ke svatému přijímání dříve kvůli jeho “překotné učenlivosti” a vzdělání, ale především kvůli vnitřní potřebě jeho duše, kvůli “živé touze” jeho srdce.

Don Bosco popisuje jeho pečlivou přípravu, zbožné a horlivé usebrání, se kterým přistoupil k eucharistickému stolu, a plodné účinky této svátosti pro jeho duchovní život: “Ten den byl pro něj nezapomenutelný a stal se pravým začátkem nebo spíše pokračováním života, který by mohl být vzorem pro každého věrného křesťana.” Vyprávění je stručné, ale vyzdvihuje duchovní, morální, citovou a praktickou sílu, která z přípravy na přijímání může udělat úspěšný křesťanský start.

Když malý Dominik zjistil, že se může začít připravovat na první svaté přijímání, “běžel domů a hned to řekl matce; pak se stále buď modlil nebo četl; zůstával dlouho v kostele přede mší i po ní a zdálo se, že jeho duše již bydlí s anděly v nebi. V předvečer dne určeného pro jeho přijímání zavolal svou rodičku: Maminko, pravil, zítra jdu ke svému prvnímu přijímání; odpusťte mi všechny zlé skutky, které jsem vám v minulosti učinil: slibuji, že budu příště lepší; budu pozorný ve škole, ohleduplný, mírný a poslušný tomu, co mi přikážete. Když to řekl, byl tak dojatý, že se rozplakal. [...]. Toho rána se probudil časně a když si oblékl své nejhezčí šaty, šel do kostela, který našel ještě zamčený. Poklekl na prahu, jak to již dělával mnohokrát, a modlil se dokud nepřišly ostatní děti a nebyl kostel otevřen. Se zpovídáním, přípravami a děkovnými modlitbami trval obřad pět hodin. Dominik vešel do kostela první a vyšel poslední. Celou tu dobu nevěděl, zda je ještě na zemi nebo již v nebi.”

Dominikova horlivost se nezdá být jen přirozeným plodem zápalu nějakého klučíka, který se dobře připraven nemůže dočkat události považované za důležitou. Jeho duchovní sklony vycházejí podle Dona Boska ze spojení Boží milosti a lidského srdce dobře vychovaného ve víře a citlivého k výzvám Svatého Ducha. Vroucí touha chlapce je odpovědí na přitažlivost Boží lásky, kterou uvnitř pociťoval. Ve vyprávění Dona Boska je důležité sledovat, jak oznámení přijetí k prvnímu svatému přijímání způsobí celou řadu reakcí: nesmírnou radost, horlivost v modlitbě, potřebu usebrání a kontemplace, dokonalou lítost srdce a nový postoj ke vztahům a ke každodennímu životu.

Den Dominikova prvního svatého přijímání je vykreslen Donem Boskem skoro jako slavnostní setkání dvou milenců v atmosféře tiché radosti a usebraného vzrušení, které se nevyčerpá jen v emotivním zápalu té chvíle. Vzpomínky, které později píše sám Dominik, opravdu vytváří základní program, ve kterém má ústřední roli Bůh, radostné a citové přátelství s Ním v neodvolatelné křestní plnosti: "Raději smrt než hřích". Určitě neexistuje lepší odpověď na eucharistický dar než trvalé odevzdání se, i když zde je vyjádřeno slovy odpovídajícími jednoduchosti malého chlapce.

Podobná předsevzetí bývala samozřejmě běžně doporučována všem ostatním, kteří přistupovali k prvnímu svatému přijímání. Dominik však spojuje celý příběh svou morální osobností a svým vnitřním řádem. Don Bosco nám jej vypravuje s jasným cílem. Ať už byla situace jakákoliv, text vyjadřuje pevné přesvědčení autora, potvrzené dlouhou výchovnou a pastorační zkušeností: chlapcovy sliby, jeho štedrá odevzdanost s nerozděleným srdcem, jsou jediným způsobem, tím nejplodnějším, jak odpovědět na lásku Toho, který pro nás obětoval své tělo a svou krev.

Že se nesmí vyčerpat všechno jen v momentálních emocích, to je naznačeno v Dominikových slibech. Čtenář tak má správně pochopit, že Eucharistie a její přijímání s připraveným srdcem může obnovit jeho duchovní citlivost, jeho neochvějné rozhodnutí a morální náklonnost k dobru a k dokonalosti. To všechno je plodem milosti přijaté při této svátosti, která vkládá do srdce kvas lásky. Ale je to také výsledek vnitřního nasazení dítěte, které, pokud je moudře vychováváno, přijímá tuto lásku do svého srdce.

## Capriglio

V usedlosti, která územně patří pod Capriglio, nazývaná Cecca, se 1. dubna 1788 narodila matka Markéta. Tady bydlela až do svatby s Franceskem Boskem, kdy se přestěhovala na statek Cascina Biglione. Dům je soukromý a předělaný. Je na něm pamětní deska, která je vidět, když se jde kousek dál kolem plotu. Dědeček Melchior + 11. 1. 1844 a měl 92 roků. Ještě se dožil okamžiku, kdy se Jeník stal knězem.

### **Farní kostel a dům, kde bydlel Giuseppe L'acqua** (nyní muzeum matky Markéty)

V tomto kostele byla pokřtěna matka Markéta v ten samý den, kdy se narodila, sem přicházela na bohoslužby a v tomto chrámě se 6. června 1812 provdala za Francesca Boska.

V domě, kde kdysi bydlel don Giuseppe Lacqua je nyní muzeum matky Markéty. Tady na tomto místě don Lacqua přijímal děti do školy. I Jeník byl po dobu dvou zim jeho žákem. Ačkoli patřil do jiné územní části (Castelnuovo), byl přijat díky Marianně Occhionové, která dělala u don Lacqua hospodyně. Bylo to v období mezi lety 1824 – 1827. Pro Jeníka to byly první roky strávené ve školních lavicích. Během tohoto období Jeník býval se starými rodiči v rodném domě jeho matky v Cecca. Jeník o tom píše ve svých vzpomínkách:

*„Bylo mi už devět let a maminka by mě byla ráda poslala do školy, ale měla strach z velké vzdálenosti, protože do Castelnuova to bylo pět kilometrů. Chtěla mě dát do ústavu, avšak šestnáctiletý Antonín nesouhlasil. Vyřešilo se to dohodou: V zimě jsem chodil do školy do blízké vesničky Capriglio. Tam jsem se naučil číst a psát. Mým učitelem byl zbožný kněz don Giuseppe Lacqua. Byl ke mně velice laskavý. Mé vzdělání, a ještě více mou křesťanskou výchovu si vzal k srdci. Abych uklidnil bratra, chodil jsem v létě pracovat na pole“.* (MŽPM 17)

Don Bosko zůstal navždy velmi vděčný donu Lacquovi. Jako novokněz, v roce 1841, ho šel navštívit do Ponzana, kam se přestěhoval jako učitel. Teta Marianna byla pozvaná na Valdocco, aby tam prožila svoje poslední roky a pomáhala matce Markétě. Zemřela na Valdoccu 21. července 1857.

Don Bosko jako student teologie byl pozvaný do Capriglia, aby tam kázal na svátek narození Panny Marie:

*„S dovolením našeho pana faráře jsem začal kázat a veřejně vystupovat. O prázdninách roku 1838 jsem kázal o svátku Panny Marie Růžencové ve vesnici Alfiano. Po prvním roce teologie jsem o svátku svatého Bartoloměje, apoštola, hovořil v kostele v Castelnuovu. V Caprigliu jsem kázal o Narození Manny Marie.*

Nevím, jaký duchovní prospěch lidé z mých kázání měli. Všude mi tleskali, a to mě nakonec vedlo k ješitnosti. Jednoho dne jsem však dostal lekci. Právě jsem skončil kázání o narození Panny Marie a chtěl jsem znát mínění jednoho inteligentně vypadajícího člověka. Jeho chvála nebrala konce:

- Vaše kázání o duších v očistci bylo úžasné!

Ale já jsem hovořil o velikosti Panny Marie...“ . (MŽPM 75-76)

## Castelnuovo don Bosco

Je to jedno z úrodných zemědělských míst provincie Asti. V časech dona Boska mělo okolo 3000 obyvatel. Pod Castelnuovo patřilo více menších vesniček (Bardella, Nevissano, Ranello a Morialdo).

Castelnuovo je bohaté na velké osobnosti církve 19. století: Giuseppe Cafasso (1811 – 1860), Giuseppe Allamano (1851 – 1926), Giovanni Cagliero (1838 – 1926), Giovanni Battista Bertagna (1828 – 1905).

**Náměstí Piazza Don Bosco** – 1. socha D.B. (1898 – 10 let po jeho smrti)

**Rodný dům Josefa Cafassa** Via Aliberti

### **Farní kostel sv. Ondřeje**

Tento kostel připomíná některé důležité události v životě Jana Boska. 17. srpna 1815 v tomto chrámě přijal křest a na Velkou noc v roce 1826 byl u prvního svatého přijímání:

„K prvnímu svatému přijímání jsem byl přijat, když mi bylo jedenáct let. Znal jsem již celý katechismus, ale nikdo nesměl přistoupit k svatému přijímání, dokud nedosáhl dvanácti let. Jelikož kostel byl daleko, pan farář mě neznal a o mé náboženské vzdělání se starala téměř výlučně maminka. Přála si, abych první svaté přijímání vykonal co nejdřív. Poctivě mě připravovala a dělala vše, co jen mohla.

V postní době mě každý den posílala na katechismus. Na závěr jsem udělal zkoušku a byl určen den, kdy jsem měl s ostatními dětmi o Velikonocích přistoupit k přijímání.

Během postu mě maminka přivedla třikrát ke zpovědi. Opakovala mi:

- Jene, Bůh ti dává veliký dar. Snaž se dobře chovat a upřímně se zpovídat. Pros Pána za odpuštění a slib mu, že se polepšíš.

Slíbil jsem. Zda jsem to i dodržel, to ví jen Bůh. V předvečer mi maminka pomohla s modlitbou, dala mi ke čtení dobrou knihu a rady, které dokáže pro své děti vymyslet jen skutečně křesťanská matka.

V tom množství dětí a rodičů v den prvního svatého přijímání bylo téměř nemožné zachovat soustředění. Má matka mi toho rána nedovolila s nikým promluvit. Doprovodila mě k posvátnému stolu, modlila se se mnou přípravné modlitby i poděkování, tak jak je předříkával don Sismondo a všichni po něm nahlas opakovali. Nechtěla, abych se toho dne zabýval jakoukoli manuální prací. Čas jsem věnoval četbě a modlitbě.

Vícekrát mi opakovala tato slova:

- Můj synu, dnešek byl pro tebe velkým dnem. Jsem si jista, že se Bůh stal pánem tvého srdce. Slib mu, že se budeš snažit být po celý svůj život dobrý. K svatému přijímání choď často, ale nikdy ne s hříchy ve svědomí. Zpovídej se vždy upřímně. Snaž se být vždycky poslušný. Choď s radostí na katechismus a poslouvej Boží slovo. Pro lásku Boží se vyhybej všem, kdo vedou neslušné řeči. Jsou jako mor.“ (MŽPM 25-26)

25. října 1835, několik dní před vstupem do semináře, jako dvacetiletý, přijme od místního faráře don Antonia Cinzana kleriku. Při této příležitosti si Jan stanovil následující pravidla pro život:

1. Nikdy se nebudu účastnit veřejných představení. Nebudu chodit na jarmarky a trny. Nebudu chodit na tancovačky a do divadel. Udělám všechno, co budu moci, abych se neúčastnil obědů a hostin.
2. Už nebudu dělat kouzelníka a kejklíře. Nebudu chodit po provaze, nebudu hrát na housle, nebudu chodit na lov. Domnívám se, že toto všechno se neslučuje s životem kněze.
3. Najdu si čas pro uvažování a přemýšlení. Budu strídmý v jídle a pití. Budu spát jen tolik, kolik je nezbytně nutné pro zdraví.
4. Až doposud jsem četl mnoho světských knih. Od nynějška budu číst jen knihy náboženské, abych sloužil Bohu.

5. *Vší silou budu bojovat proti myšlenkám, hovorům, slovům, čtení, které se protíví čistotě. Využiji naopak každé maličkosti, která pomáhá tuto ctnost uchovat.*
6. *Každý den se budu modlit k Pánu. A každý den si vyhradím čas pro meditaci a duchovní četbu.*
7. *Každý den řeknu nějakou dobrou myšlenku a budu kamarádům, přátelům a příbuzným vyprávět nějaký příběh, který povzbuzuje k dobrému. Pokud se s nikým nesetkám, řeknu to alespoň své matce.“ (MŽPM 67-69)*

Ve čtvrtek 10 června 1841, na slavnost Kristova Těla, don Bosko v tomto chrámě oslavuje svoji první mši svatou ve své rodné farnosti. Je to jeho pátá mše svatá po vysvěcení. V tomto chrámě zůstane sloužit následujících pět měsíců po svém vysvěcení, dokud nevstoupí do Církevního konviktu v Turíně:

*„Práce ve farnosti mě velmi naplňovala. Každou neděli jsem kázal, navštěvoval nemocné a uděloval svátosti. Dosud jsem nesložil zpovědnické zkoušky, takže jsem zatím nemohl zpovídat. Pohřbíval jsem, staral se o farní matriky, vydával potvrzení o chudobě a všechna další, o něž lidé žádali.*

*Mou radostí však bylo vyučovat katechismus chlapce, být v jejich společnosti a hovořit s nimi. Nejprve jsem se v Castelnovu sprátelil s těmi nejmenšími. Když jsem vycházel z fary, již na mě čekali. Kamkoli jsem šel, šli se mnou jako na nějakou slavnost.“ (MŽPM 91)*

Don Bosko zde chodil půl roku do školy od prosince 1830 do června 1831.

16. 1. 1811 – křest Cafasso

1828 – křest Jan Cagliero

13. 4. 1853 1. sv. přijímání a biřmování Dominik Savio

### **Poutní kostel – Madonna del Castello**

## **Butigliera D' Asti**

### **Farní kostel**

Zde 5. až 9. listopadu 1829 bylo triduum jako příprava na Mimořádný Jubilejní (Svatý) rok 1830 - 1.800 let od začátku Kristova veřejného působení. Při návratu z jednoho kázání se odehrálo ono památné setkání s Donem Calossem (**14 let**).

*V Buttiglierě kázali misie. Mohl jsem tam chodit a poslouchat mnoho zbožných promluv. Slavní misionáři přitahovali lidi ze všech stran. Každého večera jsme mohli vyslechnout přednášku o křesťanském náboženství a vykonat meditaci o věčných pravdách. Potom se šlo domů.*

*Jednou večer jsem se vracel spolu s mnoha lidmi. Byl mezi nimi také don Calosso z Chieri, který se nedávno stal kaplanem v Morialdu. Byl to starý, velice dobrý kněz. Třebaže byl celý shrbený, kráčel s námi na „misie“ i on. Když viděl, jak jsem mladý (vzpomínám si, že jsem byl malé postavy, chodil jsem s odkrytou hlavou, volně mi poletovaly kučeravé vlasy a cestou jsem většinou mlčel), na okamžik se na mě zadíval a obrátil se ke mně:*

– *Odkud jsi, synku? Taky jsi byl na misiích?*

– *Ano, byl jsem na kázání misionářů.*

– *Kdo ví, co jsi pochopil. Možná by ti maminka mohla udělat lepší kázání, ne?*

– *To je pravda, maminka mi často pěkně káže. Ale myslím, že jsem pochopil i misionáře.*

– *Výborně! Tak jestliže mi zopakuješ z dnešního kázání čtyři slova, dám ti čtyři soldy.*

– *Chcete z prvního nebo z druhého kázání?*

– *Jak chceš. Stačí mi čtyři slova. Víš, o čem se hovořilo v prvním?*

– *Ano. Máme být Božími přáteli a neodkládat své obrácení.*

– *A co kazatel říkal? dodal udiveně starý kněz.*

– *Pamatuji si to velmi dobře. Celé kázání vám zopakuji.*

*Bez problému jsem vyložil úvod a potom rozvedl tři body: kdo odkládá vlastní obrácení, vystavuje se nebezpečí, že se mu nedostane času, Boží milosti nebo dost vlastní vůle. Don Calosso mě nechal hovořit více než půlhodinu, zatímco jsme kráčeli mezi ostatními. Pak se mě zeptal:*

– *Jak se jmenuješ? Čí jsi? A kolik tříd jsi vychodil?*



– *Jmenuji se Jan Bosco. Otec zemřel, když jsem byl ještě dítě. Matka je vdova a stará se o tři děti. Naučil jsem se číst a psát.*

– *A latinskou gramatiku ses učil?*

– *Nevím, co to je.*

– *Líbilo by se ti studovat?*

– *Moc!*

– *A co ti v tom brání?*

– *Můj bratr Antonín.*

– *A proč tvůj bratr Antonín nechce, abys studoval?*

– *Říká, že chodit do školy je ztráta času. Ale kdybych já mohl chodit do školy, čas bych neztrácel. Hodně bych studoval.*

– *A proč bys chtěl studovat?*

– *Abych se stal knězem.*

– *A proč se chceš stát knězem?*

– *Abych mohl učit náboženství své kamarády. Nejsou zlí, ale když jim nikdo nepomůže, mohli by se takovými stát. Chci jim být nablízku, mluvit k nim a pomáhat jim.*

*Tato má upřímná a otevřená slova učinila na dona Calossa velký dojem. Stále mě pozoroval. Došli jsme na křižovatku a tam se naše cesty rozdělily. Nakonec mi ještě řekl:*

– *Neztrácej odvalu. Postarám se o tebe i o tvá studia. V neděli za mnou přijď i se svou matkou a uvidíš, že to nějak zařídíme.*

*V neděli jsme spolu s maminkou přišli k němu domů. Dohodli se, že mě bude každý den trochu učit. Zbytek dne budu pracovat na poli, abych uspokojil Antonína. Bratr souhlasil, protože hodiny měly začít až na podzim, kdy na poli už nebude tolik práce. (MŽPM 26-28)*

V tomto kostele byl v **18 letech** Don Bosko biřmován - 4. srpna 1833.

## Mondonio

Karel Savio (1815 – 1891) Brigita Gajato (1820 – 1871), kteří měli svatbu 1. března 1840, se sem přistěhovali spolu s dětmi v únoru 1853. Dům si pronajali od bratrů Bertello. V tomto dome 9. března 1857 zemřel Dominik Savio. Don Bosko ve svém životopise popisuje Dominikovu smrt.

### Škola, do které chodil Dominik

Nalevo od kostela byla škola, kterou Dominik navštěvoval od února 1853 do června 1854 pod vedením don Giuseppe Cagliera. Zde se odehrála událost, kdy byl Dominik nespravedlivě obžalovaný (sníh v kamnech).

### Kaple u hřbitova

Hřbitov - na tomto místě byl pochovaný Dominik, jeho sourozenci a jeho matka. V roce 1866 byly jeho tělesné ostatky uloženy do kaple, kde byly až do roku 1914, kdy byly během procesu blahorečení přeneseny do Turína. (27. října 1914, po předcházejícím nesouhlasu obyvatel Mondonia, se to podařilo don Cesarovi Albisettimu, misionáři z Brazílie).

## San Giovanni Riva

### Rodný dům Dominika Savia

Na tomto místě se 2. dubna 1842 narodil Dominik Savio. Tento dům si Saviovi pronajali od Gaetana Gastaldiho. V tomto domě Saviovi žili jen několik roků, do listopadu 1843 a potom se přestěhovali do Morialda.

# Statek Moglia

Od února 1828 do 6. listopadu 1829 (zastavuje se zde strýc Michal, bratr maminky, a bere jej domů) . Ekonomické problémy a nevraživost Antonína. Pro Dona Boska to bylo velmi těžké a ponižující období. Vůbec se o něm nezmiňuje!

## A. Dětství a dospívání – náměty k zamyšlení

**Zkušenost DB:** Tak zde tedy žil Don Bosko. Z vyprávění a s trochou fantazie můžeme poznat alespoň něco z jeho života a uvědomit si, co a kdo všechno ho ovlivnil v životě a v čem vlastně spočívala jeho svatost.

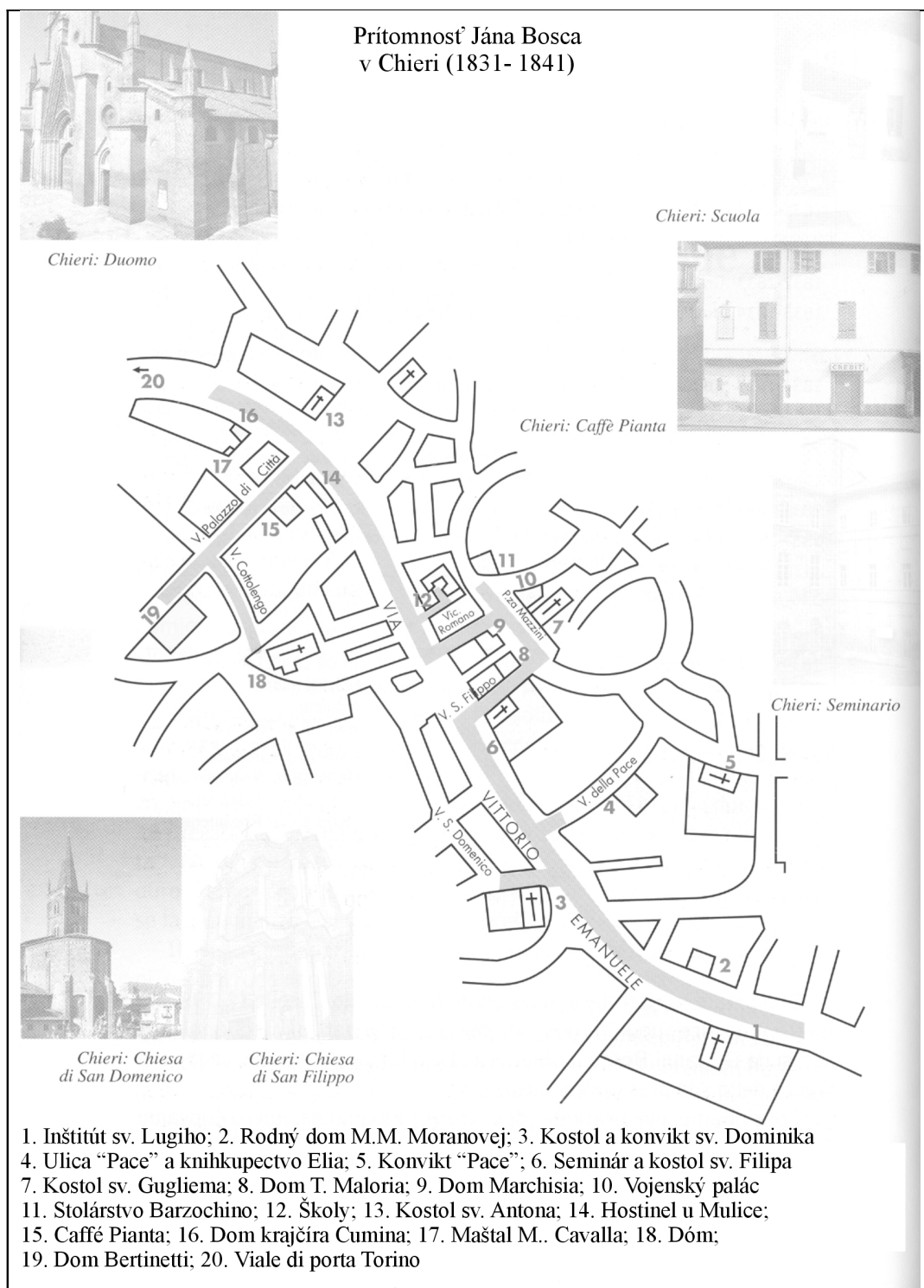
- Život v Boží přítomnosti (všechno je Boží milost. Bůh připravuje, dává růst, podpírá, usměrňuje každé povolání)
- Matka Markéta, učitelka víry a modlitby (konkrétní pedagogie: milovat Boha, nenávidět hřích, doufat v nebe. Cit pro Boha: „Bůh tě vidí“. Příroda zjevuje svého stvořitele. Matka Markéta vede k objevování Boží lásky v každodenních událostech a všedních věcech. Formuje Jeníkovu osobnost i po lidské stránce: práce, motivovaná poslušnost, rozvaha, prokazování lásky vůči nejobožejším).
- Sv. smíření a sv. přijímání pomáhají růst v lásce k Bohu
- Důležitá setkání (Don Calosso, klerik Josef Cafasso)

**Můj život:** Odkud pocházím? (moje minulost). Dětství, rodina, začátky duchovního života...

- ❖ Postav se do přítomnosti Boží a v klidu si projdi tvůj dosavadní život, od jeho prvních okamžiků a pokus se rozpoznat znaky Boží lásky a starostlivosti o tebe.
- ❖ Poděkuj za rodiče a za ty, kteří tě doprovázeli ve tvém dětství a kteří ti zprostředkovali dar víry, kteří rozvíjeli tvoji vnímavost pro Boha.
- ❖ Připomeň si také prostředí, ve kterém jsi vyrůstal (příroda, konkrétní město či vesnice, lidé...), v duchu si projdi jednotlivá místa a radostné i smutné události tvého života, které ti pomohly uzrávat lidsky i duchovně. Můžeš si vybavit ostatní členy své rodiny, přátele...

## B. Mládí (1831-1841)

### Chieri



#### Jan Bosko v Chieri (1831-1841)

Jan prišiel do Chieri v listopadu 1831 jako 16 letý chlapec plný dobré vůle a odešel jako kněz ve 26 letech plný nadšený pro práci s mládeží, bylo to v květnu roku 1841.

Toto období se rozděluje na dvě části: lidová škola (1831 – 1835) a seminář (1835 – 1841).

K rozhodnutí zapsat Jana do školy v Castelnovu přispěl v značné míře bratr matky Markéty, Michaele. Díky velkorysosti faráře don Dassana a některých Castelnouvanů. Jan dostane všechno nevyhnutelně potřebné na cestu a první výdaje v Chieri. Když 3. listopadu 1831 přicházel do Chieri, našel nový domov na náměstí sv. Gugliema v domě Marchisio.

## Salesiáni

### Rodný dům bl. Magdaleny Morano, FMA

#### 1. Kostel sv. Dominika

V tomto kostele, který pochází z roku 1317, 8. června 1841 sloužil don Bosko svoji třetí mši svatou po kněžském vysvěcení. Pozval ho sem don Giacinto Giusiana, jeho bývalý profesor v ročníku gramatiky (1832 – 1833). Po dobu této mše svaté, píše don Bosko, plakal dojetím. Prožil celý den se svým bývalým profesorem a byl to pro něho den, kdy zakusil předchuť nebe.

#### 2. Eliášův dům

Jan, jako student humanistiky a rétoriky se skamarádil s knihařem Eliášem, od kterého si půjčoval za malý peníz knihy latinských klasiků:

*„Ve čtvrté třídě gymnázia jsem četl italské autory. Ve třídě rétoriky jsem se pustil do klasiků latinských. Byli to Cornelius Nepotos, Cicero, Sllustus, Quintius Curtius, Titus Livius, Cornelius Tacitus, Ovidius, Vergilius, Horatius a další.*

*Tyto knihy jsem četl ze záliby. Líbily se mi a myslel jsem si, že je dokonale chápu. Teprve později jsem si uvědomil, že tomu tak nebylo. Když jsem jako kněz učil a snažil se vysvětlit tato mistrovská díla druhým, pochopil jsem, že jejich smysl a krásu lze pochopit jedině hlubokým studiem a dokonalou přípravou.“ (MŽPM 58)*

#### 3. Františkánský klášter a kostel Pokoje

Jan, jako 19 letý se ocitl před otázkou povolání. Cítil povolání na duchovní stav, ale zlá ekonomická situace ho odrazovala od myšlenky na seminář. Díky kontaktu s františkány přemýšlel nad vstupem do jejich řádu. V březnu 1834 si podal žádost o vstup do noviciátu Panny Marie Andělský v Turíně. Nato dvě události přivedli Jana k tomu, aby změnil svoje rozhodnutí (sen a střetnutí s Evasiem Saviem). Jan vzpomíná na tyto chvíle ve svých vzpomínkách:

*„Končil jsem humanitní třídu. I pro mě nastal čas vážně se zamyslet, co budu ve svém životě dělat. Stále jsem měl na mysli sen z Becchi. Dokonce se mi se stále větší jasností ještě několikrát zopakoval. Pokud jsem chtěl tomuto snu věřit, měl jsem myslet na to, abych se stal knězem. A ke kněžství jsem měl i určitou náklonnost.*

*Nechtěl jsem však věřit snům. Nebyl jsem si ani jist svým způsobem života, svými návyky a naprosto nedostatečnými ctnostmi, které byly pro kněze nezbytné. Bylo to velice těžké rozhodování.*

*Kolikrát jsem toužil po duchovním vůdci, který by mi v těchto chvílích pomohl! Byl by to pro mě učiněný poklad, ale tento příklad mi scházel. Měl jsem dobrého zpovědníka, který mi sice pomáhal být dobrým křesťanem, ale nikdy nechtěl hovořit o povolání.*

*Dlouho jsem přemýšlel. Přečetl jsem několik knih o povolání k řeholnímu a kněžskému životu. Nakonec jsem se rozhodl vstoupit k františkánům. Uvažoval jsem takto:*

*„Stanu-li se knězem ve světě, vystavím se nebezpečí, že selžu. [Nebyly to skrupule ani zbytečný strach. Jak píše historik Pietro Stella, „mezi nejobávanější věci v těchto letech patřil profesionalismus kleriků. Vydávali se na dráhu církevní „kariéry“ nikoli z hlubokého náboženského přesvědčení, ale z lidského důvodu zajistit si budoucnost. Všeobecně se tušilo, jak velikým zlem pro kněze byla vnitřní prázdnota a povrchnost náboženského cítění.“ Znamením tohoto nebezpečí mohl být i nadměrný počet mladých, kteří se na cestu ke kněžství vydávali. Velkému počtu přijatých odpovídal velký a bolestný počet vystupujících. Teologická studia mnozí již od počátku považovali za kratší cestu k učitelství nebo státnímu zaměstnání.] Stanu se tedy knězem, ale nebudu žít mezi lidmi ve světě. Stáhnu se do kláštera a budu se věnovat studiu a meditaci. V samotě budu snadněji bojovat proti vášním, zejména pýše, která již tak hluboce zakořenila v mém srdci.“*

*A tak jsem si podal žádost o přijetí k reformovaným konventuálním františkánům. Složil jsem přijímací zkoušku a byl přijat. Nic nebránilo tomu, abych vstoupil do Kláštera pokoje v Chieri.*

*Pár dní před mým odchodem do kláštera se mi zdál velmi zvláštní sen. Viděl jsem velké množství řeholníků v rozervaných hábitech, pobíhajících na všechny strany. Jeden z nich ke mně přistoupil a řekl: - Hledáš pokoj, ale tady ho nenalezneš. Nevidíš, jak se tvoji bratři chovají? Tobě Bůh připravuje jiné místo, jiné pole práce.*

*Chtěl jsem se mnicha ve snu na něco zeptat, ale probudil mě nějaký zvuk a všechno se rozplynulo. (MŽPM 60-61).*

#### **4. Seminář a kostel sv. Filipa Neriho**

V bývalém klášteře otců Filippiů v roce 1829 byl otevřen třetí seminář Turínské arcidiecéze na žádost mons. Colombana Chiaverotiho. Jan zde studoval v letech 1835 – 1841.

Zde se odehrála událost, která velmi zasáhla do života Jana Boska, smrt Luigiho Comolla. Don Bosko popisuje celou událost takto:

*„Naše přátelství bylo tak hluboké, že jsem otevřeně hovořili o všem, co nás potkalo. Mluvili jsme také o možnosti, že někdo z nás zemře. Jednoho dne, po společném čtení dlouhé pasáže ze života světce, napůl žertem napůl vážně jeden z nás řekl:*

- *Bylo by krásné, kdyby ten, který z nás dvou zemře jako první, tomu druhému o onom světě přinesl zprávu.*

*Hovořili jsme o tom ještě mnohokrát a nakonec jsme uzavřeli dohodu:*

- *Pokud dovolí Bůh, pak první, kdo zemře, přijde druhému říct, zda je spasen.*

*Nepřikládal jsem dohodě velký význam. Uzavřeli jsme ji poněkud lehkovážně (a nikdy bych nikomu něco podobného neradil!). Přes to jsme ji mnohokrát potvrdili a obnovili, zejména během poslední Luigiho nemoci. Dokonce mohu říct, že jeho poslední slova a pohled byly jakýmsi podpisem naší dohody. Mnozí kamarádi o ni věděli.*

*Luigi Comollo zemřel 2 dubna 1839. Večer následujícího dne byl za velkého pláče pohřben v kostele svatého Filipa. Ti, kdo o naší smlouvě věděli, byli velice zvědaví, co se stane. Já jsem byl nejzvědavější. Doufal jsem, že „zpráva“, kterou mi Luigi pošle, ztlumí velkou bolest z jeho ztráty.*

*Večer toho dne jsem ležel na posteli v ložnici. Bylo nás tam asi dvacet seminaristů. Byl jsem velice napjatý. „Tuto noc se splní slib,“ myslel jsem si. Asi o půl dvanácté se na chodbách ozval temný hluk, jako kdyby se ke dveřím ložnice blížil veliký vůz tažený mnoha koňmi. Hluk rostl každou minutu, jako by to byl hrom. Celá ložnice se třásla. Klerikové, oněmělí hrůzou, vyskákali z postelí a tiskli se k sobě v rohu místnosti. Najednou jsem z onoho temného a hlasitého hromu uslyšel jasný hlas Luigiho Comolla. Třikrát řekl: „Bosko, jsem spasen“,*

*Všichni klerikové slyšeli ten hluk a mnozí slyšeli hlas, ale nerozuměli slovům. Někteří, jako já, jsme jim rozuměli velmi dobře. Dlouhou dobu se o nich hovořilo a slova se předávala dál. Bylo to poprvé, co si pamatuji, že jsem se bál. Měl jsem takový strach, že jsem z toho těžce onemocněl a ocitl se na pokraji smrti. (MŽPM 82-83)*

Jan se snaží maximálně využít toto období ke studiu a proto se zříká i volna a zábavy, která by ho příliš vyrušila z jeho úsilí o duchovní růst:

*„Obvyklou hrou ve volném čase byla „barra rotta“, zajímavá. Zpočátku jsem byl do ní zblázněný. Později mi však připadalo, že je podobná hrám kejklířů, kterých jsem se zřekl, a tak jsem se jí přestal účastnit.*

*V některých dnech bylo dovoleno hrát v taroky. Po určitou dobu to byla má nejoblíbenější zábava, která však měla i své stinné stránky. Nebyl jsem žádný zvláštní hráč, přesto jsem skoro pokaždé vyhrál. Nakonec jsem míval plné ruce peněz. Když jsem však viděl smutek spoluhráčů, kteří je prohráli, byl jsem ještě smutnější než oni. Navíc kvůli neustálému soustředění na karty jsem měl při studiu i modlitbě plnou hlavu kulových králů a žaludových spodků. Z těchto důvodů jsem se v polovině druhého roku filozofie rozhodl s kartami skončit.*

*Když bylo víc volného času, pořádali jsme veselé výlety do zeleného okolí Chieri. Procházky prospívaly i studiu. Improvizovali jsme živé kvízy s otázkami a odpověďmi ze školní látky.*

*Když přšlo nebo bylo sychravo, scházeli jsme se v jídelně. Rodily se tam živé debaty na nejrůznější školní i mimoškolní témata. Tento „školní kroužek“, jehož jsem byl předsedou i samozvaným rozhodčím, byl pro mě opravdovým potěšením a byl užitečný pro studium, morálku i zdraví. Nejzajímavější otázky vždycky kladl Luigi Comollo, který do semináře vstoupil rok po mně. Domenico Peretti, pozdější farář v Buttigliere, mluvil jako mladý řečník a měl vždy pohotovou odpověď na každý problém. Garigliano sice hovořil málo, ale zato pozorně naslouchal a přidával podnětné komentáře a úvahy. Při našich diskusích se vynořovala spousta vědeckých námětů a myšlenek, které jsme ještě nebyli s to dostatečně domýšlet a vyřešit. Práci jsme si tedy dělili a každému jsme zadávali nějaký pojem nebo téma. Dotyčný musel téma prostudovat a seznámit kroužek s výsledky svého bádání.*

Mou přestávku při vyučování často přerušil Luigi. Zatahal mě za rukáv, vyzval mě, ať jdu za ním, a vedl mě do kostela se pomodlit. Vykonali jsme návštěvu Nejsvětější svátosti, modlili se za umírající, růženec a modlitby k Panně Marii za duše v očistci.“ (MŽPM 72-73)

I když život v semináři je pro Jana velikým darem, přece několik věcí ho moc neuspokojuje, mezi jiným je to propast mezi představenými a studenty. Tato skutečnost vede Jana stále k větší touze se stát knězem, který by žil mezi chlapci. (srov. MŽPM 71)

V roce 1839 při příležitosti duchovních cvičení se Jan poprvé setká s teologem Giovanni Borelem, který ho bude doprovázet v prvních zkušenostech oratoře:

„V onom roce jsem měl to štěstí, poznat jednoho z nejlepších turínských kněží, dona Giovanniho Borela. Přišel nám kázat duchovní cvičení. Seznámil jsem se s ním v sakristii a žasl jsem nad jeho humorem a vtipnými slovy, který obsahovala vždy nějaké duchovní jádro. Pozoroval jsem, jak se připravuje na mši svatou a jak po ní děkuje, a s jakým usebráním víry ji slaví. Hned jsem poznal, že jde o příkladného kněze. V jeho promluvách jsem obdivoval lidovost, živost, jasnost a oheň lásky, který z jeho slov tryskal. Nebylo těžké pochopit, že před námi stojí světec.

Všichni jsme se u něho vyzpovídali. Mnozí hovořili o svém povolání a prosili ho nějaké slovo na památku. I já jsem mu pověděl o svých duchovních problémech. Stále jsem se bál, že během roku ztratím ducha svého povolání, a to zejména o prázdninách. Požádal jsem ho o radu. Řekl mi:

- Chodit k svatému přijímání a umět se v tichu sebrat před Bohem. Tak se zachovává povolání a formuje skutečný kněz.“ (MŽPM 84-85)

Po třetím ročníku teologie (1839-1840) klerik Bosko dostane výjimku přejít hned do pátého ročníku, přičemž zkoušku ze čtvrtého ročníku udělá na konci letních prázdnin:

„Navštívil jsem arcibiskupa monsignora Fransonioho. Požádal jsem ho, abych se mohl naučit látku čtvrtého ročníku během léta a pak ve školním roce 1840 -1841 uzavřít pětiletý teologická studia. Jako důvod jsem uvedl svůj věk – dosáhl jsem již čtyřiaadvaceti let.

Arcibiskup mě přijal s láskou. Podíval se na výsledky mých dosavadních zkoušek a udělil mi povolení s podmínkou, že všechny zkoušky předepsané pro čtvrtý ročník složím do začátku listopadu. Zkoušet mě měl teolog Cinzano, farář z Castelnuova. Po dvou měsících intenzivního studia jsem složil předepsané zkoušky a byl přijat k subdiakonátu.“ (MŽPM 88)

Na konci svých teologických studií takto hodnotí Jan svůj pobyt v semináři:

„Definitivní odchod ze semináře byl pro mě dnem smutku. Představní mě měli rádi a dávali mi to najevo při každé příležitosti. Se spolužáky nás pojilo velké přátelství. Lze říci, že jsem žil pro ně a oni pro mě. Když někdo potřeboval oholit, nemohl najít bilet, potřeboval sešít nebo vyspravit šaty, šel za mnou. Odejít z domu, ve kterém jsem prožil šest let života a kde se mi spolu s projevy dobroty a lásky dostalo výchovy, kultury a kněžského ducha, bylo pro mě opravdu těžké.“ (MŽPM 89)

## **5. Dům teologa Meloria**

V době, kdy si Jan vybral dona Giuseppe Meloriu za zpovědníka měl jen 29 roků. Don Meloria byl Jeníkovým zpovědníkem po dobu jeho celého pobytu v Chieri. Jan i po rocích přechovává k němu velikou úctu:

„Za zpovědníka jsem si v těch letech zvolil kanovníka Meloriu z kapitulního chrámu v Chieri. Bylo to velmi šťastné rozhodnutí. Pokaždé, když jsem k němu přišel, mě velice laskavě přijal.

Kdo v té době chodil ke zpovědi a svatému přijímání vícekrát za měsíc, byl považován za polovičního světce. Mnozí zpovědníci časté svaté přijímání nedovolovali, ale don Meloria mě naopak vždy povzbuzoval k častějším setkáním s Pánem. Pokud jsem odolal svodům horších spolužáků ke zlému, vděčím za to tomuto neustálému povzbuzování. (MŽPM 41)

## **6. Dům Marchisia, místo kde bydlela Lucia Matta**

Lucia Matta, původem z Morialda, přítelkyně matky Markéty, přijala do tohoto domu Jana v letech 1831 – 1833 za 21 lir za měsíc. Jan si hned získal přízeň paní Lucie a díky doučování jejího syna Giovanniho Battistu mu paní Lucia odpustila měsíční poplatek. Giovanni Battista se krátce na to stal starostou Castelnuova a v roce 1867 poslal donu Boskovi na Valdocco svého syna Eduarda Enrica.

Pravděpodobně ve svém prvním roce pobytu v Chieri don Bosko založil Veselou společnost:

*„V prvních čtyřech třídách jsem se prostřednictvím vlastních zkušeností musel naučit jednat se spolužáky.*

*V mysli jsem si je roztřídil do třech kategorií: dobří, lhostejní, zlí. Když jsem poznal, že je někdo zlý, vyhýbal jsem se mu. K lhostejným jsem se přibližoval, jen byl-li třeba, a choval jsem se k nim zdvořile. S dobrými jsem se snažil spřátelit se vší důvěrností.*

*Zpočátku jsem ve městě nikoho neznal. Ode všech jsem si tedy udržoval určitý odstup. Přesto jsem se musel snažit, abych se nestal ničím otrokem. Jeden mě chtěl vzít do divadla, jiný hrát se mnou o peníze, další plavat v řece. Další mě chtěl naverbovat do jakési bandy, která chodila krást ovoce do zahrad a na pole. Jeden mě dokonce naváděl, abych ukradl nějaký cenný předmět své paní domácí. (...)*

*Ti, kteří se mě snažili získat pro své nekalé záměry, byli na tom ve škole špatně. Začali se na mě tedy obracet jinak. Chtěli po mně vypracované úkoly nebo překlady.*

*Když se to dověděl profesor, přísně mě pokáral:*

*- Tvá dobrota je dobrotou falešnou. Jenom je upevňuješ v jejich lenosti. Okamžitě ti to zakazují.*

*Snažil jsem se jim pomáhat správnějším způsobem. Vysvětloval jsem jim, co nepochopili, a pomáhal jim překonávat největší obtíže. Tím jsem si u spolužáků získal vděčnost a lásku. Začali za mnou docházet ve volném čase nejprve kvůli úkolům, ale potom také aby naslouchali příběhům nebo jen ta, stejně jako chlapi v Morialdu a Castelnuovu.*

*Vytvořili jsme jakousi skupinu a nazvali jsme ji Veselá společnost. Název to byl výstižný, protože každý z nás si předsevzal organizovat hry, vyprávět si a číst knihy, které by druhé obveselovaly. Zakázáno bylo vše, co vyvolávalo záduchovost, především neposlušnost Božímu zákonu. Kdo klel, neuctivě vyslovoval Boží jméno či vedl neslušné řeči, musel společnost opustit.*

*A tak jsem se ocitl v čele velkého počtu chlapců. Společně jsme sestavili jednoduchá pravidla:*

- 1. Žádná činnost a žádné řeči, které se nehodí na křesťana.*
- 2. Přesnost ve školních a náboženských povinnostech.*

*Tato událost mě určitým způsobem proslavila. V roce 1832 si mě vážili a poslouchali mě jako kapitána menšího vojska. Ze všech stran se na mě obraceli, abych organizoval setkání, pomáhal doma žákům se školou, doučoval. Boží prozřetelnost mi tak pomáhala získat peníze na učebnice, ošacení a další věci a nebyť své rodině na obtíž. (...)*

*Ve svátečních dnech jsem po schůzkách ve škole chodili do kostela svatého Antonína, který spravovali jezuité. Pořádali zde nádherné katecheze a vyprávěli příběhy s příklady, které si pamatuji dodnes.*

*Během týdne se Veselá společnost scházela u některého z členů doma. Hovořili jsme o náboženství. Do hovoru mohl svobodně vstoupit každý z nás. Garigliano a Breje byli mezi nejvytrvalejšími.*

*Na schůzkách se střídali veselé hry, debaty na křesťanská témata, četba dobrých knih a modlitba. Navzájem jsme si dávali dobré rady a pomáhali si odstraňovat osobní chyby. (MŽPM 38-40)*

## **7. Kostel sv. Antonína, opata**

*Ve svátečních dnech jsme po schůzkách ve škole chodili do kostela svatého Antonína, který spravovali jezuité. (MŽPM 40)*

## **8. Kavárna Pianta (Caffè Pianta)**

*Giovanni Pianta, bratr Lucie Matta, původem z Morialda, v roce 1833 přišel do Chieri a otevřel si zde kavárnu spolu s hernou biliáru. Požádal matku Markétu, aby Jan přišel k němu bydlet a pomáhat mu v jeho podnikání. Jan odešel od paní Lucie a přišel bydlet do kavárny Pianta. Ve svých volných chvílích pomáhal při obsluhování v kavárně. Naučil se tak připravovat kávu, sladkosti, likéry .... Jan si tak svou práci zasloužil ubytování a talíř polévky. Nehledě na Janovu obětavost, kavárna není nejvhodnějším prostředím pro studium. Domenico Pogliano, zvoník z Dómu, mu nabídl svůj dům, aby mohl studovat s větším užitekem. Ukázala se však nevyhnutelná potřeba hledat nějaké místo na příští rok.*

## **9. Dóm (katedrála)**

*Tento chrám byl postavený v letech 1405 – 1436 na místě předcházejícího chrámu z 11. století. V křesťní kapli této katedrály byl 18. listopadu 1735 pokřtěn D. Boskův dědeček – Filippo Antonio Bosco.*

Z dómu je pro nás osobně zajímavá čtvrtá kaple vlevo, zasvěcená Panně Marii všech milostí. Jan Bosko jako žák lidové školy každé ráno a večer přicházel před tuto sochu věrný doporučení své matky: „Uctívej si naši nebeskou Matku“. Právě v této kapli, kde se Jan spolu s Luigi Comollem modlil za svoje povolání dostal světlo shora:

„Právě tehdy se mi přihodila událost, která mi zabránila vstoupit k františkánům. Myslel jsem, že to je jen něco přechodného, ale vynořily se ještě větší překážky.

Rozhodl jsem se, že se svěřím svému příteli Luigimu Comollovi. Poradil mi, abych vykonal nověnu a napsal jeho strýci farářovi.

V poslední den novény jsem s ním šel ke zpovědi a svatému přijímání. Byli jsme na mši svaté v dómu a ministrovali při další mši u oltáře Panny Marie všech milostí. Doma nás čekal dopis s odpovědí dona Comolla, Luigiho strýce. Psal mi: „Po zvážení všeho bych tvému spolužákovi poradil, aby do kláštera nevstupoval. Ať přijme klerické roucho a jde dál studovat. Přitom bude moci lépe poznat, co od něj Bůh chce. Ať se nebojí, že by ztratil povolání. Život v ústraní a modlitba mu pomohou překonat všechny překážky.“

Uposlechl jsem tuto moudrou radu. Začal jsem číst a meditovat a tak se připravovat na přijetí kleriky.“ (MŽPM 61-62)

## 2. Mládí – náměty k zamyšlení

### Zkušenost DB:

- Nedostatek prostředků ke studiu a živobytí, proto si DB přivydělává prací (krejčí Robert, kovář Evasio Savio, doučování kamarádů), na školu a knížky mu zbývá často jen noc
- Studium a kulturní formace
- Osobní modlitba
- Volba stabilního zpovědníka, častá a osobní svátost smíření
- Sport, aktivní a vynalézavý přístup k životu
- Plodná přátelství (Comollo), radost a veselí (Veselá společnost)
- Duchovní napětí: hledání vlastního povolání. Pokora a důvěra hovořit o zásadních věcech týkajících se budoucnosti.
- Seminář: věrnost povinností, disciplína a řád

### Můj život: Kým jsem dnes? (moje přítomnost) Sebepoznání. Moje vloh a schopnosti

- ❖ Jaké vloh a schopnosti jsem dostal od Boha? A jak s nimi hospodařím?
- ❖ Snažím se rozpoznat místo, které mi Bůh ve svém plánu nabízí? A jednám podle toho, co už vím? Při promýšlení mé budoucnosti upřednostňuji jen moje přání, nebo se snažím rozpoznat Boží pozvání a vůli?
- ❖ DB se nejen v semináři učil řádu, sebeovládání a disciplíně. A co já – mám svoje zásady, pravidla, řád?

### Období životních rozhodnutí

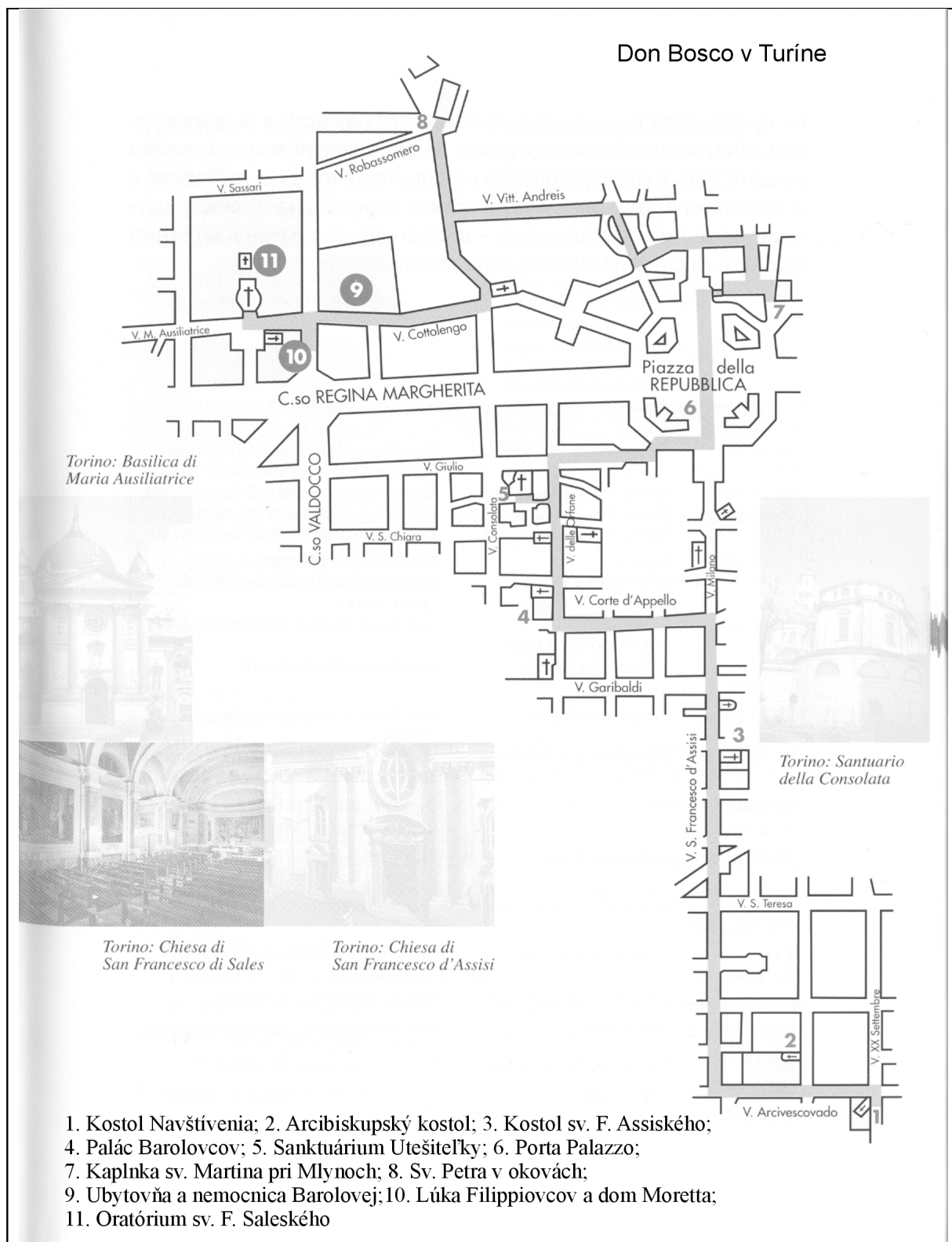
Každý mladý člověk si během dospívání klade otázky po smyslu života. Naslouchá svému srdci a zkoumá touhy, které do něj Bůh vložil. Náš život není nesmyslným blouděním, ale s každým z nás má dobrý Bůh svůj plán a naším úkolem je tento životní projekt poznat a uskutečnit.

- ❖ Kam v životě směřuji?
- ❖ Jaké jsou mé představy o Bohu? Je pro mě přísným soudcem nebo naopak milosrdným Otcem, který chce pro své děti jen to nejlepší?
- ❖ Radím se s někým o svém životním povolání?
- ❖ Naslouchám Božímu hlasu ve svém srdci? Co mi tento hlas říká?
- ❖ Život lze naplnit jen Láskou. Rozvíjím láskyplný vztah ke Kristu a k druhým lidem?



## C. Počátky díla v Turíně (1841-1849)

### Turín



#### Don Bosko v Turíně

Po kněžském vysvěcení a pěti měsících pastorační zkušenosti v Castelnuovu, don Bosko vstoupil do Církevního konviktu sv. Františka Assiského v Turíně, aby si doplnil svoje teologické studia, nejvíce morálku a pastorálku. Don Bosko pod vedením don Cafassa a teologa Borela postupně poznává realitu Turína, velmi odlišnou od prostředí, ve kterém dosud žil.

## **1. Kostel Navštívení (Via XX settembre)**

Don Bosko ještě jako klerik si zde udělal duchovní cvičení před svěceními. Úloha připravit kleriky na svěcení byla v Turínské diecézi svěřena lazaristům, nazývaných i misijní kněží, jejichž zakladatelem byl sv. Vincent de Paul.

Dům, ve kterém se vykonávali duchovní cvičení byl původně klášter sester Navštívení, které v roce 1638 založila sv. Jana Františka de Chantal, při příležitosti své návštěvy v Turíně. Sestry Navštívení zde žily až do roku 1802, kdy byly spolu s dalšími řády zrušeny francouzskou vládou. V roce 1830 tento dům byl svěřený otcům lazaristům.

Don Bosko si třikrát v tomto domě vykonal duchovní cvičení: příprava na podjáhenství (září 1840), příprava na jáhenství (březen 1841) a nakonec příprava na kněžské svěcení (26.5. -5.6. 1841). Don Bosko popisuje ve svých vzpomínkách duchovní cvičení před podjáhenstvím:

*„Složil jsem předepsané zkoušky a byl jsem přijat k podjáhenství. Když se v myšlenkách k tomuto rozhodujícímu kroku svého života vracím, jsem přesvědčen, že jsem dostatečně připraven nebyl. Neměl jsem všechny potřebné kladné vlastnosti. Jelikož jsem neměl nikoho, kdo by přímo o mé povolání pečoval, požádal jsem o radu dona Cafassa. Řekl mi, ať jdu beze strachu dál a dodržím své slovo.*

*Na deset dní jsem se v turínském misijním domě uzavřel do ticha duchovních cvičení. Učinil jsem generální zpověď, zpytování celého dosavadního života, abych se mohl zpovědníka zeptat, zda mu připadám schopen se zavázat na celý život. Toužil jsem jít dál, ale při pomýšlení na celoživotní závazek jsem se třásl. (MŽPM 89)*

### **1a. Kostel arcibiskupství (Chiesa dell'Arcivescovado)**

V tomto kostele Neposkvrněného početí Panny Marie, Don Bosco přijal tonsuru a menší svěcení (29. března 1840), podjáhenství (19. listopadu 1841), jáhenství (29. března 1841) a kněžské svěcení (5. června 1841) vkládáním rukou mons. Luigi Fransoniho, turínského arcibiskupa.

## **2. Kostel sv. Františka z Assisi**

Oratoř Dona Boska začíná svou misijní, výchovnou a pastorační cestu právě tady. Kostel sv. Františka z Assisi patřil od třináctého století až do roku 1802 františkánům. V době napoleonského útlaku řeholních řádů byl klášter zabaven. V roce 1808 byla pastorační činnost při tomto kostele svěřena teologu Luigimu Gualovi (1775-1848). Ten vnímal formační prázdnotu, ve které zůstali mladí kněží, a zahájil pro některé z nich výuku morální teologie a Písma svatého. Po zániku francouzského impéria se tato iniciativa ustálila. A tak v roce 1818 don Luigi Guala založil „Církevní konvikt“, tříleté studium zaměřené na obor pastorační, které bylo vyhrazeno skupince asi třiceti kněží, kteří bydleli v ubytovně v blízkosti kostela. Studenti získávali pečlivou kulturní formaci a byli doprovázeni v postupném osvojování si úkolů kněžského úřadu a duchovního vedení.

V roce 1834 vstoupil do Církevního konviktu čerstvě vysvěcený don Giuseppe Cafasso (1811-1860). Když ukončil tříleté studium, zůstal v konviktu jako pomocník teologa Gualy, aby doučoval morální teologii, později aby se stal profesorem a nakonec jeho následovníkem (1848).

### **2.1. Primiční mše Dona Boska**

Neděle 6. června 1841, svátek svaté Trojice: Don Bosco vchází do tohoto kostela, aby slavil svou první mši svatou. Slouží ji u oltáře Anděla Strážného za asistence dona Cafassa, svého přítele a rádce. Po letech Don Bosco vzpomíná na tuto chvíli prostě:

*„Svou první mši jsem sloužil v kostele sv. Františka z Assisi za asistence mého znamenitého dobrodince a vůdce, kterým byl don Giuseppe Cafasso z Castelnova d'Asti, dne 6. června, na svátek svaté Trojice. Závěr duchovních cvičení před mou primiční mší byl: Kněz nejde jen do nebe nebo do pekla. Jestli činí dobro, půjde do nebe s dušemi, které zachránil svým dobrým příkladem; jestli činí zlo a budí pohoršení, bude zavržen s dušemi, které ztratil svým špatným chováním.“*

Potom náš Don Bosco vypisuje svá předsevzetí, která u této příležitosti učinil. Jsou to body asketického, velmi konkrétního a přísného programu, který v tomto období svého života považuje za odpovídající osobním podmínkám a formačnímu modelu, jenž mu byl předáván v letech semináře. (MŽPM 67-68)

### **2.2. Model pastýře**

Po prvních pěti měsících kněžství strávených ve farnosti Castelnovo je Donu Boskovi nabídnuto místo zde v Konviktu. Don Cafasso mu řekl: „Vý potřebujete studovat morálku a kazatelství. Odmítejte zatím

všechny návrhy a přijďte do Konviktu.“ A tak 3. listopadu 1841 vstupuje do tohoto domu a zahajuje tříleté pastorační zdokonalování. V jeho *Pamětech* se dočteme:

„V konviktu jsme se učili být kněžími. V seminářích se kladl velký důraz na studium pravd víry a diskuse kolem nich a studium morálky bylo omezeno pouze na nejsložitější a nejjasné otázky. Konvikt tato seminární studia doplňoval. Čas byl rozvržen mezi meditaci, duchovní četbu, dvě přednášky denně (z morálky), přednášky z kazatelství, chvíle usebrání a reflexe. Byl zde dostatek času na studium a četbu dobrých autorů.“ (MŽPM 95)

Avšak nejdůležitějším přínosem Konviktu pro formaci Dona Boska nebylo na prvním místě studium. Načerpal tam silné duchovní zaměření a velmi dynamický pastorační model soustředěný v hesle „*Da mihi animas, cetera tolle*“ a to vše v kontextu své kultury a společenském vývoji své doby.

### **a) Don Cafasso, učitel a vzor Dona Boska**

Mistrem tohoto pastoračního modelu byl svatý Giuseppe Cafasso. Pro Dona Boska byl přítelem a vzorem, účinným duchovním vůdcem a učitelem pastoračního umění, objevitelem a ctitelem jeho talentu a také dobrodincem.

Pastorační horlivost dona Cafassa je dobře vystižena v proslovu Dona Boska u příležitosti jeho pohřbu v roce 1860. Přečteme vám předsevzetí, které si don Cafasso dal v den svého kněžského svěcení: „Bože, nechci být jenom celý tvůj, ale chci se stát svatým, a jelikož nevím, zda bude můj život dlouhý nebo krátký, tak tady, Bože, prohlašuji, že se chci stát svatým a brzy svatým. Ať jen svět hledá marnosti, blahobyt, pozemská bohatství: já nechci, nehledám, netoužím po ničem jiném než stát se svatým, a budu nejspíše nejšťastnějším ze všech lidí, když se stanu svatým, brzy svatým a velkým svatým.“

Don Bosco vykresluje dona Cafassa jako výjimečného člověka rozhodnutého darovat se bezpodmínečně Bohu pro spásu bratří: „Srdce dona Cafassa bylo jako výheň plná plamenů Boží milosti, živé víry, pevné naděje a horoucí lásky. A tak jediné jeho slovo, pohled, úsměv, gesto, nebo jen samotná jeho přítomnost stačily k zahánění zádumčivosti, k překonání pokušení a k probuzení svatosti v duši.“

V Konviktu Don Bosco prohloubil svou formaci a posílil své pastorační zaměření upevněním vnitřních zásad, které později umožní rozvoj jeho poslání mezi mládeží. Především se zde naučil heslo: «*Da mihi animas, cetera tolle*», které mu představil don Cafasso jako pastorační vzor inspirovaný osobou a spiritualitou sv. Františka Saleského.

### **b) Boží láska na prvním místě**

Horizontem působení dona Cafassa bylo absolutní prvenství Boží lásky, lásky, která dokáže formovat zapálené osobnosti. Takto mluvil ke svým žákům:

„Když máme lásku, máme všechno [...] protože láska je nejen pramenem a kořenem všech našich zásluh, ale také jejich mírou. [...] Ba ještě víc, láska nejen činí naše dílo záslužným a malé věci velkými, ale z toho, co je obyčejné, učiní to, na čem závisí plody našeho úsilí o dobro bližních [...].

Pánové, jestli nám leží na srdci touha po plodech našeho poslání, po spasení nějaké duše, snažme se, aby *naše srdce bylo jako výheň lásky*, a tak bude snadné slovy, povzdechy či modlitbami zapálit také ostatní; s ohněm na dlani se dá zapálit i les, ten nejlistnatější a nejzelenější, a proto, jestliže naše srdce a náš jazyk bude vrhat oheň lásky, zvítězíme, a tím tak říkajíc zapálíme i ty nejtvrdohlavější a nejpevnější“.

K tomuto tématu má don Cafasso také praktické příklady: „podívejme se, co přináší obchodníkovi láska ke zboží, lovcovi láska ke kořisti - nebezpečí, překážky, úsilí, útraty, pot, a přece to všechno pro ně nic neznamená“. Neexistuje nic na světě, těžko by mohlo existovat, „co by se nedalo překonat, nad čím by se nedalo zvítězit ohněm lásky“, který činí lehkým to, co je těžké, sladkým a vzácným to, co je hořké. A pokračuje slovy: „jestliže tohle může dělat pohanská láska, láska světská, tím spíš láska Boží; a že se tak děje, o tom máme nevyvratitelné důkazy.“ A pak připomíná příklady mnohých osobností z církevních dějin, které „jen pro horlivost ctností, pro Boží slávu, pro čistou lásku k našemu Pánu a k bližnímu“ byly k nezadržení v překonávání zkoušek, překážek, pronásledování a obtíží všeho druhu. A na závěr povzbuzuje kněze - své učedníky k tomu, aby „vyhnali ze svého srdce vše, co je světské, vyprázdnili ho od jakékoli světské lásky, aby ho pak mohli dát Bohu, dát ho *úplně*, dát ho *bezpodmínečně*, dát ho *neodvolatelně*“.

Pravý kněz je člověk zamilovaný do Boha, který neváhá darovat svůj vlastní život: „Jestliže přemýšlí, jestli působí, pracuje, studuje, trpí, to všechno pro Něj. Jeho pýcha, jeho sláva, jeho volba, to je ta jediná

míra, ten cíl, ten smysl všeho jeho úsilí, myšlenek, starostí; nic není příliš, nic není obtížné, nic není hořké, když člověk žije pro Boha. Jestli si to Bůh přeje, jestli po tom Bůh touží, Bůh z toho učiní něco dobrého“. Úřad, který je svěřen knězi, je vlastně stejný jako byl ten Spasitelův: „rozšířit totiž a stále více zapalovat na světě tento oheň Boží: *ignem veni mittere in terram, et quid volo nisi ut accendatur?*» (Lk 12,49). Kněz má za úkol „rozdmýchávat, obnovovat tento oheň“ velkodušným darem vlastního života a neúnavnou apoštolskou činností plnou lásky, „aby se šířil, množil a zapálil pokud možno celou zemi“.

### **c) Smysl pro věčnou hodnotu člověka a odpor ke hříchu**

Kromě zápalu pro Boží lásku je pastorační model dona Cafassa charakterizován ještě nedocenitelnou hodnotou „duší“. Tento přístup vzbudí na druhé straně velikou citlivost pro hřích a jeho ničivé následky ve světě i na věčnosti. Pastýř je podle dona Cafassa povolán ke spolupráci na vykupitelném činu Spasitele, aby nikdo nebyl zatracen. „Spasit duše“: to je jediný smysl bytí. „Ať už se modlíš nebo studuješ či pracuješ, tohle musí být tvůj jediný úmysl, tvůj cíl: duše a nic jiného [...], na ničem jiném nezáleží, dej mi jen jednu duši, Pane, a ostatní mě nezajímá“. Odtud pramení jeho důstojnost a zodpovědnost, odtud pochází jeho žebříček hodnot a priorit, které ho vedly v jeho úsilí o co nejlepší využití svých sil a času. A proto Giuseppe Cafasso mnohokrát povzbuzoval své žáky k tomu, aby zapomněli všechno ostatní a věnovali se s nadšením a elánem jen tomuto poslání:

„Každý ať tedy přemýšlí a učiní toto rozhodnutí: Jen do toho! Tohle je můj cíl, můj život má jasný směr; chci duše a nehledám nic jiného než duše; ať už se modlím nebo studuji či pracuji *chci spasit duše a nechci nic jiného než duše*; pro spásu duší jsem připraven na cokoli, v kteroukoli chvíli, na jakoukoli obět: jde stranou uznání, majetek, zdraví, jde stranou třeba i život, jestli je to nutné, aby byla spasena jedna duše. Duše a nic jiného, duše a nic víc; dokud budu při síle, chci ji používat pro spásu duší, dokud budu mít jazyk, chci ho používat pro spásu duší“.

Když dával Giuseppe Cafasso duchovní cvičení klerikům, vždycky končil stejným tématem: „Takže duše, bratři, duše pro nebe.[...] Dej mi duše, Pane – citoval sv. Františka Saleského – duše, Pane, jestli chceš, abych měl nějakou radost na tomto světě. Necháme být bláznovství a pýchu tohoto světa; náš čas je k tomu, abychom získávali duše pro Nebe; nuže! Neztrácejme ho hromaděním bahna na zemi“.

### **✓ 2.3. Zrození oratoře (náboženství, kde to všechno začalo)**

Don Bosko už od svých prvních chvil v Turíně cítil ve svém srdci velkou touhu zasvětit svůj kněžský život službě mladým:

„*Jedna skupina chlapců se stala mými přáteli hned v prvních dnech mého vstupu do konviktu. Jakmile jsem vyšel do ulic a na náměstí, už jsem je měl kolem sebe. Chodívali za mnou i do sakristie kostela konviktu. Neměl jsem zatím místo, kde se s nimi scházet, abych svému plánu práce s nimi dal pevnější základ.*“ (MŽPM 97)

Ve škole tohoto učitele se formuje apoštolská duše Dona Boska. Především získává svůj pastorační a zároveň laskavý přístup k událostem a k ostatním lidem.

A právě díky tomu se docela obyčejná záležitost jako setkání s chudým a zmateným chlapcem v sakristii tohoto kostela mohla stát rozhodující událostí pro celý další osud našeho Světce a jeho díla. Takto píše ve svých *Pamětech*:

„*Don Cafasso byl již šest let mým duchovním vůdcem. [...] Začal mě vodit do vězení. Zde jsem se učil poznávat velikost zloby i bídy člověka. [...] Zjistil jsem, že se často dostali za mříže proto, že byli ponecháni sami sobě. Pomyslel jsem si: „Tito chlapci by potřebovali venku najít přítele, který by se o ně staral, pomáhal jim, učil je a v neděli je vodil do kostela. Pak by se snad znovu nezkazili, nebo by se alespoň nevraceli do vězení.“ Svěřil jsem se s touto myšlenkou donu Cafassovi a s jeho pomocí se ji snažil uvést ve skutek. Měl jsem přitom velkou důvěru v Pána, protože bez jeho pomoci je jakákoli snaha marná. [...] K uskutečnění mého úmyslu mi pomohla zvláštní příhoda a od této události se začala odvíjet má činnost ve prospěch mladých, kteří se bezcílně toulali po městě, a zejména těch, které propustili z vězení.*“ (MŽPM 96-97)

A zde Don Bosco podrobně vypráví dobře známý příběh o setkání s Bartolomějem Garellim v sakristii kostela sv. Františka, něco víc jak měsíc po jeho příchodu do konviktu, 8. prosince 1841. Tato přívětivá scéna není jen náhodným faktem, ale je – pokud se to tak dá říci – „metahistorickou“ událostí, která v sobě zahrnuje veškeré obzory našeho salesiánského poslání, naší spirituality a naší metody. Don Bosco zdůrazňuje laskavý osobní vztah, srdečnou komunikaci, která je pozorná ke specifikům každého člověka

a vychází mu vstříc. Když porovnáme tvrdý přístup kostelníka (metafora formální a autoritativní pastorace) s Don Boskovou nabídkou přátelství, vidíme, že jeho „preventivní systém“ je cestou k srdci člověka, k jeho získání, formování a nasměrování k Pánu. Je to způsob, který je neoddělitelně pedagogický a pastorační. Je to jeho způsob, jak žít spasitelské „*Da mihi animas*“.

„*O svátku Neposkvrněného početí Panny Marie (8. prosince 1841) jsem v určenou hodinu oblékal ornát, abych šel sloužit mši svatou. V rohu sakristie stál nějaký chlapec. Kostelník Giuseppe Comotti ho vyzval, aby šel ministrovat.*

- *Já neumím ministrovat, odpověděl celý ustrašený.*
- *Tak půjdeš, nebo ne! Naléhal kostelník.*
- *Vždyť jsem vám už řekl, že to neumím. Ještě nikdy jsem neminstroval.*
- *Ty nemešlo! Rozzuřil se kostelník. Když neumíš ministrovat, co sem lezeš? A v hněvu popadl tyč na rozsvěcování svíci a tloukl jí chlapce hlava nehlava, dokud ubožák nevzal nohy na ramena. Tehdy jsem na kostelníka zakřičel:*
- *Co to děláte? Proč bijete toho chlapce? Co zlého udělal?*
- *Leze do sakristie, a neumí ministrovat!*
- *A proto ho musíte bít?*
- *Co je vám do toho?*
- *Co je mi do toho? Je to můj přítel. Hned ho zavolejte. Musím s ním mluvit.*

*Kostelník se za ním rozběhl:*

- *Hej, chlapče!*
- Dohnal ho, uklidnil a přivedl ke mně. Celý se chvěl strachem a díval se na mě. Laskavě jsem se ho zeptal:*
- *Už jsi byl někdy na mši?*
- *Ne.*
- *Tak pojď. Potom ti povím o něčem, co se ti bude líbit.*

*Chlapec slíbil. Chtěl jsem, aby chudák zapomněl na výprask a dojem, který si z kostela mohl odnést. Odsloužil jsem mši svatou, pomodlil se poděkování*

*Vstal jsem a udělal jsem znamení kříže, abychom začali. Všiml jsem si, že Bartoloměj se nepřezehnal. Nepamatoval si, jak se to dělá. Při této první hodině katechismu jsem ho naučil znamení kříže, hovořil jsem s ním o Bohu Stvořiteli a o tom, proč nás Bůh stvořil. (MŽPM 97-99)*

Avšak ve vyprávění tohoto příběhu není jen popis přístupu a stylu působení. Je v něm také ukazatel podstaty předávaného poselství: „*Při této první hodině katechismu jsem ho naučil znamení kříže, hovořil jsem s ním o Bohu Stvořiteli a o tom, proč nás Bůh stvořil*“. Don Bosko chtěl pomoci mladému člověku, aby pochopil nejzazší smysl lidského života ve světle poznání Boha Stvořitele a Krista Spasitele.

Díky jeho laskavému postoji a osobním přístupem proniká toto poselství do srdce Bartoloměje Garelliho a jeho kamarádů. Don Bosko záhy objevuje jeho proměňující účinky: „*Přesvědčil jsem se, že pokud chlapci, kteří se znovu dostanou na svobodu, najdou přitele, který se o ně postará, věnuje se jim o nedělích a svátcích, najde jim práci u nějakého poctivého zaměstnavatele a někdy za nimi zajde i v týdně,*

*a zavedl ho do boční kaple. S veselou tváří jsem ho ubezpečil, že už ho nikdo nebude bít, a řekl jsem mu:*

- *Příteli, jak se jmenuješ?*
- *Bartoloměj Garelli.*
- *Odkud jsi?*
- *Z Asti.*
- *Máš tatínka?*
- *Ne, táta mi zemřel:*
- *A co maminka?*
- *I ona zemřela.*
- *A kolik je ti let?*
- *Šestnáct.*
- *Umiš číst a psát?*
- *Ne, neumím nic.*
- *Už jsi byl u prvního svatého přijímání?*
- *Ještě ne.*
- *A už jsi byl u zpovědi?*
- *Ano, ale to jsem byl ještě malý.*
- *A na katechismus chodíš?*
- *Neodvážím se.*
- *Proč?*
- *Protože mladší chlapci umí na otázky odpovědět a já, mnohem starší, neznám nic. Stydím se.*
- *A kdybych tě učil katechismus já, jenom tebe, přišel bys?*
- *Velmi rád.*
- *I tady?*
- *Ano, ale jen když mě nikdo nebude bít.*
- *Nic se neboj, nikdo ti neublíží. Teď když jsme přátelé, všichni ti dají pokoj. Kdy chceš, abychom začali?*
- *Kdy chcete vy.*
- *Třeba dnes večer?*
- *Tak dobře.*
- *Nebo hned?*
- *S radostí.*

zapomenou na minulost a začnou žít správně. Stanou se poctivými občany a dobrými křesťany. Toto je začátek naší oratoře. Byla požehnána Pánem a rostla tak, že bych si to nikdy nebyl schopen představit.“ (MŽPM 99)

Don Bosko po dobu následujících tří let pokračoval v nedělních setkáních s chlapci na dvoře konviktu:

„Pokusím se nastínit život první oratoře. Ve sváteční dny měl každý možnost ráno přistoupit k svátosti smíření a k svatému přijímání. Všichni se zavázali plnit tuto křesťanskou povinnost jednou měsíčně. Večer v určitou hodinu býval katechismus, před ním nějaká duchovní píseň a pak pěkný příběh. Poté jsem každému – nebo alespoň vylosovaným – něco daroval.

Většina chlapců byli kameníci, zedníci, štukatěři a dlaždiči. Pocházeli zdaleka. Neznali turínské farnosti, a ani v práci neznali nikoho, na koho by se mohli spolehnout. Zvláště ve svátečních dnech byli vystaveni množství mravních nebezpečí.

Don Guala a don Cafasso byli šťastni, že to dělám. Rádi mi dávali obrázky, letáčky, knížečky, medailky, křížky, abych měl co rozdávat. V nouzi mi dávali také peníze na nákup oblečení. Některým chlapcům hledajícím práci poskytovali chleba po celé týdny. (MŽPM 101)

Po dobu týdne don Bosko využíval čas rekreace na setkání s chlapci:

„Neděle a svátky jsem trávil mezi svými chlapci. Přes týden jsem je navštěvoval na pracovištích, dílnách a továrnách. Z těchto setkání měli chlapci velkou radost, protože viděli přítele, který se o ně stará. Také zaměstnavatelům to bylo po vůli a rádi přijímali do svých služeb chlapce, o které někdo přes týden i ve sváteční dny pečoval.

Každou sobotu jsem chodíval do věznic s batohem plným ovoce, bochníků a tabáku. Mým cílem bylo udržovat kontakt s chlapci, kteří se tam dostali často nikoli vlastní vinou, pomáhat jim, získat si jejich přátelství a pozvat je do oratoře, jen co se z tohoto smutného místa dostanou ven. (MŽPM 101-102)

Přátelství, asistence a osobní pozornost přinesly výsledky nad očekávání i pro ty nejtěžší chlapce, což přesvědčilo don Boska o důležitosti vypracovat pedagogickou metodu, která by se zakládala na laskavosti, náboženství a rozumu (tzv. preventivní systém):

„Přesvědčil jsem se, že pokud chlapci, kteří se znovu dostanou na svobodu, najdou přítele, který se o ně postará, věnuje se jim o nedělích a svátcích, najde jim práci u nějakého poctivého zaměstnavatele a někdy za nimi zajde i v týdně, zapomenou na minulost a začnou žít správně. Stanou se poctivými občany a dobrými křesťany.“ (MŽPM 99)

Na konci třech roků strávených v konviktu, don Bosko, který cítil velkou touhu žít mezi chlapci jako jejich pastýř, zůstává zatím nejistý nad tím, kam ho volá Pán:

„Jednou mě don Cafasso zavolał do své pracovny a řekl mi:

- Končíte svá studia. Je třeba dát se do práce. Na poli Páně je mnoho pracovních příležitostí. Co vás přitahuje nejvíc?
  - To, co mi poradíte.
  - Momentálně jsou zde tři možnosti: místo zástupce faráře v Buttiglieře d'Asti, místo profesora morálky v konviktu a místo ředitele malé nemocnice, která se staví vedle útulku. Co si vyberete?
  - Co pro mě uznáte za nejvýhodnější
  - A vy v sobě necítíte k některému z těchto míst větší náklonnost?
  - Chtěl bych pracovat pro mládež, však to víte. Rozhodněte, jak chcete. Ve vaší radě budu vidět Boží vůli.
  - Na co právě teď myslíte? Co vidíte ve své fantazii?
  - Zdá se mi, že jsem mezi množstvím chlapců, kteří mě prosí o pomoc.
  - Udělejte si tedy pár týdnů prázdnin. Až se vrátíte, řeknu vám, kam půjdete.
- Po prázdninách uplynulo několik týdnů, a don Cafasso se neozýval. Já jsem také mlčel.
- Proč se neptáte, kam jste byl určen? Řekl mi jednou.
  - Protože chci plnit Boží vůli podle toho, kdy a jak mi řeknete vy. Nechci do toho vkládat vůbec nic svého.

- *Tak se sbalte a jděte do útulku k donu Borelovi. Budete ředitelem malé nemocnice svaté Filomény a zároveň budete pracovat i v útulku. Mezitím vám Bůh ukáže, co máte dělat pro mládež.“ (MŽPM 104*

### **3. Palác Barolo**

V tomto paláci na podzim roku 1844 se don Bosko spolu s donem Borelem poprvé setkal s markýzou Barolo. Giulia Vittorina Colbert di Maulevrier, která zůstala vdovou po Barolovi se narodila ve Vandeu v rodině Colbert, který byl ministrem Ludvíka XIV. V roce 1807 se provdala za markýzu Tancredi Falletti Barolo, kterého poznala na Paříži, na dvoře Napoleona I. Protože neměli děti, rozhodli se podporovat sociální a charitativní díla. Po smrti manžela v roce 1838 zasvětila svůj čas dílu pro chudé děvčata, obětem prostituce, sirotkům, propuštěným z vězení. (útulek pro děvčata, nemocnice sv. Filomény, klášter sv. Marie Magdalény, institut sester sv. Anny, klášter uctívání Nejsvětější Svátosti, třetí řád sv. Marie Magdalény)

### **Don Bosko a Markýza Barolo**

Po třech letech přežitých v konviktu byl přijatý jako kaplan do nemocnice sv. Filomény. Spolu s donem Borelem se měl věnovat duchovní správě děl, které založila markýza Barolo. Don Bosko poznal dona Borela už v semináři. Tak jako don Cafasso byl pro Dona Boska učitelem duchovního života, tak teolog Borel byl jeho vůdcem a podporou v jeho pastorační praxi a při začátcích oratoře:

*„Od první chvíle, co jsem poznal dona Borela, jsem v něm viděl svatého kněze a vzor hodný následování a obdivu. Každé setkání s ním pro mě bylo účinnou lekcí kněžského života. Uměl dobře poradit a nadchnout pro práci pro Boha. Během tří let, kdy jsem byl v konviktu, mě několikrát pozval, abych kázal a zpovídal v útulku, kde sám jako kněz vynikajícím způsobem působil. Pole své budoucí práce jsem tedy nejen znal, ale také mi bylo blízké.*

*Často jsem se k němu obracel o radu, jak zlepšit práci ve věznicích (kde působil) a jak stanovit důležitá pravidla pro účinnou práci mezi chlapci. Problém opuštěných chlapců probouzel pozornost turínských kněží stále víc. (MŽPM 105)*

### **4. Oratoř při útulku**

20. října 1844 se don Bosko přestěhoval do útulku. Jeho místnost se nacházela nad vstupem do budovy. Don Bosko ve svých vzpomínkách popisuje stěhování z konviktu do útulku:

*„Třetí říjnová neděle, svátek Panny Marie Přečisté. Hned odpoledne houf chlapců odchází na Valdoko hledat novou oratoř. Malí i velcí kluci, učni mechanici i zedničtí tovaryši se vyptávají každého, koho potkají:*

- *Kde je oratoř? Kde je don Bosko?*

*Nikdo nic neví. O donu Boskovi a oratoři v této čtvrti nikdo nikdy neslyšel ani slovo. Chlapci v domněnku, že si je někdo dobírá, zvyšují hlas. Lidé začínají vyhrožovat a rozdávat rány. Situace nevypadá dobře. Naštěstí zaslechnu ten lomoz a spolu a spolu s donem Borelem vycházíme z domu. Kluci nám běží vstříc a chtějí vědět, kde je oratoř. Musel jsem jim říct, že skutečná oratoř není ještě hotová a že zatím mohou jít do mého pokoje. Byl dost prostranný a posloužil nám výborně. Tu neděli to všechno dopadlo docela dobře.*

*Následující neděli se však k chlapcům z města přidalo mnoho kluků z okolních domů. Nevěděl jsem, kam s nimi. Místnost, chodba, schodiště, všechno bylo plné chlapců.*

*Prvního listopadu, o svátku Všech svatých, jsme byli sice na zpovídání dva, don Borel a já, ale chlapců ke zpovědi byly dvě stovky. Jak to zvládnout? Jak je udržet? Jeden chtěl zapálit oheň, druhý uhasit. Jeden rovnal dřevo, druhý rozlil vodu. Vědro, lopatka, kleště na uhlí, džbán, umyvadlo, židle, boty, všechno bylo páté přes deváté, protože všichni chtěli uklízet. Drahý don Borel v jednu chvíli řekl:*

- *Takhle už to dál nejde. Musíme najít vhodnější prostory.*

*Přesto jsme však šest svátečních dní prožili v mém pokoji nad vchodem do útulku. (MŽPM 108-109)*

V takové situaci zůstali po dobu všech listopadových neděl. Ráno se chlapci zúčastnili mše svaté v kostele sv. Františka Assiského a po poledni se shromáždili v don Boskově místnosti na katechismus, zpověď a jiné společné aktivity. Jenže počet chlapců stále narůstal a don Boskova místnost už nestačila, markýza Barolo umožnila, aby dvě místnosti ještě nedokončené nemocnice sv. Filomény byly upravené na kapli.

## 5. Oratoř v nemocnici sv. Filomény

Kaple byla vysvěcena 8 prosince 1844 a po dobu následujících sedm měsíců se stane tato kaple dočasným sídlem oratoře. Don Bosko o této první kapli píše:

„Místo pro první kostel oratoře nám připravila Prozřetelnost. Cesta k němu vedla nemocniční branou. Bylo třeba projít krátkou alejí, která oddělovala budovu od Cottolengova Malého domu, a vnitřním schodištěm vystoupit až do třetího poschodí.“

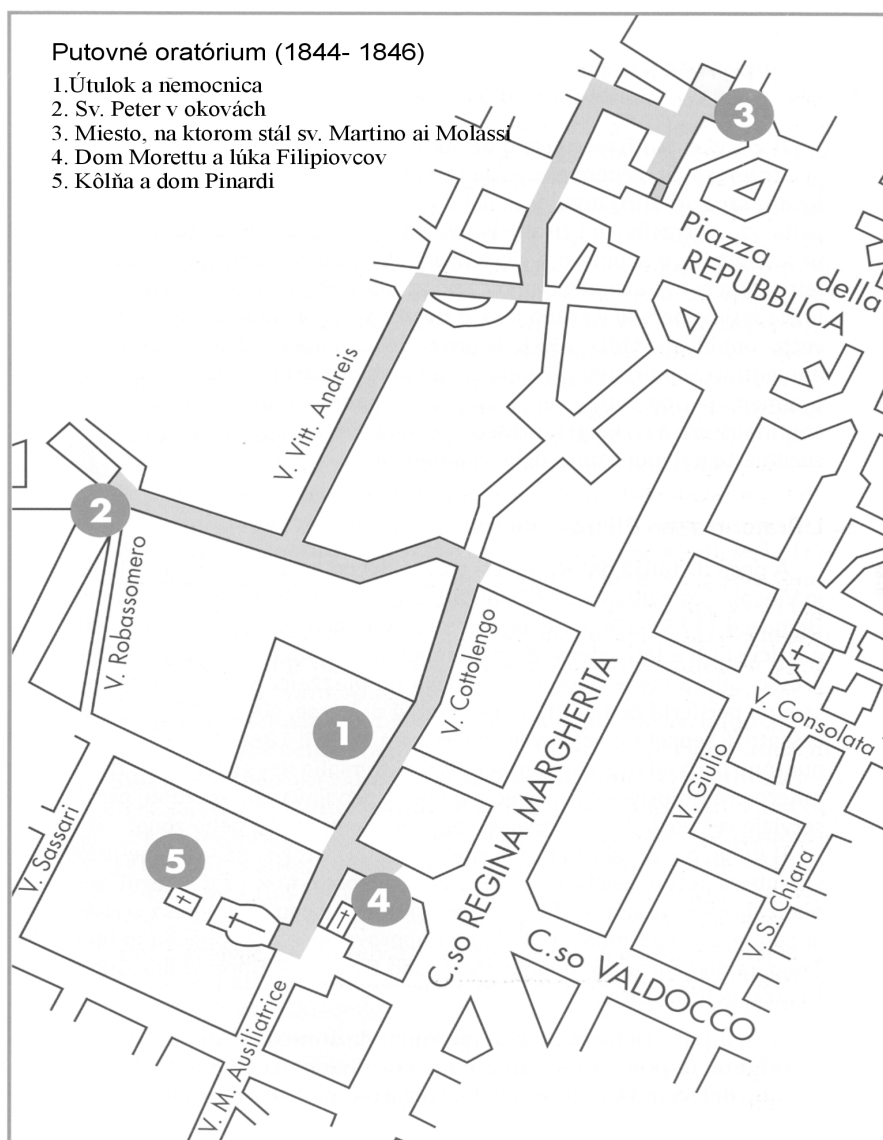
Oratoř jsme pojmenovali oratoří svatého Františka Saleského ze dvou důvodů.

1. Markýza Barolová chtěla založit kongregaci kněží pod ochranou tohoto světce a dala namalovat jeho obraz nad vchodem do místnosti, kterou jsme proměnili v oratoř.
2. Naše služba vyžadovala velkou trpělivost a vlídnost. Svěřili jsme se proto ochraně svatého Františka Saleského, aby nám vyprosil u Boha svou mimořádnou mírnost a abychom byli v apoštolátu úspěšní jako on.

A byl zde ještě další důvod. Do našich krajů, a zejména do Turína začaly nebezpečně pronikat náboženské bludy, zvláště protestantismus. Svěřili jsme se po ochranu svatého Františka Saleského, aby nám pomáhal následovat ho v obraně víry.“ (MŽPM 109-110)

## Putovní oratoř

(25. května 1845 – 12. dubna 1846)





## **6. Oratoř u sv. Petra v okovech**

Hřbitov byl vybudovaný v roce 1777. V roce 1829 se z hygienických důvodů přestalo na tomto hřbitově pohřbívat. Nadále se však sloužili mše svaté v kapli pro rodiny, které žily v okolí hřbitova. Toto místo se zdálo vhodné pro oratoř. Byl tam dvůr, kde se dalo setkávat a kaple na slavení mše svaté. S dovolením městských autorit v neděli 25. května don Bosko spolu s don Borelem sem přivedli chlapce oratoře:

*„Starosta (jak jsem už řekl) i městská vrchnost věděli velmi dobře, že žaloby proti nám neměly žádný podklad. A tak jsme si podali novou žádost, abychom se mohli scházet na dvoře a v kostele Ukřižovaného Ježíše, kterému lidé přezdívali kostel svatého Petra v okovech. Také tuto žádost podpořil arcibiskup, takže městský úřad souhlasil.*

*Po dvou měsících u Svatého Martina jsme se tedy museli znovu stěhovat. Nové místo se pro oratoř zdálo vhodnějším. Dlouhé podloubí, prostranný dvůr a kostel vhodný k bohoslužbám se chlapcům líbily. Kluci byli nadšení.*

*Čekal nás tam však mocný nepřítel, s jakým jsme se dosud nesetkali. Nebyl to nikdo z mnoha mrtvých, kteří odpočívali v blízkých hrobech, byl to nepřítel živý – kaplanova hospodyně. Jen co ji udeřil do uší zpěv a křik a (ano, řekněme to tak) rámus oratoriánů, vyřítla se z domu. Byla celá vztekla. S čepcem nakřivo a rukama v bok začala nadávat hrajícím si chlapcům. Spolu s ní proti nám vrískalo také jakési děvčátko, pes, kočka a celý houf slepic, jako by měla vypuknout celoevropská válka.*

*Snažil jsem se k ní přiblížit a uklidnit ji. Řekl jsem jí, že chlapci nejsou zlí, že si jen živě hrají, ale jinak nedělají nic špatného. Tu se obrátila proti mně a zahrnula mě urážkami.*

*Pochopil jsem, že nejlepší bude hru přerušit. Vysvětlil jsem něco z katechismu, šli jsme do kostela, pomodlili se růženec a odešli. Doufal jsem, že do neděle se všechno zklidní a že se tam vrátíme, má naděje však bídně ztroskotala. Když se večer kaplan vrátil domů, hospodyně kolem něho rozvířila mračno prachu. Donekonečna opakovala, že don Bosko a jeho chlapci jsou revolucionáři, že znesvěcují posvátná místa. Dobrý kaplan nakonec podlehl a napsal městskému úřadu dopis, jak ho nadiktovala hospodyně.“ (MŽPM 115-116)*

Ve skutečnosti celá záležitost byla trochu jinak. Na tomto místě probíhala střetnutí katechistů z kongregace Katechistů sv. Pelagia. Tato setkání probíhala v květnu. Městské úřady jich však zakázaly pro ne celkem přesné důvody. Zákaz ještě nebyl v platnosti když don Bosko přišel se svými chlapci na toto místo. Následující neděle však byl hřbitov zavřený. Don Bosko neznaje celou záležitost si myslel, že důvodem, pro který byl hřbitov zavřený, byli chlapci a zlost kaplanovy hospodyně. Žádost o opětovné setkávání se v těchto místech byla zamítnuta. Proto se pokusili dostat povolení scházet se v kapli sv. Martina v blízkosti mlýnů Dora. Tato žádost byla schválena 10. června 1845. Do té doby se chlapci setkávali o nedělích v útulku a dalších kostelech mimo město: Madonna del Pilone, Madonna di Campagna, Monte dei Cappuccini, Superga.

## **7. Kaple sv. Martina**

13. července 1845 se oratoř přestěhovalo do kaple mlýnů Dora anebo Molassi. Tato kaple sloužila pro lidi, kteří žili v blízkosti těchto mlýnů. Městské úřady schválily užívání této kaple pro chlapce od 12 do 15 na hodiny katechismu. Při stěhování don Borel povídal chlapcům tento příběh:

*„Drazí chlapci! Chceme-li, aby mělo zelí pěkné velké hlávky, je třeba je přesazovat. Stejně tak to platí o naší oratoři. Byla přesazena z jednoho místa na druhé, ale každým přesazením roste. Přichází stále víc chlapců a jsou stále spokojenější. V kostele svatého Františka z Assisi se oratoř zrodila z trošky katechismu a zpěvu. Nedalo se tam dělat víc. V „kupé“ v útulku jsme si udělali první zastávku jako lidé, kteří cestují vlakem. V těch týdnech se všichni mohli opřít o duchovní pomoc, zpověď, katechismus, a výklad evangelia. A na okolních loukách jsme si vesele hráli.*

*V místnostech u nemocnice začal skutečný život oratoře. Zdálo se nám, že jsme konečně našli své místo. Měli jsme klid, ale Boží Prozřetelnost dopustila naše vyhoštění a poslala nás sem, k Svatému Martinovi. Jak dlouho zde budeme? Nevíme. Doufejme, že dlouho. Buď jak buď, věříme, že to s naší oratoří dopadne jako s přesazeným zelím. Bude se zvyšovat počet chlapců, kteří chtějí být dobří, a poroste také naše chuť zpívat a hrát. Zároveň se rozrostou naše denní i večerní školy pro všechny, kdo po nich zatouží.*

*Nemyslete na to, zda tu budeme nadlouho, nebo nakrátko. Mysleme na to, že jsme v rukou Božích. On se o nás postará. Je jisté, že nám žehná a pomáhá. Vždycky bude pro nás mít nějaké správné místo, abychom ho mohli oslavovat a posilovat tak své duše. Boží milost je jako řetěz: Jeden článek je spojen s dalším, a pokud přijmeme první milost, kterou nám Bůh dává, budme si jisti, že nám dá také další, ještě větší milosti. Pokud dnes v oratoři zlepšíme své chování, Bůh nám bude po celý život pomáhat, abychom byli stále lepší. A nakonec dospějeme do vlasti, kterou nám připravil, a Pán Ježíš nám dá odměnu, kterou jsem si zasloužili dobrými skutky.“*

*Tato slova vyslechlo mnoho chlapců. Nakonec jsme s dojetím zazpívali děkovný hymnus. (MŽPM 112)*

Na tomto místě se don Bosko setkával s chlapci každou neděli až do konce prosince 1845, avšak jen na hodiny katechizmu. Na mši svatou chodili do různých kostelů Turína a okolí. Městské úřady určily termín odchodu chlapců z tohoto místa 1. ledna 1846.

## **8. Dům dona Moretty**

Don Giovanni Battista Moretta, který vlastnil dům v části Valdoka, ochotně pronajal tři místnosti do Boskovi v listopadu 1845:

*„Přišel listopad roku 1845. Na vycházky a výlety mimo město už nebylo vhodné počasí. Po poradě s donem Borelem jsem si pronajal tři pokoje v dome dona Moretty. Je to budova, která dnes stojí téměř naproti chrámu Panny Marie Pomocnice. Po různých úpravách je tento dům nyní zcela přestavěn. [Dnes tento dům už neexistuje. Jeho poslední zeď pohltil filiální kostel farnosti Panny Marie Pomocnice po levé straně baziliky.]*

*Strávili jsme v něm čtyři měsíce. Bylo v něm málo místa, ale chlapci alespoň měli kam jít, mohli jsme tam vyučovat náboženství a všem dát možnost se vyzpovídat. Této zimy jsme také začali s večerní školou. Byl to první pokus tohoto druhu, který v kraji neměl obdoby. Hodně se o tom mluvilo, někteří to přijímali příznivě, jiní byli proti.“ (MŽPM 118)*

## **9. Louka bratří Filippiových**

Pravděpodobně v únoru 1846 don Bosko a don Borel si pronajali louku v blízkosti domu don Moretta, která patřila bratřím Filippiovým, protože počet chlapců stále narůstal:

*„Oratoř se konala pod širým nebem na louce, ohrazené řídkým živým plotem, skrze který mohl kdokoli vstoupit. Přicházelo tam od tří do čtyř set chlapců, a v oratoři s nebem nad hlavou se cítili svobodní.*

*Já jsem však musel řešit praktické otázky. Kde sloužit mši svatou? Kde podávat svaté přijímání a modlit se? Jediné, co se dalo dělat, byla malá katecheze, nějaká ta duchovní píseň a nešpory. Po modlitbě jsme do Borel a já vystoupili na vyvýšeninu nebo židličku a promluvili k chlapcům. Vždy rádi poslouchali.*

*Zpovídali jsme takto: V neděli vrzy ráno jsem šel na louku, kde mě již mnozí chlapci čekali. Posadil jsem se na okraj příkopu a zpovídal. Ostatní se zatím připravovali nebo se modlili děkovnou modlitbu. Po zpovědích začaly hry. (MŽPM 120)*

Hlučné setkání však začalo znepokojovat markýza Michele Cavoura, který dal nařízení střežit louku po dobu setkání chlapců. K tomuto se přidala stížnost bratří Filippiů, že chlapci úplně sešlapali travu. Dokonce i don Borel navrhl donu Boskovi zmenšit činnost na katechizmus pro několik menších chlapců. Právě v této beznadějně situaci, v jednu z posledních neděl, kterou byli na louce Filippiových, pravděpodobně 8. března 1846, se ukázala nová naděje:

*„To odpoledne jsem dlouho upřeně hleděl na to množství hrajících si chlapců. Byla to „velká žeň“ Páně, ale bez dělníků. Byl jsem tady sám, vysílený dělník s podlomeným zdravím. Budu moci ještě shromažďovat své chlapce? A kde?*

*Odešel jsem trochu stranou, abych se o samotě prošel, a dal jsem se do pláče.*

- *Bože můj, zvolal jsem, proč mi neukážeš místo, kam přenést oratoř? Dej mi poznat, kde to je. Nebo řekni, co mám dělat.*

*Jen, co jsem vyslovil tato slova, přistoupil ke mně jakýsi Pancrazio Soave a zajímavě ze sebe vypravil:*

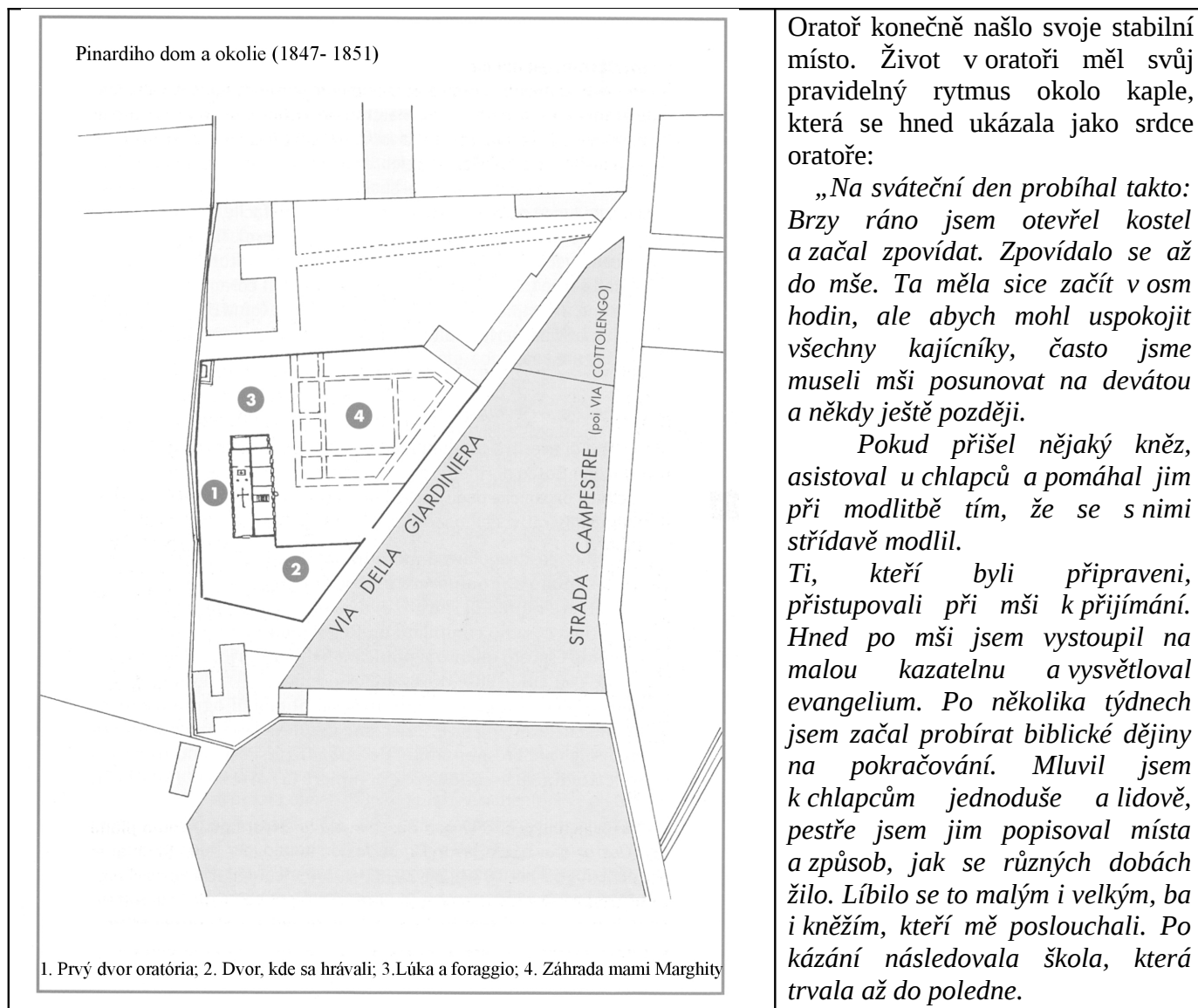
- *Je to pravda, že hledáte místo pro svou laboratoř?*

- *Ne laboratoř, ale oratoř.*

- *Nevím, jaký je v tom rozdíl. Ale takové místo existuje. Pojdte si ho prohlédnout. Patří panu Francesku Pinardimu. Je to poctivý člověk. Pojdte a uděláme dobrý obchod“.* (MŽPM 128)

Don Borel, který zastupoval don Boska v začátcích při jednáních, uzavírání smluv a podobně, uzavřel s Francescem Pinardim smlouvu o pronájmu kůlny Pinardi (datum smlouvy 1. dubny 1846). Začalo se hned s pracemi a tak 12. dubna 1846, na Velkou noc, se oratoř definitivně přestěhovala na Valdocco.

## 10. Oratoř v domě pana Pinardiho



Oratoř konečně našlo svoje stabilní místo. Život v oratoři měl svůj pravidelný rytmus okolo kaple, která se hned ukázala jako srdce oratoře:

*„Na sváteční den probíhal takto: Brzy ráno jsem otevřel kostel a začal zpovídat. Zpovídalo se až do mše. Ta měla sice začít v osm hodin, ale abych mohl uspokojit všechny kajícíky, často jsme museli mši posunovat na devátou a někdy ještě později.*

*Pokud přišel nějaký kněz, asistoval u chlapců a pomáhal jim při modlitbě tím, že se s nimi střídavě modlil.*

*Ti, kteří byli připraveni, přistupovali při mši k přijímání. Hned po mši jsem vystoupil na malou kazatelnu a vysvětloval evangelium. Po několika týdnech jsem začal probírat biblické dějiny na pokračování. Mluvil jsem k chlapcům jednoduše a lidově, pestře jsem jim popisoval místa a způsob, jak se různých dobách žilo. Líbilo se to malým i velkým, ba i kněžím, kteří mě poslouchali. Po kázání následovala škola, která trvala až do poledne.*

Odpoledne v jednu začínal rekreace. Měli jsme k dispozici dřevěné koule, chůdy, dřevěné pušky a meče a rozličné tělocvičné nářadí. O půl třetí byl na řadě katechismus. Chlapcům, kteří v té době oratoř navštěvovali, učení moc nešlo. Vícekrát se mi stalo, že když jsem začal zpívat Zdrávas Maria, nikdo ze čtyř set přítomných chlapců nevěděl, jak dál. Po katechismu jsme se modlili růženec. Postupně jsem je naučil zpívat i nešpory. Nejprve jsme se začali učit mariánské antifony Ave Maria Stelly, Magnificat a poněkud také žalmy. Nakonec se dostaly na řadu další breviářové antifony. Během jednoho roku jsme byli schopni zaspívat celé mariánské nešpory.

*Po nešporách (nebo růženci) následovalo krátké kázání. Skoro vždy jsem příkladem poukázal na některou ctnost nebo chlapce vyzval k boji proti nějakému zlému návyku. Všechno končilo zpívanými mariánskými litaniemi a požehnáním se Svátostí oltářní. (MŽPM 135)*

Po překonání těžké nemoci a návratu z Becchi 3. listopadu 1846 se don Bosko nastěhuje spolu s matkou Markétou do čtyřech místností Pinardiho domu. Začátkem prosince 1846 si don Bosko pronajme celý Pinardiho dům i s pozemkem okolo domu. Na to 19. února 1851 don Bosko koupí Pinardiho dům za 28 500 lir.

Don Bosko začal organizovat život v oratoři a napsal první pravidla oratoře:

„Na Valdoku jsme konečně získali trvalé a legální sídlo. SE vši vervou jsem tedy začal uskutečňovat iniciativa, které měly v naší oratoři vytvořit jednotu ducha, činnosti a řízení.

Nejdříve jsem sepsal pravidla. Jednoduše jsem v nich vyložil věci, jak se již v oratoři dělaly, a způsob, jak se dělat měly. Dali jsme je vytisknout a kdokoli si je mohl přečíst.

Tato malá pravidla prokázala opravdu velkou službu. Všichni věděli, co mají dělat. Každý měl být plně odpovědný za svou oblast a díky pravidlům každý věděl, jaká odpovědnost mu byl svěřena. Mnozí biskupové a faráři mě žádali a snažili se oratoře zavést ve svých diecézích a krajích.“ (MŽPM 154)

Oratoř se stává domovem pro chlapce z ulice:

„Jednoho deštivého květnového večera na naše dveře zaklepal patnáctiletý chlapec, celý zmoklý a zkřehlý. Prosil o kousek chleba a nějaký kousek na spaní. Má matka ho přivedla do kuchyně ke kamnům, kde se ohřál a usušil. Nabídla mu chleba a polévku. Mezitím jsem se ho zeptal, jestli chodí do školy, jestli má příbuzné a co dělá. Řekl mi:

- Jsem ubohý sirotek. Přicházím z Valsesie a hledám práci. Měl jsem tři liry, ale už jsem je utratil a práci jsem nenašel. Nemám už nic a nikoho.

- Byl jsi už u prvního svatého přijímání?

- Ne.

- A u biřmování?

- To také ne.

- Chodíš ke zpovědi?

- Občas.

- A kam chceš jít teď?

- Nevím. Prosím vás, nechejte mě tu u vás někde v koutku přes noc.

Tiše se rozplakal. I má matka plakala a já jsem byl také velmi dojatý.

- Kdybych věděl, že nejsi zloděj, nechal bych tě tady. Chlapci jako ty mi už ukradli příkrývky, a možná to uděláš i ty.

- Ne, pane. Buďte klidný. Jsem chudý, ale nikdy jsem nic neukradl.

- Pokud souhlasíš, řekla matka, dnes ho uložím tady. A zítra se už Bůh postará.

- Kam tady?

- V kuchyni.

- A co když uteče i s hrnci?

- Postarám se, aby se to nestalo.

- Tak dobře.

Matka vyšla ven, Chlapec ji pomohl sesbírat několik cihel, přinesli je do kuchyně, postavila čtyři sloupky, položila na ně pár desek, na desky slamník, a první postel v oratoři byla hotova. Má dobrá maminka řekla potom chlapci pár slov o nutnosti práce, poctivosti a náboženství, a pak ho vyzvala k modlitbě.

- Neumím se modlit.

- Tak se pomodlíme spolu, řekla. A společně jsme se modlili.

Abychom předešli nebezpečí, byla kuchyně zavřena klíčem až do rána.

To byl první chlapec, jemuž jsme poskytli přístřeší v našem domě. K němu se pak přidal druhý, a potom další. Kvůli nedostatku místa jsme se museli omezit na dva. Běžel rok 1847.“ (MŽPM 159-160)

## **Pinardiho kaple: několik základních postojů salesiánské spirituality**

Atmosféra, kterou připomíná stará „Pinardiho kaple“, vychází z místa, na kterém kdysi stála kůlna přistavěná k zadní stěně domu Francesca Pinardiho. Tato místnost sloužila jako kostel Oratoře od 12. dubna 1846 do 20. června 1852.

### **10.1. Poslušnost Bohu a naprosté odevzdání se do Jeho rukou**

Ve svých *Pamětech* Don Bosco vypráví příhody, které ho přivedly do Pinardiho domu. Účelem není psát kroniku, ale zdůraznit na nich duchovní cestu povolání.

Vyučování katechismu, které začalo v kostele sv. Františka z Assisi, se přestěhovalo nejdříve do Útulku, potom do malé nemocnice sv. Filomény, kde byla 8. prosince 1844 zřízena provizorní kaple. Tady pak probíhaly náboženské obřady a katechismus. Když byla otevřena nemocnice, Don Bosco a teolog Borel museli hledat nové prostory. Nejprve shromažďovali kluky v hřbitovní kapli sv. Petra v Okovech, potom v kostele Mulini (od července do prosince), následně v Casa Moretta, kde se vyučoval katechismus ve škole, a nakonec na Filipových loukách (únor – březen 1846). Z každého místa byli vyhnáni kvůli hluku,

který kluci způsobovali. Jejich výchovné aktivity navíc nebyly v souladu s představami civilních autorit, které se strachovaly o zachování veřejného pořádku, a s představami farářů, kteří si zakládali na striktně územním pastoračním modelu.

Samotná markýza Barolová vyděšená zmoženým stavem Dona Boska se ho snažila přesvědčit, aby všeho zanechal. Ale Don Bosco, navzdory vyčerpání z práce a navzdory mnohým nedorozuměním, byl rozhodnut pokračovat v aktivitách oratoře, přesvědčený o důležitosti svého díla. Při markýzině naléhání dal přednost odmítnutí zaměstnání a platu, aby měl úplnou volnost a mohl se věnovat mladým svěřující se jen a jen Boží Prozřetelnosti.

A přesto když mu řekli, že musí odejít i z Filippiovy louky, jeho důvěra byla vystavena zkoušce. Sám tento dramatický okamžik vypráví takto:

„Nastala poslední neděle, kdy jsem mohl na louku svolat oratoř. Bylo to na Květnou neděli pátého dubna 1846. Nikomu jsem nic neřekl, ale všichni věděli, že jsem v úzkých. To odpoledne jsem dlouho upřeně hleděl na to množství hrajících si chlapců. Byla to „velká žeň“ Páně, ale bez dělníků. Byl jsem tady sám, vysílený dělník s podlomeným zdravím. Budu moct ještě shromažďovat své chlapce? A kde? Odešel jsem trochu stranou, abych se o samotě prošel, a dal jsem se do pláče.

– Bože můj, zvolal jsem, proč mi neukážeš místo, kam přenést svou oratoř? Dej mi poznat, kde to je. Nebo řekni, co mám dělat.“ (MŽPM 129)

Z této modlitby je znát nejen totální důvěra v Boha, ale také připravenost Dona Boska udělat cokoli, co po něm Bůh bude žádat. Po těžkých bojích proti všem za pokračování oratoriánského díla je ochoten toto dílo opustit, pokud by si to Bůh přál. Je jako Abrahám, od kterého se žádá, aby obětoval svého syna, a který je odhodlán to udělat, aby poslechl Pána.

Vyprávění v *Paměťích* nás učí, že tento postoj nahé víry, radikální chudoby, absolutního odevzdání se a nepodmíněné poslušnosti byl nezbytný. Když si jej Don Bosco přivlastní, jeho problém se okamžitě vyřeší: „*Jen co jsem vyslovil tato slova, přistoupil ke mně jakýsi Pancrazio Soave a zajímavě ze sebe vypravil:* – *Je to pravda, že hledáte místo pro laboratoř? – Ne laboratoř, ale oratoř.*

– *Nevím, jaký je v tom rozdíl. Ale takové místo existuje. Pojd'te si ho prohlédnout.*” (MŽPM 129)

## 10.2. Spojení se Zmrtvýchvstalým

Výzdoba dnešní Pinardiho kaple (otevřena 31.1.1928) vyzdvihuje vztah mezi křížem a vzkříšením. Původní nápisy s monogramy Krista a Marie lemované mučenkami a divokými růžemi narážejí na sen o loubí s růžemi a trny. Tím upozorňují na plodnost utrpení, které je přijato s láskou pro spásu mládeže. Celá kaple je obehnaná pruhem malých křížků, který vede k oltáři: naše každodenní kříže spojené s Ježíšovou obětí jsou nástroji očistění, osobního posvěcení, jsou kvasem křesťanství v historii. Mozaiková deska umístěná pod oltářem představuje obětního Beránka, který vykoupí lidstvo svou krví. On je Kmenem, na který jsou naroubovány výhonky Apoštolů, znázorněné symboly jejich umučení, s mnohými pastoračními plody. Ježíšova slova s posláním “*Euntes docete omnes gentes, praedicate evangelium universo mundo*” (Jděte, učte všechny národy, hlásejte evangelium celému světu) připomínají cíl Oratoře a salesiánského díla.

Oblouk nad presbytářem se symboly svátostí a *Victimae pascali* stejně tak jako oblouk ve středu kaple s biblickými alegoriemi Panny Marie a velikonoční antifonou *Regina coeli* propojují všechno obrazným a symbolickým dialogem vedoucím ke Vzkříšení Páně, znázorněným na hlavním obraze. Volba tématu se vztahuje k velikonočním r. 1856, dni, ve kterém byla vysvěcena původní kaple sv. Františka Saleského. Odkazuje také na ústřední cíl salesiánského díla s mládeží: osvobodit mladé z otroctví hříchu a zachránit je pro svatý život osvěcený milostí Zmrtvýchvstalého a plný radosti.

Presbytář oplývá eucharistickými symboly, aby tím byla zdůrazněna důležitost Eucharistie ve formačním plánu Dona Boska. Svatostánek s rybou a řeckým nápisem Ἰηθὺς (iniciály slov Ἰησοῦς Χριστός, Θεοῦ Υἱός, Σωτήρ [Ježíš Kristus, Syn Boží, Spasitel]), ze kterého vyzárají plameny ohně, ukazuje na eucharistického Krista jako pramen vroucí lásky, která má oživovat salesiánskou spiritualitu, metodiku a apoštolskou činnost.

Symbyly koroptví a lilií po stranách svatostánku s nápisem *Emmanuel adorabilis* upozorňují na svátostnou přítomnost “Bůh s námi” a na eucharistickou zbožnost, která je nezbytnou výživou ctnostného křesťanského života.

Paprskům klenby dominuje eucharistický symbol s nápisem “*Haec dies quam fecit Dominus: exultemus et laetemur in ea*” [Toto je den, který učinil Hospodin: jásejme se a radujme se z něho]. Připomíná radost ze vzkříšení a duchovní jástot toho, kdo přijímá Krista. Symbyly vína a klasů, které se nachází po stranách paprsků a na kovaném zábradlí – obrazy “pokrmu věčného života” a zároveň přímá znamení svátostných darů, plodů země a lidské práce –, povolávají ke spiritualitě každodenních povinností.

### 10.3. Důsledné plnění vlastních povinností

Naléhání na pečlivost v plnění každodenních povinností patří k ústředním bodům pedagogiky Dona Boska. Charakterizuje jak plán křesťanského života pro mládež, tak spiritualitu předávanou salesiánům. Nutnost *důsledného plnění povinností* je zařazena do vlastních horizontů těch, kteří žijí jako Ježíšovi učedníci a chtějí ho následovat ve svobodné poslušnosti a lásce. V tomto smyslu se starost o vlastní povinnosti odráží jednak v asketickém a jednak v mystickém rozměru.

Z asketického pohledu Don Bosko mluví o povinnostech v širokém slova smyslu. Především o těch, které vyplývají z příslušných podmínek a životního stavu: “zbožnost, ohleduplnost a poslušnost vůči rodičům, láska ke všem”, jak píše v *Životě* Františka Besucca. Učí, že není zapotřebí nutit se k pokáním: stačí “považovat za pokání “píli v učení, pozornost ve škole, poslušnost nadřízeným, snášení nepohodlí jako je horko, zima, vítr, hlad, žízeň”, a překonávat tyto vnější okolnosti “pro Boží lásku”. Obzvláště Don Bosco navrhuje povinnosti lásky a služby, kterou láska vyžaduje: “Vycházet vstříc potřebám kamarádů, přinést jim vodu, vyčistit jim boty, obsluhovat je také u stolu pokud mu to bylo povoleno, zametat v jídelně, v ložnici, vynášet smetí, nosit rance a zavazadla, kdykoli mohl, byly to činnosti, které [František Besucco] dělal s radostí a s největším uspokojením”.

Kromě toho Don Bosko připomíná, že “pravé pokání nespočívá v činění toho, co se líbí nám, ale toho, co se líbí Pánu a co slouží k šíření jeho slávy. Buď poslušný a pilný ve svých povinnostech, se všemi tvými druhy jednej s velkou dobrotou a láskou, snášej jejich neduhy, dávej jim dobrá napomenutí a rady a budeš činit to, co se líbí Pánu”. Duchovní kvalita vychází z účelnosti a zaměření se na správné cíle: “To, co musíš nutně snášet, nabízej Bohu, a stane se to ctností a zásluhou tvé duše”, připomíná Dominiku Saviovi.

V této perspektivě máme chápat výzvy ke svatosti, se kterými se Don Bosko obrací na všechny, jak to čteme v *Životě svaté Zity služebnice a svatého Isidora zemědělce*: “Dělníci, zemědělci, řemeslníci, obchodníci, služebníci a mladí se stali svatými, každý ve vlastním stavu. A jak se stali svatými? *Tím, že dělali dobře to, co měli dělat*. Plnili všechny své povinnosti vůči Bohu, trpěli všechno pro jeho lásku, obětovali mu své bolesti, svá trápení. Tohle je ta velká věda věčného zdraví a svatosti”.

Učil dávat hlavní význam tomu, co po nás život žádá, přijímat to asketicky a obětavě a směřovat to k duchovním cílům.

Nicméně Don Bosko vidí plnění povinností také v jiném pohledu, který bychom mohli nazvat *mystický*. Spočívá totiž v darování se z lásky Bohu, o kterém mluví v knize *Giovane provveduto* (je třeba “darovat se v čase” Bohu) a ke kterému se vrací během celé své pastorační aktivity jako k vnitřní nezbytnosti křesťanského života (je třeba “dát se *cele* Bohu”), výraz naprostého obrácení se, plod celostního zaměření vlastní existence. Toto je podstata, ke které směřuje každý zásah Dona Boska jako k primárnímu výchovnému cíli a jako k východisku pro přetvoření života v darující perspektivě.

V termínech, ve kterých je tato výzva formulována jak mladým tak salesiánům, vyjadřuje nejen volbu uvědomělé zbožnosti a morální souvislosti, ale samotnou podstatu křesťanského úkonu, plnou a neodvolatelnou nabídku sebe sama, která charakterizuje *zbožný život*, jemuž učil sv. František Saleský a který sv. Ignác z Loyoly zařazuje na vrchol průběhu svých Duchovních cvičení (*suscipe* čtvrtého týdne). Je to pravý způsob, jak uskutečňovat první přikázání: “Miluj Hospodina, Boha svého, celým svým srdcem, celou svou duší a celou svou myslí” (*Mt 22,37*).

Na základě tohoto absolutního rozhodnutí, které vnáší křesťana do stavu plné poslušnosti Otci, tak jako Kristus, a do svobodně přijatého postavení služebníka, smysl a hodnota každodenních činností získají nový význam a tvar. Tomu následuje obnovený způsob jejich výkonu.

Zárným příkladem tohoto je zkušenost Michaela Magone, pro kterého “přímé a odhodlané” obrácení se znamenalo viditelný vnitřní i vnější posun. Před jeho rozhodnutím “dát ďáblu co proto” bylo pro něj obtížné přerušit hru kvůli plnění vlastních povinností; potom běžel vždy první “tam, kam ho volala povinnost”, nabitý touhou chovat se “neustále dobře [...] s vytrvalostí a pílí”. Stala se s ním radikální změna, jak píše Don Bosko, “totální fyzický i morální obrat”, který je chápán jako viditelné znamení jeho “ochoty odevzdat se cele zbožnosti [...] svlečen ze starého Adama”. Právě proto je Michael Magone předkládán mladým jako vzor: “uposlechl laskavé volání” Pána, který ho “zval k následování [...] a odpovídaje na Boží milost dosáhl také obdivu těch, kteří ho poznali”.

### 3. Počátky díla v Turíně – náměty k zamyšlení

#### Zkušenost DB:

- DB se orientuje a doškoluje v konviktu. Setkání s vynikajícími teology (Luigi Guala, Giuseppe Cafasso, Borel), citlivými a odpovídajícími na potřeby své doby. Kromě půl dne přednášek je druhá polovina času věnována návštěvě nemocnic, věznic, chudých a opuštěných
- Postupně odkrývá sociální a duchovní skutečnost Turína. Vidí i nové metody a přístupy kněží (Cottolengo – dům boží prozřetelnosti) i laiků (Markýza Barolo) na sociálním a náboženském poli.
- Od začátku DB zvláště vnímá chudé a opuštěné chlapce. Uvědomuje si, že nelze usilovat pouze o jejich přežití sháněním materiálního zabezpečení, ale že je potřeba je připravit a postavit do života. Snaží se v nich probudit energie a možnosti, učinit je svobodnými, aby se doopravdy stali protagonisty svého života. DB tuší, že toho se dá dosáhnout tehdy, bude-li se dbát a působit na všechny rozměry osobnosti: civilní, profesionální, kulturní, vztahovou, morální a duchovní.
- Katecheze, náboženské vzdělávání a modlitba jsou doplňovány nabídkou večerního studia, výukou řemesel, hudby. DB usiluje o prostředí rodinné, radostné, důvěrné, ve kterém se každý cítí být zapojen a do kterého svou měrou přispívá.
- Čili heslovitě: trvalé úsilí a pozorné rozlišování Boží vůle ve svém vlastním životě a svého vlastního poslání, které mu Bůh svěřuje. Častá zpověď a duchovní vedení, které chápe jako cenné momenty konfrontovat se, zrevidovat život, duchovně načerpat a osvěžit se. Radikalita svého rozhodnutí. Stojí oběma nohama na zemi – je realista. Ve středu jeho zájmu je osoba – osobnost chlapce a jeho všestranný rozvoj. Společenství, laskavost, radost, láska, rozumnost, náboženství...

#### Můj život: Kam směřuji? (moje budoucnost)

- ❖ Už jsem uvažoval někdy nad smyslem mého života? Jaké touhy leží v hloubi mého srdce, po čem opravdu toužím? Jak je citlivé moje svědomí?

#### Povolání

Don Bosko byl povolán zvěstovat a dát zakusit mladým něžnou lásku Boha Otce. Musel však nejprve toto povolání objevit a jít za ním.

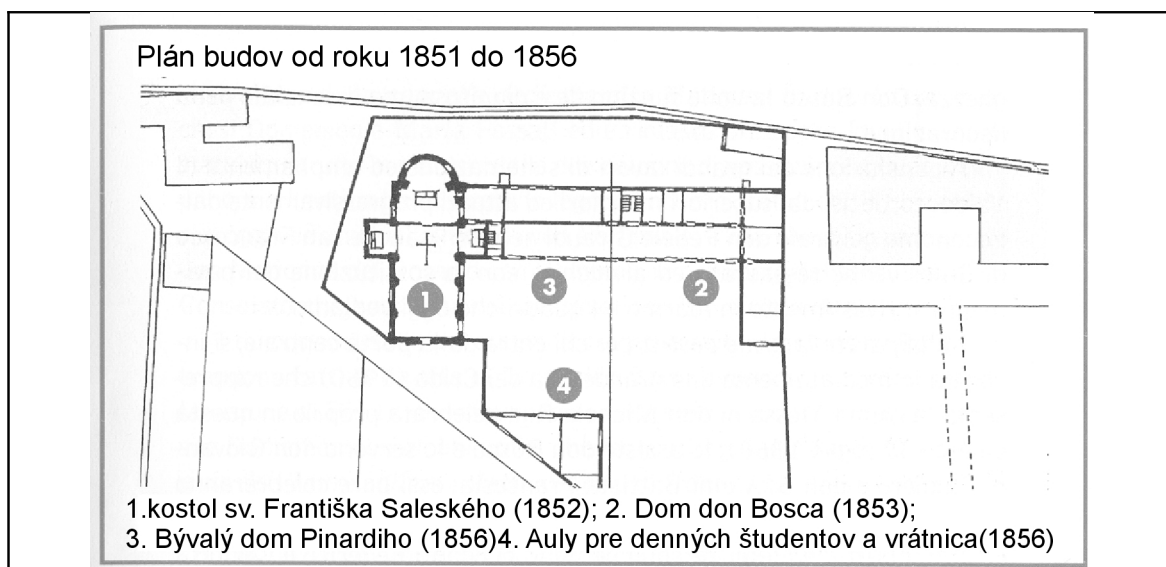
- ❖ Z čeho vyrůstá povolání každého člověka? Co člověku může napomoci v objevování osobního povolání?
- ❖ Co já slyším ve svém srdci v těchto dnech a nyní, v této chvíli?
- ❖ Možná ještě nedokážu přesně rozšifrovat, Bože, tvou nabídku, ale chci svůj celý život prožívat s Tebou. Možná už tuším, vnímám kam mě voláš ... i hledání je součástí mého povolání.
- ❖ Panna Maria měla důležité místo v životě, v povolání a službě svatého Jana Boska. Má i v mém životě místo? Jaké?

## D. Rozvoj oratoře v Turíně na Valdoku (1850-1888)

### 1. Kostel sv. Františka Saleského

Byl postavený v letech 1851-1852, protože kaple Pinardiho už nestačila pro velký počet chlapců. Posvěcen byl 20. června 1852. Mezi mnohými dobrodinci tohoto díla don Bosko vzpomíná:

„Když pak byl kostel hotov, potřebovali jsme veškeré vnitřní vybavení a dobročinnost občanů nás nezklamala. Pan Giuseppe Dupré dal vyzdobit kapličku svatého Aloise a koupil mramorový oltář, který tam je dodnes. Jiný dobrodinec dal postavit kůr, kam jsme umístili malé varhany, které měly zpříjemňovat bohoslužby pro chlapce, kteří přijížděli z města, Pan Michele Scannagatti koupil svícny. Markýz Frassati dal postavit oltář Panny Marie, vyzdobil ho bronzovými svícny a později koupil také její sochu. Don Cafasso dal zhotovit kazatelnu. O hlavní oltář se postaral doktor Francesco Vallauri a doplnil ho jeho syn, kněz Pietro. Nový kostel měl zakrátko všechno, co bylo potřeba pro bohoslužby soukromé i větší slavnosti. (MŽPM 188)



### Maria vede salesiánské dílo

Na podzim roku 1844 se Don Bosco stěhuje z konviktu do útulku pro ženy z ulice a přidá se ke kaplanům projektu markýzy Barolové: teologu Giovannimu Borelovi a donu Sebastianu Pacchiottimu.

#### ✓ 1.1. Panna Maria a oratoř

Poslední noc v konviktu byla neklidná. Nevěděl, zda se při svém novém úkolu bude ještě moci starat o skupinu chudých chlapců, kterým se předtím již tři roky věnoval. Byla to druhá říjnová sobota. Toho večera šel spát velmi ustaraný a v noci se mu zdál sen. Po mnoha letech to vypráví ve svých Pamětech:

„[1] Zdálo se mi, že stojím uprostřed zástupu vlků, koz, kůzlátek, jehňátek, ovcí, beranů, psů a ptáků. Všechno to lomozilo, ten rámus by nahnal strach i těm nejodvážnějším. Chtěl jsem utéct, ale nějaká paní oblečená jako pastýřka mě vyzvala, abych se k tomu zvláštnímu stádu, které vedla, přidal i já. Chodili jsme z místa na místo a třikrát se zastavili. Při každém zastavení se mnohá zvířata proměnila v beránky, takže počet krotkých zvířat stále rostl. Po dlouhém putování jsem se ocitl na louce. Zvířata zde poskakovala, svorně okusovala trávu a vůbec se nepokoušela vzájemně si ublížit.

[2] Byl jsem velmi unaven a chtěl jsem si sednout na kraj cesty. Paní mě však vybídla, abych šel dál. Prošli jsme poslední, krátký úsek a ocitli jsme se na velkém dvoře, který byl uzavřen podloubím, jež ústilo ke kostelu. Počet beránků velmi vzrostl. Přibýlo také několik pastýřů, kteří na ně dohlíželi. Pobyli však jen krátce a brzy odešli. Vtom se přihodilo něco zvláštního. Mnozí beránci se měnili v malé pastýře, a jak rostli, přebírali péči o stádo. Malých pastýřů bylo stále víc. Potom se rozdělili na skupiny a rozcházeli se do všech stran hledat další divoká zvířata a odvádět je do bezpečí.



[3] Chtěl jsem odejít, ale paní mě vyzvala, abych se podíval jižním směrem. Bylo tam pole s kukuřicí, bramborami, zelím, červenou řepou, salátem a další zeleninou. „Podívej se lépe,“ řekla mi. Díval jsem se znovu a uviděl jsem vysoký, nádherný kostel. Uvnitř byl orchestr připraven k hraní a sbor, který se chystal zpívat. Někdo mě vyzval, abych začal mši. Přes hlavní loď kostela se vinula bílá stuha s obrovským nápisem: „Toto je můj dům, odtud vzejde má sláva.“

[4] Ve snu jsem se paní zeptal, kde jsem a co znamená všechno to putování, ty zastávky a ten dům, ten první a druhý kostel. Řekla mi:

– Všechno pochopíš, až svýma tělesnýma očima uvidíš to, co nyní vidíš očima své mysli.

Myslel jsem, že bdím, a tak jsem řekl:

– Už teď vidím svýma tělesnýma očima, a to velmi jasně. Víím, kam jdu a co dělám.

V tu chvíli se na věži kostela svatého Františka rozezvučel zvon k Anděl Páně a já se probudil. Sen trval téměř celou noc. Viděl jsem hodně podrobností, které zde neumím popsat. Tehdy jsem příliš nevěřil tomu, co jsem viděl, a ještě méně jsem rozuměl významu toho všeho. Jak se však události naplňovaly, všechno jsem postupně pochopil.“ (MŽPM 106-107)

Sen je vyprávěn v roce 1873, kdy má Don Bosco všechno k tomu, aby pochopil jeho smysl. Předává jej salesiánům jako povzbuzení k důvěře a pastorační horlivosti. Námaha výchovné práce pro postupné přetváření chudých a opuštěných kluků, symbolicky znázorněných jako zvířata různých druhů, je úzce spojena s rozvojem díla. Tři části – louka, dvůr se sloupořadím a kostel; ten nádherný vysoký kostel s orchestrem a sborem – shrnují vývojové stupně salesiánské mise, nejdříve jen osobní a místní, potom komunitní a světové. Ti malí pastýři, následovníci a šířitelé výchovného díla, jsou plodem formační práce Oratoře. Maria, pastýřka, která je předchází a podněcuje, má zásadní roli v povzbuzování a ukazování cesty Donu Boskovi (salesiánovi), který je každou chvíli pokoušen opustit projekt ať už ze strachu nebo kvůli únavě či touze věnovat se jiným úkolům.

## ✓ 1.2. Mariánská úcta v pedagogice Dona Boska

Ta „vznešená paní oděná pláštěm zářícím do všech stran“ ze snu v devíti letech je popsána prvky, které charakterizují Pannu Marii podle lidové tradice, matku Pána Ježíše a matku věřících. Maria je matkou: toto pojetí je Donu Boskovi nejbližší. Ve třech kostelech Valdoka umístil vždycky její zobrazení s dítětem v náručí: prostá soška v Pinardiho kapli (dnes uchována v pokoji Dona Boska); Panna Maria Růžencová na bočním oltáři kostela sv. Františka (nahrazena v roce 1959 sochou Neposkvrněné); *Pomocnice Křesťanů* zobrazená na hlavním oltáři Baziliky.

Mariologie Dona Boska je jednoduchá. Podle vzoru svatého Alfonse učí mládež, že pravá úcta k Panně Marii se vyjadřuje především ctnostným životem a zaručuje mocnou oporu v životě i ve smrti. V knize *Giovane provveduto* (1847) se dočteme: „Když ji budete uctívat, kromě toho, že vás zahrne požehnáním na tomto světě, získáte si také pro budoucí život nebe“.

Ve druhém vydání životopisu Luigiho Comolla (1854) vkládá autor do úst umírajícího přítele shrnutí „pravé úcty“: „Dávej si pozor na ty, kteří odříkávají mariánské modlitby, obětují jí nějaké své utrpení a myslí si, že je za to bude chránit, zatímco žijí nespoutaný a nemravný život. [...] Ty ale buď opravdu věrný Panně Marii, *napodobuj její ctnosti* a poznáš sladkou odměnu její dobroty a její lásky. K tomu přidej pravidelné svátosti *Smíření a Přijímání*, což jsou dva nástroje, dvě zbraně, které mohou překonat všechny nástrahy společného nepřítel a všechny útesy rozbouřeného moře, kterým je tento svět. Najdi si *stálého zpovědníka*: jemu otvírej své srdce, poslouchej ho a on ti bude pevným vůdcem na cestě, která vede do nebe“.

V knížce *Il mese di maggio consacrato a Maria SS. Immacolata* (*Měsíc květen zasvěcený Panně Marii Neposkvrněné*), náš světec výslovně a naléhavě začleňuje lidovou a mládežnickou úctu k Panně Marii do kontextu zaměřeného na opravdovou snahu o křesťanský život s horlivostí a láskou. V úvodu píše:

„Jsou tři věci, které musíme praktikovat celý měsíc: 1. Snažit se ze všech sil, abychom nespáchali žádný hřích během tohoto měsíce: ať je celý zasvěcený Panně Marii. 2. Dávat si velmi záležet na plnění duchovních a světských povinností, které nám přísluší [...] 3. Vyzvat naše příbuzné a přátele a všechny jejich blízké k účasti na zbožných obřadech, které se konají na počest Panny Marie během celého měsíce“.

Významné je také to, že 31 „*lístků, které si máme sestavit, losovat a uskutečňovat každý den tohoto měsíce*“, a které jsou popsány na začátku knihy, spočívá v praktických úkolech, které živí jednotu s Bohem, duchovní horlivost a cvičení ctností.

Don Bosco dále zahrnuje do této knižičky řadu krátkých každodenních čtení, která se netýkají přímo „mariánské úcty“, ale formou meditace představují inspirující shrnutí pravd, které živí a osvětlují život křesťana. Jsou to témata, která odpovídají tehdejšímu kazatelství (zaměřenému na „poučování“ věřících). Don Bosco je přejímá s důrazem na typické prvky své duchovní pedagogiky. Úcta k Panně Marii je účinným způsobem, jak uskutečňovat neustálou konverzi a jak růst ke křesťanské dokonalosti na morální, duchovní a praktické úrovni. V modlitbě, která knihu uzavírá, Don Bosco píše: „Ona ať nám od Ježíše, svého Božského Synáčka, vyprosí milost k poznání, k lásce a ke službě Bohu v tomto životě a jednoho dne k radování se pak s Ním navěky v Nebi“. Myslím, že je důležité pochopit význam těchto pojmů, které v katechismu poukazyvaly na cíl života a zaměřovaly na něj mariánskou úctu.

Dalším tématem vycházejícím ze zbožné tradice je spojení mariánské úcty se spásou: „Protože nejkrásnější ozdobou křesťanství je Matka Spasitele, Matka Nejsvětější, proto se na Tebe obracím, ó milostivá Panno Maria, a jsem si jist, že mohu získat Boží milost, Nebe, že mohu zkrátka znovu získat svou ztracenou důstojnost, jestliže Ty se za mě budeš přimlouvati: *Auxilium christianorum, ora pro nobis*“. Don Bosco byl přesvědčen, že Panna Maria je pro nás účinnou přimlouvky a mocnou prostřednicí u Boha.

Deset let poté, u příležitosti otevření kostela Panny Marie Pomocnice (1868), Don Bosco vydává knižičku s názvem *Meraviglie della Madre di Dio invocata sotto il titolo di Maria Ausiliatrice (Zázraky Matky Boží vzývané jménem Panna Maria Pomocnice)*. V ní odhaluje církevní a světový rozměr, na který se v té době stále více zaměřuje ve svých misionářských a výchovných činnostech.

“Dnešní potřeba vzývat Pannu Marii není jednotlivá, ale všeobecná; nejsou to už malověrní, aby byli povzbuzeni, hříšníci, aby byli obráceni, nevinní, aby si zachovali nevinnost. Takové věci jsou užitečné vždy a všude. Ale je to samotná Katolická Církev, která je ohrožena. Jsou ohroženy její funkce, její svaté instituce, její Představený, její doktrína, její disciplína; je ohrožena jako Katolická Církev, jako centrum pravdy, jako učitelka všech věřících“.

Klukům však Don Bosco nadále zdůrazňoval především asketicko-duchovní a apoštolský rozměr mariánské úcty. Stále opakoval, že prožívání měsíce Panny Marie, růženec a další zbožné úkony, je mají přivést k většímu úsilí v plnění svých povinností, k ctnostem a askezi, k aktivní křesťanské lásce a obětavému apoštolátu mezi svými kamarády.

Směřuje tedy k významné roli Panny Marie Neposkrvněné a Pomocnice křesťanů ve výchovné a formační činnosti. V atmosféře mariánské horlivosti, která byla pro jeho dobu typická, dává důležitost obnově ctností a zbožným praktikám, které pomáhají mladým překonat sklony ke hříchu, očišťovat svá srdce a směřovat je k plnosti sebeodevzdání Bohu a k připravenosti na povolání.

✓ **1.3. Don Bosko směřuje mladé k úplnému darování se po vzoru Panny Marie**  
Mariánský oltář připomíná zasvěcení Dominika Savia a založení Družiny Neposkrvněné.

„Toho večera, 8. prosince, Dominik dokončil své služby v kostele a podle rady svého Zpovědníka přistoupil k oltáři Panny Marie, obnovil své sliby od prvního svatého přijímání a potom vyslovil několikrát za sebou přesně tato slova: Maria, daruji ti své srdce; ať ti navždy patří. Ježíši a Maria, buďte stále mými přáteli! ale pro všechno na světě, ať raději zemřu než aby se mi stalo to neštěstí, že bych spáchal jen jeden jediný hřích. Když takto přijal Pannu Marii za svou oporu, jeho morálka se projevovala jako tak povznášející a plná takových dobrých skutků, že jsem si je od té doby začal zapisovat, abych je nezapomněl.“

Družina Neposkrvněné se skládala z nejlepších kluků, kteří se scházeli za účelem vzájemné pomoci v křesťanském růstu a v apoštolátu mezi svými kamarády. Don Bosco nám vypráví, že Dominik Savio byl jejich animátorem: „Domluvil se se svými nejvěrnějšími kamarády, sestavil spolu s nimi pravidla a po mnohém úsilí je přednesl před oltářem Panny Marie 8. června 1856, devět měsíců před svou smrtí.“ Mezi členy této skupinky si pak Don Bosco zvolil své první salesiány.

Právě před tímto oltářem Don Bosco hodiny a hodiny zpovídal. Svátost smíření považoval za velmi účinnou součást formace, protože vyžaduje proces sebepoznání, obrácení se k Bohu a očistění srdce, a protože se zakončuje slibem svatého života prostřednictvím aktivní cesty modliteb a přijímání svátostí, zlepšení chování a pěstování ctností, zvláště křesťanské lásky. Jako základní předpoklad požadoval Don Bosco od mladých kajícníků důvěrnost, čestnost a poslušnost vůči zpovědníkovi. V životopise Michaela Magone píše: „Pamatujte si, že zpovědník je otcem, který vroucně touží udělat pro vás všechno dobré, co je jen v jeho silách, a který se snaží oddálit od vás veškeré zlo. Nemějte strach, že před ním ztratíte svou důstojnost, když se budete zpovídat ze závažných věcí [...] Naopak, mohu vás ujistit, že čím budete upřímnější a čím více mu budete důvěřovat, tím více také on bude mít důvěru ve vás a tím více bude schopen dát vám rady a upozornění, která bude považovat za nejnezbytnější a nejvhodnější pro vaše duše.“

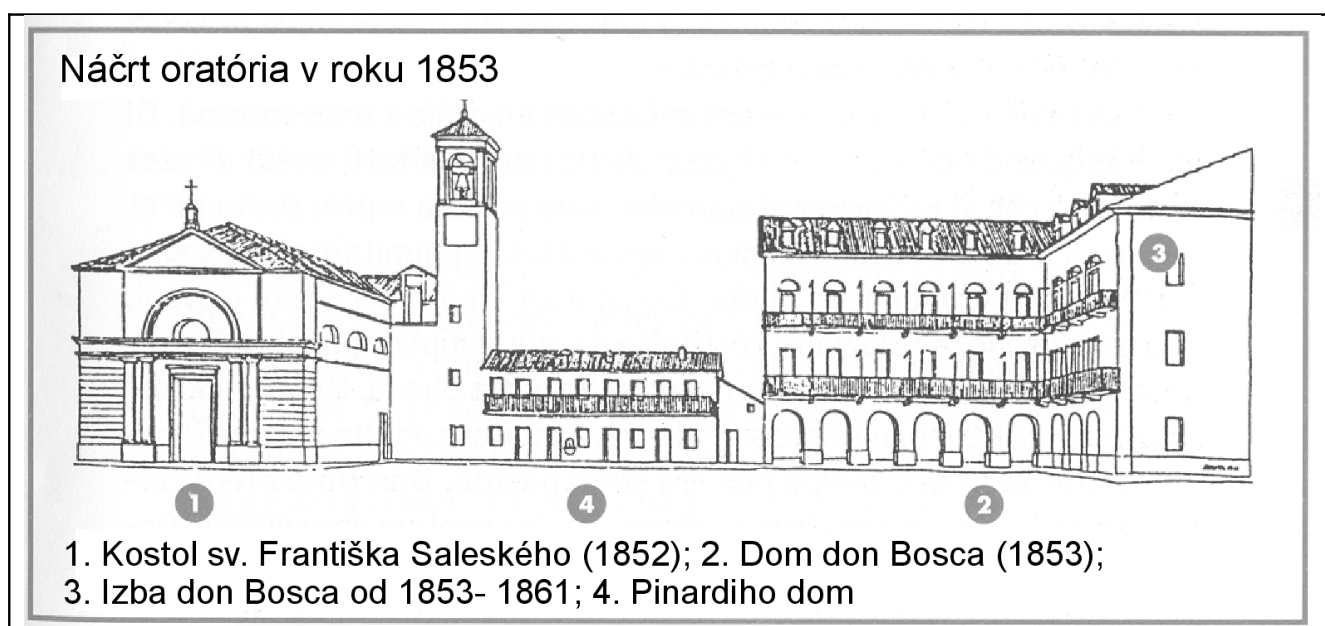
Především naléhá na časté přijímání svátosti smíření: „Zpovídejte se často a najděte si svého zpovědníka, modlete se za něho a řiďte se podle jeho rad [...]. Dokud nebudete mít stálého zpovědníka, kterému budete důvěřovat, bude vám stále chybět přítel vaší duše“. Zpovědníkům radí „přijímat přátelsky“ mladé, pomáhat jim „vyjádřit záležitosti svého svědomí“ a opravovat je vždy „s laskavostí“, nikdy jim nevynadat.

Ale v konkrétním kontextu formačního prostředí Valdoka výzva k důvěrnosti přesahuje svátostný okamžik a vztahuje se k veškerému soužití a k mnohým každodenním příležitostem setkání mladého člověka se svým formátorem. Pro Dona Boska je vztah mezi zpovědníkem a kajícníkem neodlučitelný od výchovného procesu a ústí do celistvého formačního doprovázení. Skutečně, jak se to stalo Dominiku Saviovi, Michaelu Magone, Františku Bessuccovi a mnohým dalším klukům, kteří vyrostli s naším Světcem, základním bodem je výchova srdce k lásce k Bohu tak, aby se tato láska stala spojícím prvkem celé osobnosti, vývojem k totální a bezpodmínečné odevzdanosti, ze které se rodí radostná a pozitivní duchovní dynamika, a ta pak vede ke zdokonalování křesťanského života.

Často opakovaná výzva Dona Boska k „darování se Bohu v tomto čase“, k „totálnímu darování se“ Jemu kluky směřovala k základnímu kroku křesťanského života, bez kterého není možný žádný duchovní růst. Toto byl rozhodující postoj Panny Marie, služebnice Páně: „Tady jsem, ať se mi stane podle tvého slova“.

## **2. Don Boskův dům (camerette): pastorační model Oratoře**

Po dokončení prací na kostele sv. Františka Saleského se začal stavět nový dům, který by poskytl důstojnější bydlení pro chlapce, kteří bydleli v oratoři. V následujících letech pokračovali práce na úpravě domu až do roku 1876.



## 2.1. Don Cafasso rozhoduje o pastoračním poslání Dona Boska

Po ukončení tříleté specializace v Církevním Konviktu se mladí kněží zapojovali do pastoračních aktivit diecéze: většina z nich byla poslána do farností, někteří byli jmenováni kaplany ve vesnicích nebo městech (jako duchovní správci škol, nemocnic nebo jiných institucí), ostatní se věnovali výuce ve veřejných či soukromých školách. Z pověření arcibiskupa bylo poslání mladých kněží svěřeno úsudku představených Konviktu.

Vyprávění z *Pamětí Dona Boska* působivě vykresluje proces rozlišování uskutečněný Donem Cafassem ohledně Dona Boska a jeho (Don Boskův - pozn.př.) postoj k tomuto rozhodnutí. Nesmíme zapomenout, že zkušenost „výuky katechismu“, která se v těch letech rozvíjela, odhalila jeho jasnou náklonnost k výchově mládeže. Nicméně se zdá, že Don Bosco posouvá všechno až do druhé řady:

„Jednou mě don Cafasso zavolal do své pracovny a řekl mi:

– Končíte svá studia. Je třeba dát se do práce. Na poli Páně je mnoho pracovních příležitostí. Co vás přitahuje nejvíc?

– To, co mi poradíte.

– Momentálně jsou zde tři možnosti: místo zástupce faráře v Buttiglieře d’Asti, místo profesora morálky v konviktu a místo ředitele malé nemocnice, která se staví vedle útulku. Co si vyberete?

– Co pro mě uznáte za nejvhodnější.

– A vy v sobě necítíte k některému z těchto míst větší náklonnost?

– Chtěl bych pracovat pro mládež, však to víte. Rozhodněte, jak chcete. Ve vaší radě budu vidět Boží vůli.

– Na co právě teď myslíte? Co vidíte ve své fantazii?

– Zdá se mi, že jsem mezi množstvím chlapců, kteří mě prosí o pomoc.

– Udělejte si tedy pár týdnů prázdnin. Až se vrátíte, řeknu vám, kam půjdete.

Po prázdninách uplynulo několik týdnů, a don Cafasso se neozýval. Já jsem mlčel také.

– Proč se neptáte, kam jste byl určen? řekl mi jednou.

– Protože chci plnit Boží vůli podle toho, kdy a jak mi řeknete vy. Nechci do toho vkládat vůbec nic svého.

– Tak se sbalte a jděte do útulku k donu Borelovi. Budete ředitelem malé nemocnice svaté Filomény a zároveň budete pracovat i v útulku. Mezitím vám Bůh ukáže, co máte dělat pro mládež.

*Na první pohled bylo toto rozhodnutí v rozporu s mými sklony. Měl jsem převzít vedení nemocnice a kromě toho kázat a zpovídat v ústavu, kde byly čtyři stovky dívek. Kde jsem měl vzít čas potřebný pro oratoř? A přece to byla Boží vůle. Budoucnost to měla ukázat.“ (MŽPM 104-105)*

*Paměti jsou napsány pro salesiány. Don Bosko nás tímto vyprávěním chce naučit základnímu postoji toho, kdo se chce věnovat poslání oratoře: plné odevzdanosti Boží vůli a radikálnímu odstupu od sebe samého, i od svých nejsvatějších sklonů (dokonce od svého vlastního povolání!).*

## 2.2. Ochota Matky Markéty

Podobný postoj je v *Pamětech* přisuzován také Matce Markétě.

Je podzim roku 1846, pro Dona Boska těžké období. Píše: „Několik měsíců jsem strávil jako rekonvalescent u své rodiny a pak jsem se rozhodl, že se mohu vrátit mezi své milované chlapce. [...] Kam se však vrátit, když jsem byl z útulku propuštěn? Jakými prostředky udržovat dílo, které každý den vyžadovalo stále víc námahy a peněz? Lidé, kteří se mnou pracovali v oratoři stejně jako já, přece z něčeho museli být živi!“ (MŽPM 151)

V Pinarদিho domě se uvolnilo několik pokojů, ale není moudré, aby se v nich kněz usadil sám. Jan se obrátil na svou matku:

„ – Maminko, řekl jsem jí jednoho dne, měl bych jít bydlet na Valdocco a vzít si někoho do služby. V tom domě však bydlí lidé, kterým kněz nemůže důvěřovat. Jediná osoba, která mě může chránit před podezříváním a zlomyslností, jste vy.“ Pochopila závažnost mých slov a řekla mi:

– “Pokud si myslíš, že je to Boží vůle, jsem připravena jít.“ (MŽPM 151)

Tato odpověď zdůrazňuje jedno duchovní poselství: V situaci, kdy se dům Oratoře přetváří z obyčejného centra náboženských, školských a volnočasových aktivit v sídlo výchovně-pastorační komunity se stabilním usazením Dona Boska a jeho matky, vypravěč upozorňuje na tři duchovní hodnoty, které motivují a orientují všechna rozhodnutí členů této komunity.

První z nich spočívá v absolutní připravenosti plnit Boží vůli. Tím, že velkomyslně a rozhodně opustila svůj poklidný život, píše Don Bosko, „*matka přinesla velkou obět. Nebyla bohatá, ale v rodině byla královnou. Malí i velcí ji měli rádi a ve všem ji poslouchali.*“ (MŽPM 151)

Druhý postoj se zakládá na odvážném odevzdání se Prozřetelnosti, které je spojeno s relativizací hmotného majetku a jeho zaměření na pastorační a charitativní účely:

„*Ale z čeho žít, co jíst, a jak platit nájem? A to ještě nebylo všechno. Mnozí chlapci mě každou chvíli prosili o chleba, boty, košile, ošacení. Byly pro ně nezbytné, museli denně chodit do práce. Z domu jsme si nechali poslat trochu vína, obilí, kukuřice a fazolí. Abychom měli na první výdaje, prodali jsme vinici a některá pole.*“ (MŽPM 152)

Třetí a nejradikálnější hodnotou, která vychází z té předchozí, je odstup od lidských náklonností, dokonce i od těch nejsvatějších. Symbolicky je to znázorněno v rozhodnutí Matky Markéty obětovat svou svatební výbavu:

„*Maminka si dala poslat svou svatební výbavu, kterou doposud žárlivě strážila. Z některých šatů byly ušity ornáty, z prádla oltářní plátna a mešní roucha [...]. Maminka měla také malý zlatý náhrdelník a několik prstenů. Prodala je a nakoupila za to věci pro kostel.*“ (MŽPM 152)

Toto odloučení od vzácných předmětů, vzpomínek na dávné štěstí, symbolů trvalé věrnosti a nezměnné lásky k zesnulému manželovi, toto zaměření se na vybavení kaple v oratoři získává obrazně význam zasvěcení se k službám oratoriánské mise.

Je to odpoutání srdce, které dosahuje plného uskutečnění toho doporučení, které jí umírající manžel zanechal. V radostné štědrosti Matky Markéty se dovršuje „důvěra v Boha“ ve své konečné formě; nastává bezmezná odevzdání se. Je to svobodný dar, kterým se všem náklonnostem dává definitivní řád: a tak se dřívější „zármutek“ a „mocný pláč“, který doprovázel její oznámení synáčkovi, „už nemá tatínka“, proměnily v úsměv a zpěv: „Jednoho večera – mívala stále dobrou náladu – si začala zpívat: *Běda světu, když si myslí, že jsme chudí jako sysli.*“ (MŽPM 152)

A tak na osobě své maminky, která poslušným gestem a s radostným odpoutáním se od svých náklonností změnil definitivně svůj dosavadní život a nasměruje ho k výhradní službě oratoři, na této mamince Don Bosco stanovuje jak křesťanský ideál, který je spojením lásky k Bohu a lásky k bližnímu v plné odevzdanosti, tak svůj model vychovatele, který všechno obětuje s radostí, kreativitou a praktickým realismem, aby tak na prvním místě zůstalo výchovné poslání a jeho adresáti.

### **2.3. „Da mihi animas, cetera tolle“ (dej mi duše, ostatní si vezmi)**

V Pokojích Dona Boska se nápis „*Da mihi animas, cetera tolle*“ nachází v blízkosti portréту sv. Dominika Savia. Právě v *Životě Dominika* (vydáno v r.1859, ve kterém byla také oficiálně založena Salesiánská Společnost) nám Don Bosco podává jeho překlad a vysvětlení.

Když chlapec poprvé vstoupí do této místnosti, zaujme ho ten nápis. Výchovné umění svatého vychovatele přemění náhodný fakt v příležitost uvést Dominika do animátorského ducha Oratoře a vysvětlit čtenářům vývoj a hluboké cíle oratoriánské poslání: „přál jsem si, aby pochopil jeho význam; proto jsem ho vyzval, nebo spíš mu pomohl přeložit jej v tomto smyslu: *Pane, dej mi duše a vezmi si všechno ostatní.* [...] tady nejde o záležitosti peněz, ale duší.“ Dále v té knize, poté co popisuje chlapcovo rozhodnutí „stát se svatým“ pod silným vlivem kázání o „Boží vůli, abychom se všichni stali svatými“ Don Bosco píše:

„*První věc, která mu byla doporučena, aby se stal svatým, byla pustit se do získávání duší pro Boha; protože není nic svatějšího než spolupracovat na dobrou duší, pro které Ježíš Kristus bojoval až do poslední kapky své drahocenné krve. On pochopil velice dobře důležitost tohoto úkolu a mnohokrát se nechal slyšet: Kdybych mohl získat pro Pána všechny mé kamarády, jak bych jen byl šťastný! Mezitím si*

*nenechal ujít jedinou příležitost k rozdávání dobrých rad nebo napomenutí, když někdo řekl či udělal něco, co se protíví svatému Božímu zákonu.“*

V tomto vyprávění se projevuje vnitřní citlivost Dona Boska a láska, která ho nabíjí, posilována výroky, které jsou v následující části té kapitoly vkládány do úst Dominika. Ten je zapálený pro „získání“ svých kamarádů pro Pána a strachuje se, že „někteří [kněží] jsou příliš málo horliví v předávání pravd víry dětem.“ Touží stát se brzy klerikem, aby mohl jít do Mondonia „shromáždit všechny mladé do jedné kůlny [...], vyučovat je náboženství, vyprávět jim spoustu příkladů a všechny je spasit“. Chová se vždycky ke všem ochotně „v jakoukoli dobu jakéhokoliv dne s jediným cílem mluvit o duchovních věcech a dát jim poznat důležitost spásy duše.“ Teologická motivace, která podporuje toto úsilí vyplývá z Dominikovy odpovědi na odpor jednoho kluka:

*“Co je ti do toho? [...] Co je mi do toho? odpoví; je mi do toho, že duše mých kamarádů jsou vykoupeny krví Ježíše Krista; je mi do toho, že jsme všichni bratři a jako takoví musíme navzájem milovat své duše; je mi do toho, že Hospodin říká, abychom si pomáhali jeden druhému ke spáse; je mi do toho, že jestli se mi podaří spasit jedinou duši, zajistím si tím taky spásu té moje.”*

Tady skrze slova a pocity mladého Dominika cítíme apoštolskou touhu jeho formátora. Objevujeme samotné misionářské úsilí. Především vnímáme, jak snaha o spásu mladých společníků vyrůstá z velké lásky, která pro ně chce získat co největší dobro a ušetřit je největšího zla: hříchu a věčného zatracení. Žák si přivlastnil apoštolské nadšení svého učitele a ten popisující milovaného Dominika do něj promítá svého ducha a své metody. To nás přivádí na nevyvratitelné poselství snu v devíti letech: „Musíš si z nich učinit přátele dobrotou a láskou, ne bitím. Dej se s nimi do řeči a vysvětli jim, že hřích je něco špatného, zatímco přátelství s Pánem je vzácné dobro.“ (MŽPM 17)

Právě toto je bod, který musíme vzít v úvahu, chceme-li pochopit donboskovské pojetí hesla „*da mihi animas, cetera tolle*“ a pastorační proces, který z něj vychází: jasné vědomí kontrastu mezi „krásou ctností“ a „ošklivostí hříchu“, mezi půvabem povolání ke svatosti a nebezpečím trvalého zatracení, mezi něžností Boží lásky a hroznou možností jejího odmítnutí. Celá katechetika Dona Boska odhaluje tuto vnímavost, jak to vidíme už ze stránek knihy *Giovane provveduto*:

*„Víte, co znamená upadnout do smrtelného hříchu? To znamená odmítnout krásnou výsadu být Božími synáčky a stát se dětmi Satana. To znamená ztratit tu nádheru, která nás činí krásnými jako Andělíčky v očích Hospodina a stát se ošklivými jako jsou démoni. To znamená ztratit všechny ty zásluhy, které jsme již měli pro věčný život; to znamená zůstat viset na tenoučké nitce nad tlamou pekla; to znamená hrozně proklít nekonečnou dobrotu, což je největší zlo, jaké si můžeme představit.“*

Každý výchovný zásah Dona Boska má v sobě náznak této základní starosti, už od jeho „slůvka do ucha“:

*“Chci, abys mi pomohl v jednom velkém podniku; pomůžeš mi? – Ano, ale v čem? – Učinit tě dobrým. [...] Spasit tvou duši. [...] Kdy začneme? [...] Kdy přerazíme tomu ďáblu rohy? [...] Chceš, abychom byli dva přátelé ohledně záležitostí duše?“*

Jeho intenzivní a opětovaná láska k mladým nemá žádný jiný cíl než jejich „spásu“:

*„Nemusím vám říkat, že jsem si vás velmi zamiloval. [...] Moje náklonnost k vám je založena na touze spasit vaše duše, které byly všechny vykoupeny vzácnou krví Ježíše Krista, a vy mě máte rádi, protože se vás snažím přivést na cestu věčné spásy. A tak je dobro našich duší základem naší náklonnosti.“*

Práce a námaha, odříkání a utrpení, všechno je zaměřeno tento jediný cíl: spása mladých. V dopise z Říma (10.5.1884) se dočteme: „*ty víš, co všechno jsem pro ně vytrpěl a snášel dobrých čtyřicet let a co všechno snáším a trpím ještě teď. Kolik strádání, kolik ponižování, kolik odporu, kolik pronásledování, abych jim dal chléb, domov, učitele a především abych zajistil zdraví jejich duším.*“

Mohli bychom ještě citovat mnohé výroky ze spisů Dona Boska a z rozhovorů uvedených v jeho životopise: v každém případě je heslo „*Da mihi animas, cetera tolle*“ interpretováno stejným způsobem, ve smyslu orientování celé bytosti našeho Zakladatele k obětavé lásce k Bohu a k bližním. Snažil se zapojit srdce každého mladého do této lásky.

### **3. Sváteční oratoř na Valdoku**

Oratoř na Valdoku představuje historickou souvislost Oratoře sv. Fantiška Saleského a výchovné činnosti Dona Boska.

#### **3.1. Od prvních pastoračních zkušeností k modelu Oratoře**

Už od prvních dní svého pobytu v Konviktu se Don Bosco setkával se smutnou realitou opuštěných chlapců. Don Cafasso ho vzal s sebou do vězení. Tento zážitek byl pro něj otřesný:

„Pohled na to, jak tolik zdravých, urostlých a inteligentních chlapců od dvanácti do osmnácti let zahálí, jak je sužují štěnice a vši a jak nemají, kdo by jim řekl dobré slovo, mě naplnil hrůzou. Ti nešťastní chlapci byli skvrnou naší vlasti a hanbou rodin.“ (MŽPM 96)

Jednalo se však o menšinu úplně opuštěných kluků, bez práce, nucených krást, často zkažených špatnými kamarády, jak to dosvědčují policejní protokoly.

Město Turín bylo v plném demografickém růstu. Na ulicích a náměstích jste v jakoukoli denní hodinu potkávali houfy dětí a mládeže. Patřili k nejchudším vrstvám, skoro nikdo z nich neuměl číst a psát, většinou začínali pracovat již ve věku 9-10 let. V zimním období navíc přicházely do Turína četné skupiny mládeže hledající práci. Když je Don Bosco potkává na ulicích, přibližuje se k nim, mluví s nimi, zajímá se o jejich situaci. Jeho sympatická osobnost je přitahuje, jak to čteme v *Paměťích*:

„Jedna skupina chlapců se stala mými přáteli hned v prvních dnech mého vstupu do konviktu. Jakmile jsem vyšel do ulic a na náměstí, už jsem je měl kolem sebe. Chodívali za mnou i do sakristie kostela konviktu. Neměl jsem zatím místo, kde se s nimi scházet, abych svému plánu práce s nimi dal pevnější základ.“ (MŽPM 97)

V prosinci 1841 se katechismus Bartoloměje Garelliho stává začátkem nedělní tradice, která je zatím ještě téměř výhradně pastorační: „Ve sváteční dny měl každý možnost ráno přistoupit k svátosti smíření a k svatému přijímání. Všichni se zavázali plnit tuto křesťanskou povinnost jednou měsíčně. Večer v určitou hodinu býval katechismus, před ním nějaká duchovní píseň a pak pěkný příběh. Poté jsem každému – nebo alespoň vylosovaným – něco daroval.“ (MŽPM 100)

Don Bosco byl ještě studentem. Musel omezovat rodící se Oratoř na neděli s pomocí několika chlapců, jak píše ve svých *Paměťích*: „Aby oratoř měla v základech pořádek a dobrotu, zval jsem do ní také chlapce vzdělané a dobře vychované. Pomáhali při čtení, zpěvu zbožných písní a udržování pořádku.“ (MŽPM 100) Během týdne v době odpoledního volna se snažil udržovat s nimi kontakty tím, že je chodil „navštěvovat do jejich zaměstnání v dílnách, v továrnách“. Sobota byla vyhrazena chlapcům ve vězení: „chodíval jsem do věznic s batohem plným ovoce, bochníků a tabáku. Mým cílem bylo udržovat kontakt s chlapci, kteří se tam dostali často nikoli vlastní vinou, pomáhat jim, získat si jejich přátelství a pozvat je do oratoře, jen co se z tohoto smutného místa dostanou ven.“ (MŽPM 102)

Během tří let jeho pobytu v Konviktu zůstala situace víceméně stejná. Rostla však pedagogická a pastorační zkušenost Dona Boska; prohloubila se jeho znalost skutečných problémů mládeže (ekonomických, psychologických, morálních, citových, duchovních); rozšířila se jeho přátelství se všemi, kteří se ve městě zabývali podobnými problémy a přemýšleli o prostředcích a způsobech, jak pozdvihnout lidové vrstvy.

#### **3.2. Oratoř a město**

V desetiletí mezi roky 1844 a 1854 se společenská situace v Turíně radikálně změnila. Město se rozšířilo, řemeslnická a průmyslová technologie se vyvíjela, obchod prosperoval podporován vystavěním železnice. V obyvatelstvu rostla touha po vzdělání, ale zvyšovala se chudoba a přistěhovalectví kvůli zemědělské krizi a válce o nezávislost. Také na svět mládeže to mělo svůj dopad. Ve městě se množily násilnické tlupy chlapců odsouzených ke krádežím a neřestem. Když oratoř našla své pevné místo ve Valdoku, prostor se brzy ukázal být nevhodným. Lidové vrstvy se rozšířily a potřeba vzdělání byla stále naléhavější. V roce 1847 se Don Bosco rozhodl založit se svými spolupracovníky (duchovními, laiky a mladými studenty) druhou oratoř v blízkosti železniční stanice Porta Nuova (Oratoř svatého Luigiho) a znovuotevřít Oratoř svatých Andělů Strážných, která byla založena Donem Cocchi v roce 1840 ve čtvrti Vanchiglia a zavřena v prvních měsících roku 1848 kvůli různým problémům.

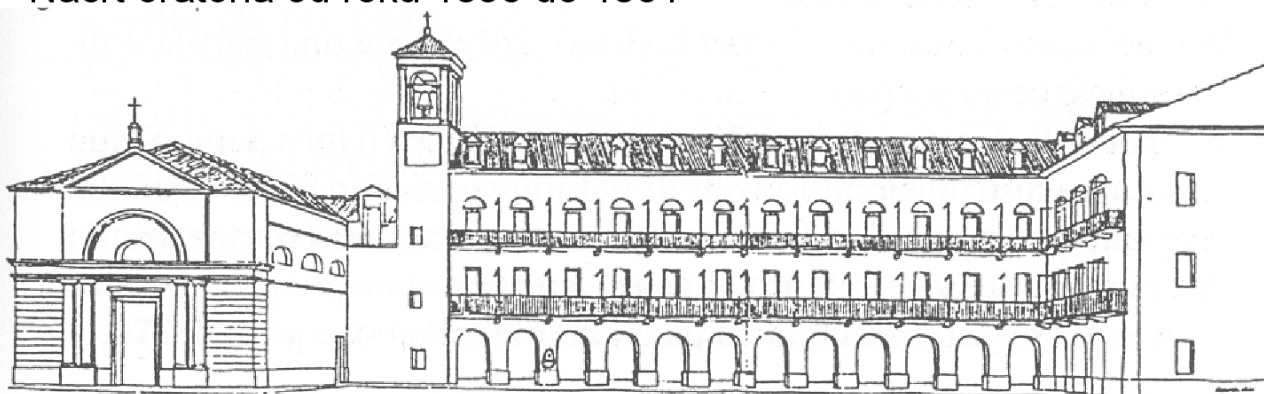
Teď bylo nezbytné učinit některá rozhodnutí a kvalifikovat formační model. Don Bosco sestavil Pravidla a soustřeďoval úsilí na preventivnost. Také okruh činností se většinou posunul: od výhradně náboženských k volnočasovým, školským, formačním. Byl zapotřebí celistvý výchovný přístup k problémům mládeže, bližší realitě, aniž by se ovšem ztrácely z obzoru náboženské hodnoty.

V roce 1849 vzrostl počet mladých návštěvníků valdocké Oratoře na 400 (při některých příležitostech až 500). V dalších dvou oratořích byla návštěvnost trochu menší. V listopadu napsal Don Bosco králi: “Běžný počet chlapců ve všech třech oratořích dohromady se ve svátečních dnech přibližuje tisíci”. Také jejich věk se ustálil. Začínali převažovat mladí chlapci, protože Don Bosco docházel k přesvědčení, že je důležité zasáhnout preventivně, ve věku, ve kterém je mladý člověk přístupnější a snadněji vychovatelný.

V roce 1854 dosáhl oratoriánský model Dona Bosca své plnosti. Úspěšně se začlenil do situace společnosti a církve s jasnými rysy a uznávanou rolí. Mezitím, od roku 1849, byl otevřen “Dům připojený k Oratoři”: rodinná komunita, která přijímala ty nejchudší a opuštěné s cílem poskytnout jim s větší péčí výchovu a vzdělání. Tato komunita byla rozdělena do dvou skupin – řemeslníci a studenti – a rostla tak, že od roku 1853 byla Oratoř rozšířena o dvě další stavby. Byly založeny základní a střední školy a řemeslnické dílny, které vyžadovaly stabilní a dobře formovaný personál.

Odtud potřeba založit Společnost sv. Františka Saleského, která rozšíří do celého světa výchovný princip salesiánské Oratoře.

Náčrt oratória od roku 1856 do 1861

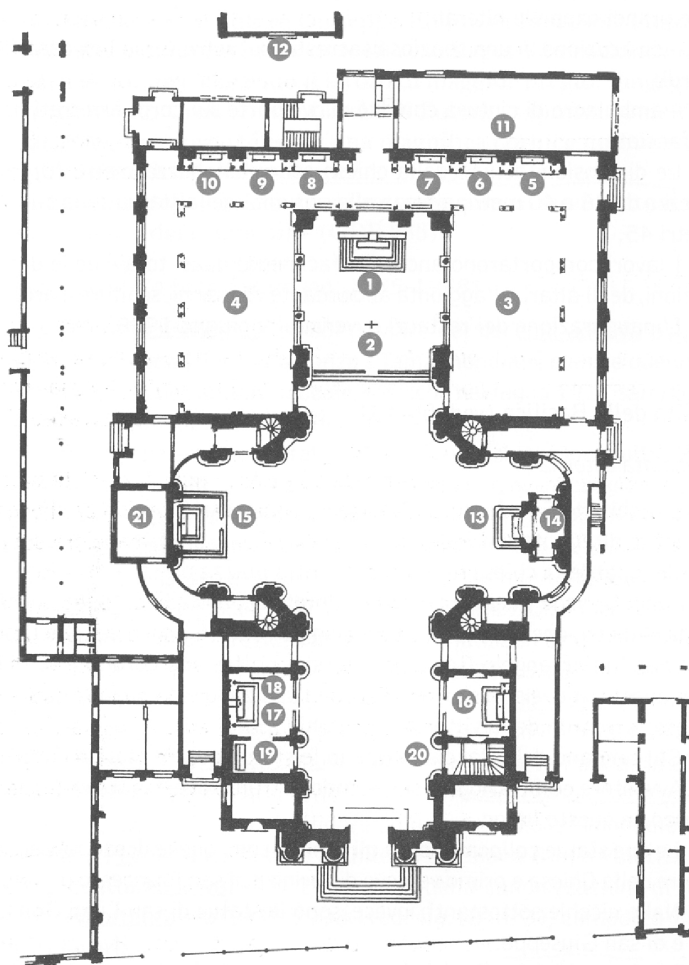


#### **4. Bazilika Panny Marie Pomocnice**

S myšlenkou postavit veliký chrám ke cti Panně Marii Pomocnici přišel don Bosko v jeden prosincový večer 1862. Projekt byl svěřený ing. Antonovi Spezia. Práce byly svěřené Karlovi Buzzettimu. Základní kámen byl položený 27. dubna 1865. Chrám byl posvěcený 9. června 1868 biskupem mons. Riccardim. Na to bazilika přešla rozsáhlými úpravami. První úpravu udělal samotný don Bosko v letech 1869-1870, druhá úprava byla v letech 1889-1891 na návrh dona Ruy, třetí v letech 1935-1938 na návrh dona Ricaldoneho.



Plán baziliky Panny Márie Pomocnice



1. Hl. oltár Panny Márie Pomocnice; 2. Pôvedné miesto hl.oltára; 3. Kaplnka ukrižovania  
4. Kaplnka sv. Pia V.; 5- 10. Oltáre: z Cottolenga, ukrižovania, Cafassa,  
sv. mučeníkov, sv. Pia V, anjela strážcu; 11. Zakristia; 12. sv. Františka Saleského;  
13. Oltár don Bosca; 14. Kaplnka s urnou; 15. Oltár sv. Jozefa;  
16. Oltár sv. M. Mazzarellovej; 17. Oltár sv. D. Sávia; 18. Památník sv. D. Sávia;  
19. Kaplnka Božského srdca; 21. Vstup do kalnky relikvií; 21. krstiteľnica

#### 4. Rozvoj díla v Turíně – náměty k zamyšlení

##### Zkušenost DB:

- Je známý po celém Turíně pro svoje aktivity ve prospěch chudých a opuštěných chlapců
- Přesto zakouší nepochopení i ústrky ze všech možných stran, na druhou stranu také podporu
- Výchovná metoda „náboženství – rozumnost – laskavost“
- Jeho aktivity jsou výsledkem a) osobního vztahu k Bohu a ochoty plnit Jeho vůli b) uvažování c) citlivosti na poměry své doby
- Je flexibilní, jakmile vidí, že je třeba něco měnit - jeho aktivity odpovídají očekávání a potřebám mladých. (katecheze, ale i alfabetizace a vzdělávání, konvikt pro opuštěné a sirotky, uzavírání pracovních smluv)

Chronologie dalších událostí 1851-1888 (podle knihy Teresia Bosca: Don Bosko)

20. července 1851	Je položen základní kámen ke stavbě kostela sv. Františka Saleského (192)
1. listopadu 1851	V Castelnuovu se seznamuje s mladým chlapcem, kterého bere s sebou do Turína – Jan Cagliari. (207)
20. června 1852	Vysvěcen kostelík sv. Františka Saleského. Jeho stavba trvala 11 měsíců. Kostel stál téměř 70 000 lir. Ve srovnání s Pinardiho kaplí to tenkrát byl ohromný kostel, ale ve srovnání s basilikou Panny Marie Pomocnice, postavené o několik let déle hned vedle, je to ubohá kaplička. (193)
22. září 1852	Michal Rua se stěhuje od matky k Donu Boskovy. (209)
2. prosince 1852	Don Bosko začal stavět nový dům pro ubytované hochy. Ale 2. prosince se zřítla celá stavba. Don Bosko přišel o 10 000 lir. Pokračoval však na jaře dál. V říjnu 1853 byla stavba dokončena. (194)
Březen 1853	Don Bosko začíná vydávat Katolické čtení. Jednoduše a lidově řešil křesťanské otázky a problémy. Každý měsíc vycházelo asi 100 stran. Tato akce vzbudila ostrou reakci u valdenské sekty, která požadovala, aby Don Bosko zanechal vydávání. Nepochodili. (195)
Po Velikonocích 1853	Ruovi zemřel poslední bratr. Očekával, že si smrt přijde i pro něho. Don Bosko jej ujistil, že až bude slavit Turín 450 let zázraku s Nejsvětější svátostí, ať nezapomene vydat opět brožurku, kterou letos vydal Don Bosko. (210)
Podzim 1853	Don Bosko otvírá první řemeslnickou dílnu pod svou střechou. Je to krejčovská a obuvnická dílna. (203)
26. ledna 1854	Budeme se jmenovat <b>salesiáni</b> . Don Boskovy dali slib Rocchettim, Artiglia, Cagliari a Rua. Bude-li to možné, zcela se zasvěti Bohu. (215)
1854	Zakládá dílnu knihvazačskou. (203)
Listopad 1854	Šedivák ochraňuje Dona Boska na jeho nebezpečných cestách. (198)
1854-1855	Don Bosko vydává první pravidla pro život v domě.
Červenec 1854	V Turíně rádí cholera. Don Bosko slibuje hochům, že když se nikdo nedopustí těžkého hříchu, nikdo se nenakazí. Pak je vyzval, aby šli pomáhat ošetřovat. (219)
Srpen 1854	Jan Cagliari (16) onemocněl tyfem – čeká smrt. Don Bosko jej jde zaopatřit, ale má vidění smutných siláků a tak jej nezaopatřil. (220)
2. říjen 1854	Se potkává s Dominikem Savio. Slibuje mu, že jej vezme s sebou do Turína. (222)
29. říjen 1854	Do oratoře přichází Dominik Savio. (224)
22. listopad 1854	Jan Cagliari obléká kleriku. (224)
1854	Do oratoře přichází mladý Petr Enria – věrný pomocník Dona Boska a také mu pak dosloužil na smrtelném lůžku. (226)
Prosinec 1854	Don Bosko vypráví sen, ve kterém předpovídá smrt krále Viktora Emanuela, pokud podepíše zákon. Don Bosko jej varuje, ale bezvýsledně. Sen se opakoval s tím rozdíle, že měly být velké pohřby na královském dvoře. Král opět nereagoval. Králova matka Marie Tereza (54) zemřela 12. ledna 1855. 20. ledna zemřela králova manželka Marie Adelaida (33). 11. února zemřel králův bratr (33). 17. května zemřel poslední králův syn Viktor Emanuel Leopold – měl čtyři měsíce. 29. května 1855 král podepsal zákon. (229)
25. březen 1855	V místnosti Dona Boska klečel před křížem Michal Rua a skládal slib: Slibuji Bohu, že budu poslušný, chudý a čistý, a sebe svěřuji do vašich rukou, Done Bosko. – stal se z něj první salesián. (230)
Půst 1855	Don Bosko uskutečňuje triumfální výlet s mladými provinilci z Generaly. (232)
1855	Don Bosko sepisuje první skicu pravidel nové společnosti. (251)
Začátek roku 1856	U Dona Boska bydlí již 63 studentů a 90 řemeslníků (242)
8. červen 1856	Dominik Savio zakládá Družinu Neposkvrněné. Tato družina byla kvasem celé oratoře.
15. listopad 1856	Matka Markéta (68) ulehla se zápalem plic. (243)
25. listopad 1856	Matka Markéta umírá. Byla věrnou a spolehlivou pomocnicí plných deset let. Po ní přišla do oratoře vařit, prát a uklízet matka Michala Ruy Jana Marie Ruová (56) – byla jí 20 let. (244)
Konec roku 1856	Otvírá čtvrtou dílnu – stolařskou. (204)
1. březen 1857	Dominik Savio (15) opouští pro špatný zdravotní stav oratoř. Je si vědom toho, že se sem již nikdy nevrátí. (246)
Léto 1857	Ministr Rattazzi radí Donu Boskovy, jak postupovat při zakládání kongregace, aby obstála před

	státem. (249)
9. března 1858	Don Bosko a Michal Rua jsou na audienci u Pia IX. Radí se o schválení stanov. Papež dává cenné rady. (251) Druhá návštěva u papeže je 21. března. Papež se vyjadřuje ještě otevřeněji. Třetí setkání je 6. dubna. Papež doporučil Donu Boskovy, aby se poradil s kardinálem Gaudemem. Kardinál dal Donu Boskovy několik připomínek. Navrhl, aby se pravidla zavedla na zkušební dobu a pak předala opět papeži ke schválení. (252)
31. prosinec 1858	Don Bosko doporučuje klukům, aby následující rok prožili v co největším přátelství s Bohem, neboť pro jednoho z nich to bude rok poslední. Přitom položil ruku na hlavu Michala Magoneho – ten to vzal jako výzvu: <i>Budu připraven – pronesl.</i> (263)
21. leden 1859	Umírá Michal Magone. Připraven na smrt.
9. prosinec 1859	Don Bosko zve do své světnice 19 nejoddanějších spolupracovníků a otevřeně s nimi hovoří o založení nové kongregace. „Zůstanu s Donem Boskem“ – Jan Cagliero.(253)
18. prosinec 1859	17 mladých mužů se rozhodlo, že chtějí být salesiáni. – zrodila se nová kongregace – dnes již i po právní stránce. (253)
1859	Don Bosko zakládá družinu dělnické mládeže Družina svatého Josefa (206)
2. února 1860	Prvým salesiánem – koadjutorem se stává Josef Rossi. (255)
23. červenec 1860	Umírá Don Cafasso. (269)
29. červenec 1860	Kněžské svěcení má Don Michal Rua. (268)
Říjen 1861	Don Bosko se setkává v Lu s pětiletým Filipem Rinaldim. (265)
1861	Don Alasonatti, Don Rua, klerik Cagliero, klerik Francesia a deset dalších salesiánů zakládají tajnou komisi, která měla za úkol zaznamenávat neobyčejné činy Dona Boska. (271)
31. prosince 1861	Otvírá pátou a nejtoužebněji očekávanou dílnu – tiskařskou. Tohoto dne získal z úřadů povolení k otevření této dílny. (204)
14. květen 1862	V pokojíku Dona Boska se opět shromažďuje 22 spolubratří a zasvěcují svůj život Bohu slibem chudoby, čistoty a poslušnosti. Na 3 roky. (255)
Prosinec 1962	Don Bosko odhaluje svůj záměr postavit velký kostel Panny Marie Pomocnice křesťanů. Nemá sice ani líru, ale jde do toho. (273) Chrám měl být dlouhý 48 metrů a měl mít 1200 čtverečních metrů. Stavbyvedoucí je Karel Buzzetti. (274)
1862	Don Bosko otvírá šestou a poslední – zámečnickou dílnu.
Podzim 1863	Don Bosko zakládá v Mirabelo Malý seminář a jako ředitele posílá Dona Ruu (26). (282)
Zima 1863	Dívky Marie a Petronila Mazzarellovy přijímají k sobě první dvě opuštěná děvčata – rýsují se Dcery Panny Marie Pomocnice. (301)
Duben 1864	Don Bosko pokládá základní kámen k Basilice. (275)
Srpen 1864	Don Bosko káže v Montemagna, kde již tři měsíce nepršelo.
Podzim 1864	Don Bosko jde se svými hochy do Mornese, kde se seznamuje s Donem Pestarinem a s Marií Dominikou Mazzarellovou (27). (267)
1864	Don Bosko otvírá kolej v Lanzu. Ředitelem Don Ruffino (24). (294)
1865	Počátkem roku bylo již 80 salesiánů – z toho 11 kněží. Počet ubytovaných hochů v salesiánských ústavěch přesahuje 700. (286)
Léto 1866	Hrubá stavba svatyně je již hotová. Rozvažuje se o stavbě kopule. (289)
Září 1866	Don Bosko vychází po lešení na vrchol chrámu Panny Marie Pomocnice křesťanů, aby usadil do stavby poslední cihlu. (290)
1867	Na kopuli chrámu je vztyčena pozlacená socha Panny Marie. Vysoká je čtyři metry. (290)
9. června 1868	Svatyně Panny Marie Pomocnice je posvěcena turínským arcibiskupem Riccardim. (290)
29. červenec 1868	Don Rua se zhroutil se zánětem pobřišnice. Již dlouhou dobu nespal více jak 3-4 hodiny denně. (291)
1870	Otvírá se kolej v Alassiu. Ředitelem Don Cerruti (26). (295)
1871	Otvírá se útulek v Marassi. Pak jej stěhují do Sanpierrezy – ředitel don Albera (26). (295)
1872	Nový Turínský arcibiskup Gastaldi nařizuje Donu Boskovi přijmout kolej pro hochy z bohatých rodin na Valsalice – zatěžkávací zkouška. Po pět let byla kolej nepředstavitelnou zátěží pro rozvíjející se společnost. (295)
6. prosinec 1876	Don Boskovi se zdá sen, ve kterém se mu zjevuje Dominik Savio. (247)
1887	Don Bosko kupuje (za 130 000 lir) do svého vlastnictví kolej pro bohaté hochy na Valsalice, kterou musel otevřít v roce 1872. (296)
31. ledna 1888	Kongregace je rozeseta do v šesti zemích. Má 64 domů a v nich 768 salesiánů. (296)

Obsah:

Program putování	2
<b>A. Dětství a dospívání (1815-1831) – Colle Don Bosco a okolí</b>	<b>3</b>
1. Cascina Biglione (rodný dům dona Boska)	4
2. La Casetta (Domeček)	4
3. Josefův dům (casa di Giuseppe)	7
4. Kostel Panny Marie Růžencové	7
5. Památník „Jeník na laně“	7
6. Místo, které připomíná don Boskův sen z devíti let.	7
7. Památník matky Markéty	8
8. Chrám ke cti Dona Boska	8
9. Institut „Bernarda Semeria“.	10
10. Misijní muzeum	10
Morialdo	11
Capriglio	14
Castelnuovo	15
Butigliera	16
Mondonio	17
San Giovanni Riva	17
Statek Moglia	18
<b>B. Mládí (1831-1841) – Chieri</b>	<b>19</b>
1. Kostel sv. Dominika	20
2. Eliášův dům	20
3. Františkánský klášter a kostel Pokoje	20
4. Seminář a kostel sv. Filipa Neriho	21
5. Dům teologa Meloria	22
6. Dům Marchisia, místo kde bydlela Lucia Matta	22
7. Kostel sv. Antonína, opata	23
8. Kavárna Pianta (Caffè Pianta)	23
9. Dóm	23
<b>C. Počátky díla v Turíně (1841-1849)</b>	<b>25</b>
1. Kostel Navštívení (Via XX settembre)	26
2. Kostel sv. Františka z Assisi	26
3. Palác Barolo	31
4. Oratoř při útulku	31
5. Oratoř v nemocnici sv. Filomény	32
6. Oratoř u sv. Petra v okovech	33
7. Kaple sv. Martina	33
8. Dům dona Moretty	34
9. Louka bratří Filippiových	34
10. Oratoř v domě pana Pinardiho	35
<b>D. Rozvoj oratoře v Turíně na Valdoku (1850-1888)</b>	<b>40</b>
1. Kostel sv. Františka Saleského	40
2. Don Boskův dům (camerette):	43
3. Sváteční oratoř na Valdoku	47
4. Bazilika Panny Marie Pomocnice	48
Chronologie dalších událostí (1851-1888)	50
Obsah	52